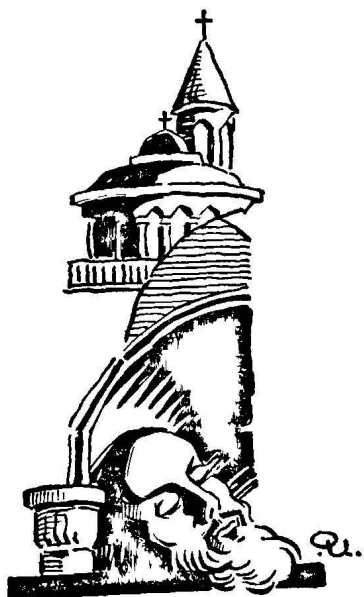

ՄԻՌ

ԱՄԱՍՁԻՐ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ - ԳՐԱԿԱՆ - ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՐԱՅԱՆՂԵՄԻ ՀԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

ԺԹ. ՏԱՐԻ - ՆՈՐ ԸՐԶԱՆ 1945

"SION", an Armenian Monthly of Religion, Literature and Philology
Printed in

JERUSALEM - PALESTINE

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

	Երես
— Արոն ու Արոսակալը .	162
Հանդես Գահակալության Ամեն. Տ. Կիւրեղ Արեւս.	
Իսրայելեանի Արժանքներ Պատրիարքի Սրբոյ	
Առաքելական Արքուշոյ Երուսաղէմի .	165
— Յանձնում Արքայական Հրովարտակի .	166
— Ուղերձ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր .	170
— Գահակալության հանդէսը Ս. Յակոբեանց Տանարին մէջ .	172
— Ուխտի քարոզը Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր .	175
— Գահակալության հանդէսը Պատրիարքարանի Դանիւնին մէջ .	181
— Տպաւորութիւն մը .	191
— Վկայութիւններ .	192
— Ժամանում Պաղեստինի եւ Բնդր-Յորդանանի	
Բարձր Գովաւերին .	201

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԵՆ

— Հեռագիրներ էջմիածնէն .	202
— Տօնականք եւ բեմականք .	204
— Պատճառական այցելութիւնք .	204
— Հրաւիրեալ Սրբազան հիւրեր մեր մէջ .	204
— Մեծայարգ հիւրեր մեր մէջ .	205
— Նուիրատուութիւն մը .	205
— Նոր ձեռնադրութիւններ .	205
— Նոյեմբեր 29-ի հանդիսաւոր տօնակատարութիւնը Ս. Յակոբէն ներս .	206
— Նկարիչ-ձափառապետ Պր. Մ. Ալբունեան մեր մէջ .	206
— Ցանկացիւրոց «Սիոն»ի 1945 տարւոյ :	208

ԲԱԺՆԵՐԻՆ

ՍԻՈՆԻ Տարեկան բաժնեգիրն է՝ բոլոր երկիրներու համար՝ Անգլ. Շիլին 6
կամ մէկ ու կէս Ամերիկեան Զօլար :

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՆՈՒԿ Է

Հասցէ՝ Rédaction de la Revue Arménienne SION

Patriarcat Arménien, Jérusalem-Palestine

Ս Ի Ո Ն

ԺԹ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1945

ՆՈՅԵՄԲԵՐ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

11-12

ԱՄԵՆ. Տ. ԿԻՐԵՂ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԺ ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ

ԽՍՀՄ-ԵՐԱԿԱՆ

ԱԹՈՌՆ ՈՒ ԱԹՈՌԱԿԱԼԸ

Խորունկ է մեր ուրախութիւնը երբ կը զրեմք այս տողերը, ուղղած մեր նայուածքը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ նուիրապետական աթոռներու կենդանացման և փառքին:

Էլ միածին, Անթիլիաս և Երուսաղէմ, ունին այլևս իրենց զահակալները, ու այս պարագան ոչ միայն ուրախութեամբ կը լեցնէ հայ սիրտերը՝ այլ մանաւանդ կը բանայ հեռանկար հորիզոնները մեծ գործերու համար: Չունինք կասկած այս մասին, որքան ալ որ ազգին ընդհանուր վիճակը տնտեսական հոգերուն մէջ մտասոյզ, արտաքին ու ներքին փոթորիկներէ տարուբեր և կրօնական անտարբերութեամբ չլատուած ըլլայ, և ուր հոգևոր և բարոյական գործի մը յաջողութիւնը զրեթէ հրաշքէ մը կախուած է: Սակայն վստահ ենք թէ պիտի կատարուի այդ հրաշքը, եթէ հաւատարիմ մեր պատմութեան՝ շարունակենք սիրել Հայաստանեայց Եկեղեցին, եթէ մեր տարաշխարհիկ կեանքին մէջ կարենանք մեր և օտարներուն առջև բարձր պահել մեր ազգին անունը. եթէ չմոռնանք երբեք էլ միածինը նախ, ազգային կենդանութեան այդ սիրտը, և կարենանք հողիով անանջատ պահել ինքզինքնիս անկէ՝ իբր հարազատ զաւակներ մեր անձկալի մօրմէն. եթէ վերլպալէս ազգն ամբողջ, առանց այլ և այլի, աննկատ և ողջմիտ իմաստութիւնն ունենայ խորհելու և ընդունելու թէ մեր հինաւուրց և սիրելի հայրենիքը յարութիւն առած է իր գերեզմանական անշքութենէն, և տնտեսական, ճարտարագիտական և քաղաքակրթական բազմատեսակ ձեռնարկութիւններով վերականգնուած, ի վիճակի է ոչ միայն պատուաբերելու և կերակրելու իր ամբողջ ընակիչները, այլ նաև իր քաղցր հովանիին ներքե ընդունելու հետգհետէ աշխարհի շուրս ծայրերը ցրուած անհայրենիք հայութիւնը. ու այս ամէնը՝ անհուն շանքերովը Հայաստանի Խորհրդային ներկայ Կառավարութեան, որ, ատուր համար նոյնիսկ, իրաւունք ունի անխտիր ամենուն սիրոյն, մեծարանքին և երախտագիտութեան:

Եթէ գիտնանք էլ միածին հետ միասին, Սփիւռքի հոգեկան աշխարհին վերե պայծառացած ու իր պատմական դերին մէջ մտած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին տալ իր բաժինը, որպէսզի ան կարենայ ըլլալ ոչ միայն Միջին Արևելքի, այլ բովանդակ Սփիւռքի կրօնական և իմացական մարզին տիրական մատուցը, մեր մշակոյթի պահպանման և անոր որակային ազնուացման:

Ու վերլպալէս՝ եթէ գիտնանք հոգեկան աշքերով նայիլ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ամենէն յարգուած և իր կրօնական կերպարանքին մէջ խորարմատ՝ Երուսաղէմի Պատրիարքութեան դարաւոր Աթոռին, որ շատ վաղնջական օրերէն սկսեալ՝ առարկայ եղած է Հայ Ժողովուրդի շէրմ սիրոյն և պաշտամունքին: Իբրև ուխտաւժարը քրիստոնէայ հայ սերունդներու, որոնք դարերով իրենց խունկին, արցունքին և լուամային հետ բերած են նաև իրենց հոգիներուն յոյժ

ու քաղաքացիները կրկնապես նուիրականացնելու կրօնական և ազգային այս ժառանգությունները, որոնք կրօնական տարածքը հողերն են, վեր կը մնայ չափերէ և բաղադրութիւններէ: Երուսաղէմը հողեր կենքի և փառքի օրերէն կուգայ և պարտի դիմել միշտ աւելի բարձր նահատաղի մը, մնալով միշտ հոգածու ազգային կարիքներուն, կազմելու համար հրաշք երրորդութիւնը վերոյիշեալ երկու Աթոռներուն հետ:

Մեծ է մեր ուրախութիւնը, ու վստահ ենք թէ այդ ուրախութեան բաժնեկից է բովանդակ Հայ ժողովուրդը, որ Երուսաղէմի Աթոռը ունի այլևս իր արժանաւոր զահակալը յանձին ձորին Ամեն. Տ. Կիւրեղ Ս. Արքեպիսկոպոս Իսրայէլեանի: Տուած ենք արդէն կենսազրական զիծերը Գահակալին, ամիսներ առաջ, երբ իրողութիւն էր իր ընտրութիւնը միայն, իբրև որոշուած արժանաւոր անձը: Այժմ ստացած պետական հաստատութիւնը, որ կ'օժտէ Գահակալը իրաւական և օրինական արտօնութիւններով և աւանանշանորոշմներով, կատարած իր ուխտը: Ընդունած հովուական ցուարը (ասան) և բազմած յԱթոռ Առաքելական, հազնելով այս կերպ իր եկեղեցական և վարչական բովանդակ իշխանութիւնն ու իրաւասութիւնը:

Ամենապատիւ Տ. Կիւրեղ Ս. Գաղիարքի կեանքը դիտող մը պիտի տեսնէ հին զիծեր՝ որոնք լուսադոյն հաւատքներ են ընդունակ և արդիական զործիչը յայտնաբերող: Իբրև զաւակ բարեպաշտ և կրօնի ծառայութեան նուիրուած ծնողաց և աւանդապան միջավայրի, շատ կանուխէն Նորին Ամենապատուութեան մէջ շինուած է կրօնական ու ազգային աժուր նկարագիր մը: Ազգային խղճերու խմորման և ապա զօքախտութիւններու վաղորդային էր որ մեծցաւ և իր սրտին ու մտքին մկրտութիւնը ստացաւ պատանին Տիգրանը, (այլաբանիկ անունը Նորին Ամենապատուութեան): Թէ շատ կանուխէն իր մէջ սաղմաւորուած է արդէն ապագայի մարդը, կը հասկցուի այն փափաքէն՝ զոր իր պատանի տարիներէն ունեցած էր Նորին Ամենապատուութիւնը, էլ միածին երթալու և կրօնաւորելու: Հոգեւոյն Տ. Թորգոմ Սրբազանի նուիրակութիւնը ի Հոգևաստան, առիթ կ'ըլլայ որ երիտասարդ Տիգրանը յուսադրուի իր տարիներու փափաքին մէջ՝ ճակատին խորուրդ մարդկան կամք Աստուծոյ, փոխան էլ միածնի, Երուսաղէմը կ'ըլլայ իր հողեր ծննդեան և զործունէութեան վայրը:

Նորին Ամենապատուութիւն Տ. Կիւրեղ Ս. Գաղիարքը ամէն բանէ առաջ զիտակից և ամբասիր կրօնաւոր մըն է, բարեխիղճ, զգուշաւոր ինչպէս իր մտածումներուն այնպէս ալ իր վարուեցողութեանը մէջ: Երբեք՝ յախուռն և կամակոր, այլ միշտ հեզ և խոհական: Իր եկեղեցական կեանքի քառորդ դուրը՝ նուիրման և հաւատարմութեան զեղեցիկ օրինակ մըն է իր կոչման և ուխտի բարձրութեան հինք ևս կրնայ Տիրոջ տանը մէջ, որուն վայելչութիւնը այնքան մօտ է իր սրտին, համարձակութեամբ սաղմոսերգելու թեմ յանձնութեան իմուծ գնացի: Եւ կոչումներու ամենէն խորհրդաւորին և ազնուագոյնին այս անձնագրով յօժարամտութիւնը շատ բան կ'ըսէ մեզի իր արժանիքներէն:

Եղած է ուսուցիչ երկար տարիներ և տեսուչ ժառանգաւորաց և Սրբոց Թարգմանչաց վարժարաններու, խորապէս սիրած իր աշակերտները և սիրուած անոնցմէ: Մանաւանդ այն օրերուն, երբ կրթական այս հաստատութիւններուն մէջ ժամանակի պահանջներուն համընթաց իմացական ու հոգեկան նոր մակար-

դակներ շինելու ճիգեր ակիղը կ'առնէին։ Անցնող քսան տարիներու կրթական արդիւնքին մէջ համեստ չէ Նորին Ամենապատուութեան բաժինը, որ իբրև ուսուցիչ, փոխ-սեփուշ և տեսուչ, սկզբնաւորած զսուրբ վրէժինդրութեան գործը՝ բարգաւաճելու, նոր սերունդ մը հասցնելու, և ժամակակի բազմերես պահանջներուն զոճացում տալու աշխատանքին նախանձախնդիր, եղած է. այս գեղեցիկ շարժման և արդիւնքին երիտասարդ ուժը, Փոյթեռանդ՝ և զուրգուբոյս, Նորին Ամենապատուութիւնը յաճախ ինքզինքը կը քառապատկէր, պահանջները դիմաւորելու իր ճիգերուն մէջ։ Կոչուումով ուսուցիչ, կոչել գիտցած ուրիշները և

Իբրև մարդ Նորին Ամենապատուութիւնը խաղաղ, լուրջ և բարի է, սակայն չափազանց նախանձախնդիր, իրեն չի պակսիր յաճախ ընդվզեցնող երևոյթներու առջև պայթելու պատրաստ արգաթ սրտմտութեան կրակը։ Իբրև միտք՝ զարգացած ու կանոնաւոր. իբրև կամք՝ ամուր ու հաստատ. իբրև վարչական հասկացողութիւն՝ պարագաները կշռել գիտցող և ողջմիտ է. իսկ իբրև արտաքին յարաբերութեանց մարդ՝ կիրթ է և ազնուական, բարձրօրէն գնահատուած նշանակաւ շրջանակներու մէջ։ Գիտէ ընդունիլ օտարները. և մեծափայլուն, ընդունուիլ օտարներէ, ձգելով միշտ խոր տպաւորութիւն թէ հանգամանաւոր և թէ զբառաշրջիկ այցելուներու վրայ։

Անա այս կարգի հաստատ արժանիքներով անձնաւորութիւն մըն է որ կը բազմի Ս. Յակոբեանց Առաքելական Գահուն վրայ։ Երուսաղէմ իբրև ամենէն թափափ օճախը արտասահմանեան մեր հաստատութիւններուն, վայելելով բարձր պետութեան մը համակրանքն ու պաշտպանութիւնը և երիտասարդ պետի մը կողմէն ու նախաձեռնող ոգին, վստահ ենք թէ կոչուած է իրագործելու մեծ գերեր։ Գահակալութիւն մը միշտ ծանր դէպք մըն է մեր ազգային և կրօնական կեանքին վրայ, յղի պատմական ժողովրդարձումներով, ճակատագրական ըսուելու չափ հետեանքներով։ Չենք նայիր ապագաներու վրայ. մարգարէի աչքերով, բայց կրնանք որոշապէս ըսել որ Ս. Յակոբ ունի ընելիք, քանի մը պատուրիւրքներու կեանքը լեցնելու և արգասաւոր ընելու բաւող։ Չենք թուել զանոնք, բայց գիտենք թէ այդ Աթոռին կարիքները ազգէն կուզան և բզզին կ'երթան։

Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութիւնը ամէն բանէ առաջ պաշտպանն է Ս. Տեղեաց մէջ Հայոց ունեցած իրաւունքներուն։ Սակայն Ս. Յակոբեանց մեծ նախաձեռնող որուն մէջ կը տաղաւարուի. Առաքելական Աթոռ մը, աւելի է քան վանք մը մեր ազգային և կրօնական խղճմանքին առջև։ Սիրնի բարձունքին հանգչած այն տապանակն է ան, որուն մէջ պահուած է հաղար անգամ նահատակուած բայց յաւէտ կենդանի ազգի մը միսիթարութեան յոյսին մուրհակը։

Թող ամենուն խղճմանքը անգամ մը ևս պայծառանայ այն զգացումով թէ՛ Առաքելական այս Սուրբ Աթոռը, որուն կոչումն է եղած դարերէ ի վեր ազգին հոգեւոր փրկութեան և բարգաւաճումին դերը միայն, այդ նպատակին պիտի շարունակէ ծառայել դարձեալ, հաւատքի, բարեպաշտութեան և մտաւոր լուսաւորութեան միջոցներով ծառայելով ազգին վերակենդանացման գործին։

Մաղթենք որ Տիրով հովանին միշտ անպակաս ըլլայ արժանընտիր Պատրիարքին և զինուորեալ այս Միաբանութեանը վրայ, որպէսզի պսակուին բոլոր անկալութիւնները Միաբանութեան և Ազգին։

ԽՄԲ.

ՀԱՆԴԵՍՔ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ԱՄԵՆ. Տ. ԿԻՐԻՔՆԻ ԱՐԳԵՊԻՍԿՈՍ ԽՍՐԱՑԷԼՆԱՆԻ

ԱՐԺԱՆԸՆՏԻՐ ՊԱՏՐԻԱՐԳԻ

ՍՐԲՈՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԱԹՈՒՈՅՍ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ:

Պաղեստինի Պետական Առաջ Գարտու-
ղարը ի դիմաց Պաղեստինի և Անդրդրդա-
նանի Բարձր Գովարներին, կը հաղորդէր
3/11/1945 թուականի Պաղեստինագրով թէ Նո-
րին Վեհապատուութիւն Անգլիոյ Թագաւորը
հաճած է տալ իր արքայական ճանաչումը
և հաւանութիւնը Երուսաղէմի Հայոց Պատ-
րիարքին ընտրութեան համար և թէ արդէն
իսկ ժամանած է ճանաչման արքայական
հրովարտակը որուն յանձնման թուականը՝
կ'աւելցնէր պաշտօնագիրը, պիտի հաղոր-
դուի իր ատենին ուրիշ գրութեամբ մը:

Միաբանութիւնը՝ որ իր պատրիարքն ու
հայրը ունեցած ըլլալու ուրախութիւնը
կ'ապրէր տարիէ մը ի վեր, խանդավառու-
թեամբ լսեց այս աւետիսը և զուսպ ոգե-
ւորութեամբ անկամ մը ևս յայտնեց իր
ուրախութիւնը Ամենապատիւ Սրբազան
Պատրիարք Հօր:

Դեկտեմբեր 1 թուակիր երկրորդ պե-
տական պաշտօնագրով Պաղեստինի Բարձր
Գովարները կը հրաւիրէ Սրբազան Պատրիարք
Հայրը կառավարութեան տունը Հինգշաբթի
6 Դեկտեմբերին, կատարելու համար պաշ-
տօնական յանձնումը արքայական հրովար-
տակին:

Երկրորդ այս պաշտօնագրով կը սկսի
Ս. Աթոռէն ներս պատրաստութեան շրջան
մը: Ոգեւորութիւնն ու խանդավառութիւնը
վերածուած է եռուզեռի մայրավանքին
մէջ:

Միաբանութեան բոլոր անդամներուն՝
ծերունիին թէ երիտասարդին, բարձրաս-
տիճան թէ հասարակ ծառայողին գէմքե-
րուն վրայ կարելի էր կարգաւ յոյսերու և
աւագոյն ծաղազայի ակնկալութեանց զըս-
պըւած ժպիտը: Յնծութեան տօն էր կաթ-
ծէք պատրաստութեան այդ քանի մը օրերը:

Ս. Աթոռոյս յարաբերական դիւանը կը
զառնայ կեդրոնը այս եռուզեռին: Կը տը-
պագրուին հրաւիրագիրներ հայերէն ու
անգլիերէն լեզուներով, կը պատրաստուին
ցանկերը հրաւիրեալներու, կը կատարուին
բանակցութիւններ կառավարութեան ու
պատրիարքարանիս միջև, հանդիսութեանց
կարգադրութիւններուն համար: Կ'ըլլան
աշխատանքներ՝ զոհացնելու համար հոյ թէ
օտար յարգելի անձնաւորութիւնները, ու
բոնք ցոյց կուտան մեծ հետաքրքրութիւն
ու կը յայտնեն շնորհ փափաք ներկայ ըլ-
լալու զահակալութեան հանդիսութեանը:
Այս շարժումներուն հետ յառաջ կը տարուին
նաև յարգարանքի, մաքրութեանց և զար-
դարանքներու աշխատանքները:

Գահակալութեան օրուան վաղորդային
ամէն ինչ կարգին է արդէն: Վանքի աւագ
զուռը, պատրիարքարանի կրկնակ մուտ-
քերը, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարի նա-
խագահի թի կամարները շրջանակուած են
ու զարդարուած դալար ճիւղերով, ծա-
ղիկներով ու դրօշներով: Պարզուած է նաև
Պատրիարքարանի վրայ անգլիական մեծ
դրօշը, որ կը ծածանի խողաղ, ծալք ծալք
նետելով իր շուքը օրուան հանդիսութեան:

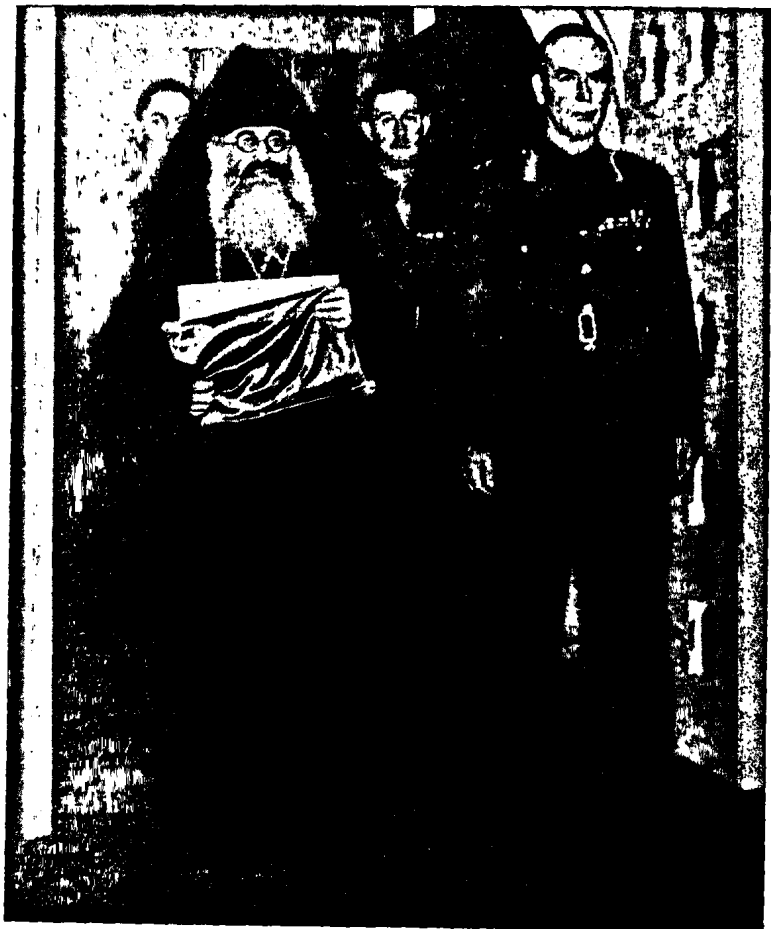
Տօնական մեծ օրերու իր պերճանքին
մէջ է նաև Եկեղեցին: Կամարներու խոր-
հրդաստուերներուն մէջ կը պլպլտն հա-
րիւրաւոր կանթեղներու շարաններ, աւ-
սուրբերու պատկերներուն և խորաններուն
առջև կ'աշտանակուին մոմեր, որոնք հրակէ
իրենց լեզուներով կարծէք կը պատմեն
ամենուս անխորի՝ հին օրերու, ա՛յ օրերու
քաղցրութիւններէն: Դեռինը ծածկուած
է թանկարժէք զորգերով: Պատրիարքա-
րանի մեծ դահլիճը, իր ամենօրեայ կահա-
ւորման մէջ յարգարան: և կը սպասէ վաղ-
ուան մեծ պահին:

Յ Ա Ն Ձ Ն Ո Ւ Մ

ԱՐԳԱՅԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՑԱԿԻ

Դահլալութեան հանդիսութիւնները կը տկարն Պաղեստինի և Անդրյորդանանի կառավարիչի ապարանքին մէջ, արքայական հրովարտակի պաշտօնական յանձնումի արարողութեամբ:

Նախապէս եղած կարգադրութեան համաձայն Դեկտեմբեր 6-ին, ժամը 12.05-ին, Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայրը հոգևորական և աշխարհական ներկայացուցիչներու իր շքախումբով կը մնկնի Բարձր Դոմինիոնի ապարանքը, պաշտօնական գրանացքով:

Ս. Պատրիարքը եւ Վանք. Բարձր Դոմինիոնի Հրովարտակի ստացումէն ետք
Կառավարութեան Տան մէջ:

Ամենապատիւ Սրբազան Գառնիբարձ Զոր
հեղուորդներն էին, Տնօրէն Ժողովոյ եօթն
անդամները Մ. Գերշ. Տ. Սղիշէ վրդ. Տէր-
աւերեան՝ Լուսարարապետ, Գերշ. Տ. Գէորգ
վրդ. Ճանաչեան՝ Գառնիբարձական Փոխա-
դորդ, Լոգ. Տ. Տ. Տրդատ վրդ., Գարգե
վրդ., Հայրիկ վրդ., Յովհաննէս վրդ.,
Հայկասեր Արեղայ, Միաբանական Ընդհ.
Ժողովոյ Առնանապետ՝ Տ. Սերովբէ վրդ.,
Աւագ Թարգման՝ Տ. Դրիգոր Արեղայ:

Ներկայ էին նաև Մեծի Տանն Կիլիկիոյ
Կաթողիկոսի և Անթիլիասի Միաբանութեան
ներկայացուցիչ Գերշ. Տ. Խաչ Արքեպս.
Ալապանեան, Գերշ. Տ. Ռուբէն Արքեպս.
Մանասեան Գաղտապէն, և Նզիպասի Թմի
Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Մամբրէ Արքեպս.
Սիրուհեմի:

Գաղեստինի Հայոթեան կողմէ ներկայ
էին հետեւեալ ազգայինները:

Յուսադէմի Հայոց ներկայացուցիչ-
ներն էին՝ Տոքթ. Վ. Գալպտիս, Տիար Լ.
Գէորգեան, Տիար Դ. Յովհաննէսեան, Տիար
Գ. Պէննէսեան:

Թուրքի ներկայացուցիչներն էին՝ Տիար
Ա. Թադէոսեան և Յ. Եսայեան:

Ռեմիէի ներկայացուցիչ՝ Ս. Գառնիբարձ
Անդրորդանանի ներկայացուցիչ՝ Տիար
Ս. Անթիքանեան:

Ճամբան հետևորդները առաջ կ'անցնին
և ընդունուելով կառավարչատան առջև,
կ'առաջնորդուին զրաւելու իրենց տեղերը:
Ապա քանի մը վայրկեաններ ետք կը
հաջնի Ս. Գառնիբարձ Հայրը Փոխանորդ
Զօր. և Լուսարարապետ Զօր ընկերակցու-
թեամբ, և ընդունուելով երկու բարձրաս-
տիճան ւղեական պաշտօնատարներէ, կ'ա-
ռաջնորդուին իրենց յատկացուած պատուոյ
տեղերը:

Սոյն հանդէսին ներկայ էին նաև՝
Մէհր Թ. Բ. Կորգն Տըֆ, M. B. E.

Մէհր ձ. ձ. Բայնդուր, M. C.

Բրիկէտի Բ. Բօքլէն, Չին. Ընդհ.

Հրամանատարին կողմէ:

Սըր Աւիլիմ ձ. Ֆիթսնէրաւ, K. C.,

M. C. Գաղեստինի գլխաւոր գաղափար:

Շիր. Գոմզօր ձ. Դ. Մաքիւկէ, C. B.

E., D. S. O., Գաղեստ. Օգային Ուսման

Հրամանատար:

Անգամ Բարձր Գոմիսերի Քործադիր
Ժողովոյ:

Աւագ Բարադար Գր. ձ. Վ. Ու. Շո,
C. M. G.,

Նկատեալ Բարադար Գր. Բ. Սքօթ,
C. M. G.,

Նրաւադէմի Շրջ. Կառավարիչ Գր. ձ.
Վ. Վ. Պոլլօք, O. B. E.

Նկատեալ Խորհրդական Գր. ձ. Աւալէ,
C. M. G., C. B. E.

Կարգադրիչ Գալտօնատարք.

Գր. Թ. Ա. Հիլլքէն, Շրջ. Դեր. Կառա-
վարիչ:

Գր. Դ. Ս. Թօմսըն, Օգ. Բարադար:
Գր. Ա. ձ. Մանթուրա, M. B. E.

Ժամը 12.30-ին բեմին վրայ կ'երեւի
Գաղեստինի և Անդրորդանանի Բարձր Գո-
միսեր Սըր Ալէն Բընիզըմ, շրջապա-
տած իր թիկնապաններով, և կը կարգա-
յարարին Ամենապատուութեան իր անձնական
ուղեքնդ և ապա Արքայական Հրովարտակը:

Address by His Excellency
on 6th December

Your Beatitude,

It is my honour today formally to present
to Your Beatitude, by command of His Ma-
jesty the King, the High Berat, signifying His
Majesty's Royal Recognition and Approval of
your election as Armenian Patriarch of Jeru-
salem.

It is a duty which I am most happy to
perform. Your Beatitude's election, on the
much regretted decease of His Beatitude the
late Patriarch Mesrob Nishanian of blessed
memory, elevates to the Patriarchal Throne
of St. James one who already stands high in
the respect and affection of all. You enter this
high and historic office a worthy successor to
that long tradition of eminent piety and learn-
ing, so faithfully handed down for centuries
by the heads of your Church. In India, in
your travels throughout the Far East and in
the years you passed here in Jerusalem you
have garnered a width and profundity of ex-
perience which, the Armenian Community,
whose lay and ecclesiastical representatives are
present today, has justly learned to prize.
That these qualities should now be invested
with the dignity and the authority of the Pa-
triarchal Office is a happy augury for the days

to come. Your guidance in the years during which the physical and spiritual ravages of war have to be repaired is a high responsibility. The loyal friendship for Great Britain which the Armenian People and Your Beatitude in person have so constantly manifested is an assurance that in the problems we face in this country, we shall go forward with the support and cooperation of Your Beatitude and the Armenian Community in Palestine.

I offer to you my warm personal congratulations, and those of the civil and military authorities in Palestine, whose representatives are present today to add their welcome to mine. May God grant you many years in the exercise of your high vocation, years of happiness and health, crowned with success.

I will now read the Royal Commission of Appointment, dated the 15th October 1945.

ROYAL-SEAL

Dated 15th October 1945.

GEORGE R. I.

GEORGE THE SIXTH, by the Grace of God of Great Britain, Ireland and the British Dominions beyond the Seas King, Defender of the Faith, Emperor of India: To all to whom these presents shall come, Greeting.

WHEREAS the Armenian Patriarchate of Jerusalem being lately vacant by the death of His Beatitude Mesrob Nishanian, the Very Reverend Father Guregh Der Mashdotz Israelian, Grand Sacristan of the Patriarchate, has been duly elected by resolution of the General Assembly of the Armenian Congregation, sitting at Jerusalem on Thursday, the nineteenth day of October, and Friday the twentieth day of October, 1944, to be Patriarch in his stead and to exercise the ancient rights and functions of that office.

WE, accepting of such Election do, by these presents signify Our Royal Recognition and Approval of the appointment of the said Reverend Father now the Most Reverend Archbishop Guregh Der Mashdotz Israelian to the office aforesaid, and confirm him in the exercise of the said rights and functions and do hereby invest him with all the rights, powers, jurisdictions, privileges and immunities, which are by law appurtenant to the said office, or are by ancient custom or practice held and enjoyed in conjunction therewith.

Given at Our Court at Saint James's this Fifteenth day of October, 1945, in the Ninth Year of Our Reign.

By His Majesty's Command,

G. H. HALL

Ապա Միաբանական Ընդհ. Ժողովոյ Առեւտրային, Հող. Տ. Սերովբէ Վրդ. Մա-
նուկեան կարգաց Ուղերձին և Հրովարտա-
կին հայերէն թարգմանութիւնները.

**ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԹԱՐԶԻ ԳՈՄԻՍՅՈՒՆ ՈՒՂԵՐԶԻՆ**

Ձեռք Ամենապատուութիւն,

Ինձի համար պատիւ մըն է այսօր, պա-
տենային Ձեռք Ամենապատուութեան լանձ-
նել, Նորին Վեհափառութիւն, բազմաթիւ
հրամանով, այն բարձր հրովարտելի որ կը
յայտեն Նորին Վեհափառութեան արքայա-
կան հանաչուքը եւ հաւանութիւնը Ձեր Ե-
րուսաղէմի Հայոց Պատրիարքական ընտու-
րեան:

Ասիկա պարտականութիւն մըն է զոր մեծ
ուրախութեամբ կը կատարեմ: Ձեռք Ամե-
նապատուութեան ընտրութիւնը բարեյիշատակ
հանգուցեալ Մեսրոպ Պատրիարք Նշանեանի
ողբալի մահուրէնէ ետք, Ս. Յակոբեանց
Պատրիարքական զանուն վրայ կը բարձրացնէ
մէկը որ արդեն գտած է բոլորին բարձր
յարգանքն ու սէրը: Դուք կը ձեռնարկէք այս
վեպը եւ պատմական պատճենին իբր արժանի
յաջորդը այն խոր բարեպատեւութեան եւ զբա-
րութեան որ տեսական պատկերութեամբ մը,
դարեւոյ ընթացքին, հաստատման փա-
խանցուած է Ձեր նկեղեցւոյ Պետեան մի-
ջոցաւ:

Հնդկաստանի, եւ Մայրագոյն Արեւելի
Ձեր համբողջութիւններու միջոցին եւ Երու-
սաղէմի Ձեր բնակութեան օրջանին, դուք

ձեռք բերած եք լայն եւ խոր փորձառութիւն
մը զոր Հայ համայնքը, որուն աւխարհական
եւ եկեղեցական ներկայացուցիչները այսօր
հոս ներկայ են, գնահատած են իրաւամբ,
այժմ այդ յատկութիւններուն վրայ Պատրիար-
քական պատճենին հմայքին աւ հեղինակու-
թեան աւելնալը ապագայի երջանիկ երաշ-
խիք մըն է: Ձերդ Ամենապատուութիւնը, իբ-
րեւ առաջնորդ, բարձր պատասխանատուա-
րիւն մը ունի, յառաջիկայ տարիներու ըն-
թացքին, պատեալութիւն պատճառած Ֆիզիա-
կան եւ հոգեւոր վնասներուն զարմանովին
մէջ: Այն հաստատում բարեկամութիւնը զոր
Հայ Ժողովուրդը, եւ Ձեր Ամենապատու-
րիւնը անձամբ տարուակ ցոյց տուած են
կենդ Քրիստոսի նկատմամբ, երաշխիք մըն
է որ այս երկրին մեր դիմագրաւելիք խնդիր-
ներու լուծման մէջ, պիտի ունենան Ձերդ
Ամենապատուութեան եւ Պաղեստինի Հայ հա-
մայնին օժանդակութիւնն ու զորակցու-
թիւնը:

Ձերդ Ամենապատուութեան կը մատուցա-
նեմ ջերմ շնորհակալութիւններ իմ, ինչպէս
նաեւ Պաղեստինի Քաղաքային եւ Զինուորա-
կան Իշխանութեանց, որոնց ներկայացու-
ցիչները այսօր ներկայ են այստեղ միացնելու
իրենց բարեմաղթութիւնները իմ բարեմաղ-
թութիւններուն: Թող Աստուած պարգեւէ Ձեր
Ամենապատուութեան երկար տարիներ իրա-
կանացնելու Ձեր բարձր կոչումը: Տարիներ
երջանկութեան եւ առողջութեան, յաջողու-
թեամբ պսակուած:

Այժմ պիտի կարգամ 15 Հոկտեմբեր 1945
բուստրեալ Արքայական Հաստատութեան Հրա-
վարակը:

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐԲԱՍԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՑԱԿԻՆ

ԿՆԻՔ ԱՐԲԱՍԱԿԱՆ

15 Հոկտեմբեր 1945

ՀՈՐԶ ԹԱԳԱՒՈՐ ԿԱՅՈՐ

ՀՈՐԶ ՎԵՑԵՐՈՐԴ, շնորհիւն Աստուծոյ Թաղաւոր Մեծն Բրիտանիոյ, Ի-
լանճայի եւ Անգլ-ժովեան Անգլիական Իշխանապետութեանց, Պատշապան
Հաւատոյ, Կայր Հնդկաստանի, ամէն անոնց որոնց պիտի հասնի ներկայ
գիրքս, ողջոյն:

Նկատելով որ Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան Աթոռը Ամենապատիւ
Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Նշանեանի վախճանումովը վերջեւ քափօւր

մնացած լինելով, Գերայասի Տ. Կիրեղ Մ. Վրդ. Տէր Մաեսոց Իսրայէլեան, Պատրիարքութեան Լուսարարապետը, 1944 թուոյ Հոկտեմբեր 19-ի Հինգշաբթի եւ Հոկտեմբեր 20-ի Ուրբաթի օրերուն յերուսաղէմ ի նիստ գումարուած Հայոց Միաբանութեան Ընդհանուր Ժողովին որոշումովը անոր տեղը օրինաւորապէս Պատրիարք ընտրուած է, ի գործ դնելու այդ պատճառին վաղեմի իրաւունքները եւ պատճառաւորութիւնները:

Մենք, ընդունելով այդ ընտրութիւնը, այսու գրութեամբ, կը յայտնենք Մեր Յաւայական Ճանաչումը եւ Հաւանութիւնը ի մասին յիշեալ Գերայասի Տէր այժմ Ամենապատիւ Տ. Կիրեղ Արեւիսկոպոլսոյ Տէր Մաեսոց Իսրայէլեանի այս պատճառին կոչուելուն, եւ հաստատելով կ'աւստենք զինքը կիրարկելու վերոյիշեալ իրաւունքները եւ իր պատճառին յատուկ պատճառաւորութիւնները, եւ կը ընդհնենք իրեն այն բոլոր իրաւունքները, իշխանութիւնները, իրաւասութիւնները, առանձնաւորութիւնները եւ ապահարկութիւնները որոնք օրէնքով այդ պատճառին կը պատկանին, եւ կամ վաղեմի սովորութեամբ եւ կամ կիրառութեամբ գործնականապէս ի գործ եմ եւ կը վայելուին յարակցութեամբ այդ պատճառին:

Տուեալ Աշխատչի-ձէյմս-ի Մեր Արեւիսկիին մէջ ի 15-ն Հոկտեմբերի 1945 ամի, Մեր Թագաւորութեան իններորդ տարին:

Նորին Վեհափառութեան Հրամանաւ

Ճ. Հ. ՀՈԼ

Հրովարտակի հայերէն թարգմանութեան
ընթերցումէն հաջ. Նորին Վեհափառութիւն
Բարբար Գոմիսերը Ամեն. Ս. Պատրիարք
Հօր. յանձնեց պաշտօնապէս Հրովարտակը,
գրուած ծիրանեգոյն ու մետաքսեայ քաւկի
մը մէջ, և ապա շնորհաւորեց զինքը: Ի
պատասխան, Ս. Պատրիարք Հայրը կար-
գաց իր ուղերձը հայերէնով, որուն ընդ-
լիւրդէն թարգմանութիւնը կարդացուեցաւ
Հոգ. Տ. Սերովբէ Վրդ. Ի կողմէ:

ՌԵԴԱԿՏՈՐ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԿ ՀՈՐ

Վեհափառ Տէր,

Նորին յարգանքով կ'ընդունինք Ձեր Վե-
հափառութեան ձեռնէն, Արեւայական այս բարձր
հրովարտակը, որով մեր սիրեցեալ Վեհա-
պետը, Նորին Կայսերական Վեհափառու-
թիւն Դեղնակապույտ Բարեհաճած է յայտ-
նել իր Արեւայական հանձնարարին ու հաւանու-
թիւնը մեր Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք
ընտրուելուն առթիւ, հաստատելով գործա-
դրութիւնը այդ պատճառին իրաւունքներուն
եւ առանձնաւորութիւններուն, եւ ընդունելով

մեզի բոլոր իրաւունքները, իշխանութիւն-
ները, իրաւասութիւնները, առանձնաւորու-
թիւնները եւ ապահարկութիւնները որոնք
օրէնքով այդ պատճառին կը պատկանին եւ
կամ վաղեմի սովորութեամբ եւ կամ կիր-
առութեամբ գործնականապէս ի գործ եմ
եւ կը վայելուին յարակցութեամբ այդ պա-
տճառին:

Այս հանգիստաւոր պահուն կը խնդրենք
Ձերդ Վեհափառութենէն, ներկայացնել մեր ա-
մենախորին երախտագիտութիւնը, եւ հաւա-
տարիմ հպատակութեան հաւատարմութիւնը, Նորին
Կայսերական Վեհափառութեան: Թող Ամե-
նակալ Աստուած, Աբահիլ եւ Խնամող Տիե-
զեհաց, օրհնէ Նորին Կայսերական Վեհա-
փառութիւնը, մեր սիրեցեալ Վեհապետը,
Շնորհափառ Պապական, զահաժառանգ Նի-
սաբէր Իշխանութիւն, եւ Արեւայական Գեր-
դասանի բոլոր անդամները: Թող, Աստուած
իր առաւ որոշումներով լեցնէ զանոնք իր
Սուրբ Հոգիով, ճոխացնէ զանոնք իր երկ-
նային ընդհնեցումով, եւ պարգևէ անոնց եր-
ջանկութիւն: Կ'արթննէ Էսթէ ու Նորին
Կայսերական Վեհափառութիւնը երկար ա-

մտքազուտե՛ք ի՞նչ հայերեւոյ պանծալի Գա-
նուն վրայ՝ խաղաղութեամբ եւ բարգաւա-
նութեամբ, եւ վայելէ միտք սերն ու հաւա-
սարմական նուիրումը, բոլոր ազգերուն եւ
ժողովուրդներուն որոնք կը գնահտնէ Բրիտա-
նական դրօշին հովանիին ներքին:

Որպէս Պատերազմ Սոսուադեմի եւ պա-
հապան Սուրբ Տեղեաց, մեր հոգեւոր եւ կրօ-
նական իրաւասութեամբ զօր ունինք Պաղես-
տինի եւ Անդր-Յորդանանի մէջ բնակող Հա-
յերուն վրայ, Մենք, Սբոյց Յակոբեանց Միա-
բանութեան գործակցութեամբ, հաւասար-
մօրէն պիտի նկատենք շաւիղին մեր երանա-
ւեռի նախնաց, որոնք սիրած եւ ծառայած
են Ս. Սեկրին եւ պահպանած անոր բոլոր
նուիրական եւ պատմական յիշատակները,
որոնք այնչափ կարեւոր եւ քանկազին եղած
են բոլոր սերունդներուն իբրեւ տեսանելի
վկաններ, Ա. Դրիի բովանդակութեան: Պիտի
չխմայենք ոչ մէկ զոհողութիւն՝ պահպանե-
լու եւ պատշաճանելու զանոնք հաւատարմո-
ւեն: Մեր ջանկերը պիտի չխնայենք նաեւ՝
մեր զաւակներու կրօնական եւ կրթական
յառաջդիմութեան համար քե. ի Կարասին
եւ քե. յԱնդր-Յորդանան, ուր Անգլիական
գրաւումեն ի վեր ապրած են խաղաղու-
թեամբ եւ եղբայրական համբերութեամբ
բոլոր ժողովուրդներու հետ, եւ ճանչցուած
են որպէս օրինապահ եւ աշխատասեր քա-
ղաքացիներ:

Մեր ժողովուրդի մասին խօսած ասնէ կը
փափակինք կրկնել ինչ որ քսուած է նման
առիթով մը ասկէ առաջ:

27 Սեպտեմբեր 1939-ին Նորին Վսեմու-
թիւնը Սրբ. Հերլոյ ՄամՄալքը, իր ողջունի
խօսքին մէջ, ուղղուած մեր երջանկայիշա-
տակ նախորդին Մեհարայ Պատերազմ Նճան-
եանի. քաւ, «Երկար ժամանակներ ի վեր
քաղաքականական յարաբերութիւններ գոյու-
թիւն ունեցած են Մեծն Բրիտանիոյ եւ Հայ
ժողովուրդին միջեւ, եւ գիտեմ քե. կրնամ
վստահիլ Ձեր Ամենապատուութեան եւ Պա-
ղեստինի Հայ հասարակութեան հաւատարիմ
աջակցութեան, այս ազնապալից օրերուն»: Որուն
Պատերազմ կը պատասխանէ այսպէս. «Այս
դժուարին եւ սպգնապալից օրերուն
կ'ապահովցնենք Ձերդ Վսեմութիւնը որ զուր
պիտի ունենա՞ որ միայն Պաղեստինի այլ
նաեւ Բրիտանական դրօշին տակ ապրող բո-
լոր Հայերուն հաւատարմական նուիրումը»:

Այսօր, այս առիթը, այդ ազնապալեանքն է
դժուարութիւններէն վերջ, որոնք յանգեցան
վիրիւարի եւ աննախընթաց զոհողութիւննե-
րու եւ աւերներու, մեզի կիցնայ վկայ հաւա-
դիսանալու մեր նախորդի հաւատարմութե-
ներու իրականացումին, զան աւելի մեծ չա-
փով՝ մեն ինչ որ ինք կրնար մախատեսել, ու
տվնեսել ոչ միայն Բրիտանական դրօշին տակ՝
այլ ամբողջ աշխարհի մէջ ապրող Հայերը
նուիրութեան դասակիցներու դասին, իրենց
բուական ուժը գերազանցող չափով մը, եւ
այս միայն իրենց ազգին ամբողջութեան ժեկ
եւորդին փնացումէն 25 տարի ետք, — ա-
ռաջին մեծ պատերազմի ընթացքին, Դաւեա-
նիցներու նկատմամբ իրենց ունեցած համա-
կրութեան պատճառաւ: Այսպէս ապացուցին
անոնք, բոլոր ժամանակներու հայրաք, իրենց
հաւատարմութիւնը, պատուութեան եւ արդա-
րութեան հանդէպ. եւ այդ հաստատուն հա-
ւատով անոնք պիտի աշխատեն այն իսկական
եւ արդար խաղաղութեամբ համար որ կոչ-
ուած է առաջնորդելու մարդկային ցեղը իր
օրինաւոր ձգտումներու իրագործման, այն
արդար խաղաղութեան՝ որ միայն կրնայ
պատուել ու նուիրագործել մեր սիրեցեալ եւ
փառապալմեծ նահապետներուն յիշատակը:

Յետ այսու մեր ամենուս՝ կարգադասը
պիտի է ըլլայ ինչպէս ՆԱԶԱՐԱՐԻՆԻ, ԱՐԴԱՐ ՆԱԶԱ-
ՐԻՆԻՆԻ, ՏԵՆԱԿԱՆ ՆԱԶԱՐԻՆԻ:

Հետեւաբար, այս առիթով, մեր դերա-
ւեռի եւ հոգեւորէն եկեղեցականներու եւ
պատուական ժողովրդին կողմէ կը վստահա-
ցնենք Ձերդ Վսեմութիւնը քե. զուր պիտի
ունենանք մեր անվերապահ օժանդակութիւնն
ու գործակցութիւնը հաստատելու այդ խա-
ղաղութիւնը եւ դարմանելու, պատերազմի
աւերները մեր երկիրներուն մէջ:

Ձերդ Վսեմութեան ժամանակն այս եւ
կրին մէկ կը զուգարկի մեր Տիրոջ Մենդեան
Յիսնակապ օրջանին եւ մենք կը նայինք Ձեր
վրայ իբր այդ խաղաղութեան հետեանին որ
իս վրայ կը կրէ բրիտանական առաքինու-
թեան զբառը, հոյակապ մեծագործութիւն-
ներու շողողուն վկայութիւններով զա-
րարուն: Բոլոր խաղաղասեր ժողովուրդնե-
րու սիրտերը Ձեր հետ են, եւ մենք կ'աղօթենք
որ Ամենապարզ Աստուած բազմապատկէ իր
օրհնութիւնները Ձեր Վսեմութեան կեանքին
վրայ եւ Ձեր պետական, բազմային եւ գիւ-
նուրական բոլոր արժանապարհ պատճառա-

ցարենեան պարզեւե կարողութիւն, որպէս զի անոնց եռանդուն աշխատանքներով Ձեր վսեմութեան իմաստուն ղեկավարութեամբ մեք այս Ս. Յրկիրը յառաջդիմեք եւ բարգաւաճեցի խաղաղութեան մէջ եւ՝ արժեցնեք իր նուիրակներն՝ անունը, յեա այսու եւս, դաւաճալով իսկական կեդրոնը եւ նուիրական օճախը կրօնական յայնժեպեանց, ներումներու եւ բարեպաշտօն կեանքի:

Այս երախտապարտ կը զգանք Ձեր վսեմութեան այն ազնիւ խօսքերուն համար զորս ռազմեցիք մեզի: Կ'ապանովցնենք Ձեզ քի մենք զանոնք պիտի ընդունինք մեր սրտին եւ հուզիք մէջ ու պիտի ջանամք լաւագոյն ձեւով իրականացնել եւ կատարել մեր պարտականութիւնները օճախին Աստուծոյ մեր երկնաւոր Հօր՝ որուն փառք եւ պատիւ այժմ եւ յաւիտեան:

Պատրիարքաւ Հայոց, Երուսաղէմ

6 Դեկտեմբեր, 1945

Հրովարտակի յանձման արարողութեան աւարտին, հայ եւ օտար քաղաքացիները առաջնորդեցեան ընդունելութեան սրահը, ուր հիւրերը մի առ մի ներկայացուցեան Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր եւ Բարձր Դոմինիոն, Հիւրասիրութեան ու մեծարանքի այս զործողութիւնէն ետք, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայոցը հրաժեշտ առնելով Բարձր Դոմինիոնէն, դարձաւ վաղէք իր հետեւողներով:

Բազմութիւնը ժողովուրդին, ժառանգաւորաց աշակերտներ ու Միաբանութիւն վանքի աւագ դրան առջև կը ոպասէին նորին Ամենապատուութեան ժամանակին. հասաւ ան ժամը 1.30-ին, ներկաներու խանդավառ ծափերով ու թափօրով առաջնորդեցաւ Պատրիարքաւորն իր հետեւողները: Բազմութիւնը ժողովուրդը աշակերտները առաջնորդեցաւ իր Գահը: Ժառանգաւոր աշակերտները առնելով Սրբազանին օրհնութիւնն ա՛յլը մեկնեցան. իսկ Միաբանութիւնը ու աշխարհական ներկայացուցիչները պատասխանեցան առ խմելոյն Սրբազան Պատրիարք Հօր արեւատութեան, Ս. Աթոռոյ պայծառութեան, Եկեղեցւոյ հաստատութեան եւ մեր սիրելի հայրենիքին համար: Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայոցը քարոզարկութիւններ խնջողուց նաեւ Անգլիայի Վեհ. Թագաւորական թագաւորութեան

Թեան եւ աշխարհ խաղաղութեան համար: Միեկնեցան ներկաները Սրբազան Հօր ալը համբուրելէ հոգքը:

ԳԱՆՎԱՆԱԼՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԵՍԸ

Ս. ՅԱԿՈԲԱՆԸ ՅԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ

Նոյն օր՝ յեռ-միջօրէի ժամը 2-ին, ժողովուրդը արդէն իսկ խոնուած է Մայր Տաճարի գաւիթին ու բակին մէջ: Բազմութեան մարմնավարական միութիւններէն՝ Բարեւորացի, Հ. Յ. Մ. Ի եւ Հ. Մ. Բ. Մ. Ի ուսումնական երեք խումբերը կը հսկեն կարգապահութեան Աւագ Թարգման Հօր: Տ. Գրիգոր Լեզ. Ոսկանեան՝ իր հետ ունենալով Ս. Աթոռոյ աշխարհական պաշտօնեաներէն մի քանին, կը դիմաւորէ ժամանող բարձրաստիճան օտար հրաւիրեալները ու կ'առաջնորդէ իրենց յատկացուած տեղերը: Ժամը ճիշտ երեքին լեցուն է արդէն Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարը: Հոգեւոր պետեր ու ներկայացուցիչներ տեղաւորուած են ձախակողմեան դասուն մէջ. իսկ կառավարական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ եւ հիւպատոսներ՝ առեւտրոյ, Եկեղեցւոյ նաւը եւ երկու թեկերը բռնուած է հետաքրքիր հաւատացեալներու բազմութիւնէն, ու կը յորդի մինչեւ արտաքին գաւիթ եւ մինչեւ Եկեղեցւոյ բակը:

Վերը՝ Պատրիարքարանի Դահլիճին մէջ արդէն պատրաստ է եկեղեցական թափօրը: Պատրիարքական ճոխ իր զգեստաւորման մէջ է Ամենապատու Սրբազան Պատրիարք Հայոցը՝ ու կը գլխաւորէ թափօրը, իր աջին առ ձախին՝ զգեստաւորուած կը տեսնուին ռոյնպէս Գերշ. Տ. Տ. Սաղ. Ռուբին եւ Մամբրէ Սրբազան Արքեպիսկոպոսները, որոնք փութացած էին մասնաւորապէս Գահակալութեան ուղի հանդիսութեանց բերելու իրենց ներկայութիւնը ինչպէս նաեւ ժողովուրդին խնդակցութիւնները: Գերաշնորհ Արքեպիսկոպոսներուն կը յաջորդեն շարքերը Ս. Աթոռոյ Միաբան վարդապետներու, տիրացուներու եւ ժառանգաւորաց վարժարանի երգեցիկ խումբին, բոլորն ալ ներառելու շուրջաւորուած եւ շապիկներու մէջ միաձեւ գեղեցկացած: Ժամը երեքին, Պատրիարքարանի կամարներուն տակ կը

հնչէ «Հրաշափառող ու թափօրը անոր րիթմովը ծանրօրէն կ'իջնէ Եկեղեցի: Հոծ բազմութիւն, դաբախութեամբ պայծառացած աչքեր, նրբեմն արգունքները մամիկաներու, որոնք սա պահուն կասկածէ դուրս է թէ ինքզինքնին չեն, փոխադրուած են ուրիշ աշխարհներ, հայ հոգիի աւ հայ հոգի աշխարհները... Սրտոց Յակոբեանց Մայր Ճանարէն ներս» թափօրը կ'ուղղուի Սուրբ Գրիգորի մատուռը: Հրաշափառութիւն կը յաջորդէ հոս մը հին յիսկսեանն Որդուց Որոտուած շարահանը, մինչ Սրբազան Պատրիարք Հայրը կը կատարէ խնկարկուծեան արարողութիւնը և Եկեղեցի մուտքի իր ուխտը Ս. Գրիգորի մատրան ժէշտ Ազատ թափօրը կ'առաջնորդուի Մայր Խորանի աջակողմեան դասը, իրագրով Ուրախ լիւր շարահանը:

Հոս, հանդիսապետ Սրբազան Պատրիարք Հայրը արտասանելէ իսկ սկսեալից հետոյ անխնայ ցրտի տուն Տեառն երթիցուի մեք» Եկեղեցի մուտքի աղմուկը յարակից քարոզով աւ աղօթքով, կը բարձրանայ Առաջ Խորանի թեմը՝ առաջնորդուած Գեղարշնորէ Սրբազաններէ և Միաբան վարդապետներէ: Հոգեշնորհ Տ. Սերոբէ վրդ. Մանուկեան կը կարգայ Արքայական Էթովարտակի անդիւրէն ընդգրկել իսկ Հոգ. Տ. Հայրիկ վրդ. Աստուծան յայնիս հայերէն թարգմանութիւնը: Վաղ՝ Գեղարշ Տ. Եղիշէ վրդ. Տէրտէրեան, Ս. Աթոռայ Լուսաւորապետ Հայրը, կը խօսի հետեւեալը իրեն ուղերձ, զգացումով առաջուկ և յուզումով, եփուն՝ ձայնով մը, որ միշտ իրն է այս կարգի պարագաներուն:

Սօս բարձրասինան հիւրերը իրենց յաջակցումը սեղերուն մէջ:

Ո Ւ Ղ Ե Ր Յ

ԳԵՐ. Յ. ԵՂԻՇԷՆՆԻ ՎԵՐ. ՅԵՐՏԷՐՅԱՆԻ

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր, Հասկնալի յուզումով մըն է որ, յանուն այս դարաւոր Արոտի Միաբանութեան եւ անոր հետը կեցող ժողովուրդին, կ'աղաչեմ այս պահը որ Ձերն է եւ Ձեզմով այս Հաս-

տատութեան եւ Ազգին: Այդ յուզումը անխնայ կը տառապանայ իմ մէջ, երբ կը մտածեմ որ այս տղային իսկ՝ Ս. Յակոբի գաղաւաթ Արոտը պատանող սուգի օդը կը վերեայ բռնէին Ձերդ Ամեն. առաջիկա օրինաւոր տէրը եւ առաջնաւոր փեսայ, կուգայ ուրախութեամբ լեցնելու ինչպէս սիրեցեալ՝ անպէս ալ Արոտին պարտաւոր է:

գլխի վզանի մեջ քեռայ, պանին՝ նախաբան-
ներում լայն հազարգույնը կը կատարուի այս
սրբազան ծածանը լեցնող մեր ժողովուրդի
խոնարհության հետ։ Երբեք ուրեք ուրեք մեզ
հետևենք են՝ որովհետև ինչ բացասուիդ,
յուզումներ են՝ որովհետև լեզու մեզ, վաթ
գի՝ պանը վեր է մեզ, ու կը վերաբառ
մեզի մեր պատմության դարաւոր խոր-
հանգիւն։

Ուրիշ ժողովուրդներ՝ իրենց տարածք
օժանդակում, բերեալ այսուից այս կարգի
բարեկարգում յուզումներ, մենք այդ յուզումը,
աբազումը, քանի՜ դար է փոխադրած ենք
մեր օրբազան Տուններէն ներս, անոր գահա-
կալին վրայ դնելով մեր բովանդակ ապրում-
ներուն զուգար, երբ առաջնորդած ենք
զանոնք իրենց գահներէն։

Տեղի է հոս Սրբազան Հայր խօսելու
արժանիքներէն, մեր եսին կայ մեր հաւորդ
դարը, անտառային ճակատէն, բոլորեա-
նուէր, սպասին Ս. Արքայ, խնամահազոյն
պատգամներէն մինչեւ բարձրագոյնը։ Քա-
նաւոր դար, ստեղծագուն պատմութիւն։ Այս
սխալակցի վերջին հեղինակը մեր արժանիքն
է Սրբազան Հայր։ Իր ռաւոյցի, կրակաւ
վարիչ, արտաքին յարաբերութեանց մարդ,
եւ յուստարապետ՝ փառաւորած է մեր
տեմբը եւ փառաւորուած անով։

Սառն զոր էիք ետ գիտի մատուցանեմ
մեր օրհնումը մեզներէն, վասն ինչ որ
մեզ կը պանէ հոգիները յոյզեր, երգներ
բարեւանց, որովհետև դարեւոր ի դարս առին
զայն մոյլման օրհնումը իրենց մասներուն
մեջ, իւրաքանչիւր իր սեռէն, իր նուիրաւ-
մէն իր կրակներէն բան-մը դնելով այդ խոր-
հանգիւն մակարին։

Սրտազգի մի Արքայ իր ժողովուրդին
պէս անցեր է հուշէն եւ սուրէն եւ հասեր
նոր ժամանակներու ստիւն։ Ենդին այս
գաւազանին մեծիմաստ՝ հին բառով եռանք
հետեւում։

Կը յանձնեմ զայն մեզի դողդաղին ինչ-
պէս յուսապատար, քեանկա պիտի ըլլայ
ժողովեալ գաւազանը Ահարոնի, ուրիշ բա-
բիւն օրհնում եւ սեռ միայն պիտի ճառա-
գայրէ պղծ անհուն արեւմտեւ կարօս մեր ժո-
ղովուրդի բոլոր շարքերուն։

Այս վարկեանքն իսկ՝ Սրբազան Հայր
գում կը մեզէ Հայաստանայ Սեղեցույ
ամբողջ փառքին, կարմիր գեղեցկութիւն-

ներուն եւ անբաւար կանանց յոյսին աս-
ուածային ամպնովանին մեջ։

Արքայ Սիաբանութիւնը եւ ժողովուրդը
ասուածային նայուածին օակ իրարու կ'ըն-
ծայալին։

Լեզուներն եւ խորհուրդի պան է, զգա-
ման համբաններ կը ներման եւ բառեր կը
զաղորին իրենց կեդրէն։

Սրբազան Հայր, մեզ կը յանձնենք մեր
հակասազգին որ հակասազգին է Հայաստան-
նայ Սեղեցույ։ Ս. Արքայ պատգամ ա-
ռաքեալներուն բարեխօսութիւնը եւ աս-
ուածային օրհնութիւնը կը հայցենք մեզի։

Նորին երախտագիտութիւն այս առիւ
Բրիտանական, մեծագոր Կառավարութեան,
Նորին Վեհափառութիւն Քաղաւոր-Կայսեր,
Նորին Վեհափառութիւն Պաղեսթինի Բարձր Դո-
միսեր Սրբ Ալին Քրիստոսի եւ Պաղեսթինի
Կառավարութեան բոլոր արժանապարհ պա-
տգամներ, Ս. Արքայ նկատմամբ իրենց ի գործ
դրած բարի ջանքերուն եւ համակցային վե-
րաբերումներին համար։

Այժմ կը հրակիւնեն յարգանք մեզ Ամե-
նապատմութիւնը, կատարել ճնարդի իր կա-
նոնական ուխտը Ս. Սեղանի տօնը։

Ուղերձի ընթացքին՝ երբ կ'ըսէր Լուս-
սարարապետ Հայրը. «Կը յանձնեմ Աստու-
ծեզի դողդաղին, ու թող ըլլայ անկեղ-
ծաղկեալ գաւազանը Ահարոնի ուրիշ բարիք,
օրհնեմք ու սեռ միայն ճառապարհէ. . .»
Կը յանձնեմ Պատրիարքական Իշխանութիւնը
խորհրդանշող Ճուղը (Աստ)։ Ուղերձին
հոգ Սրբազան Պատրիարք Հայրը խորա-
նին առիւ ծնկաւոր, զխաբաց, կարտա-
սանէ իր Ուխտը Ժանք ու Կանգնաւոր։

Ո Ւ Ն Տ

Պոստաման եւ ուխտ մաւաթի
Ասուծոյ եւ առաջի Մբոյ Սեղանոյ,
Նորին մօտ եւ հաւատարմութեամբ
հսկել զորժադութեան կարգաց եւ կա-
նոնաց եւ աւանդութեանց Սիաբանու-
թեան Առաքելական Արքայ Սրբոյ
Յակոբեանց։

Ուխտ մինչ հաւատարմ Ազգիս
եւ Հայրապետական վերին իշխանու-
թեան Ամենայն Հայոց։

Նաեւ ուխտեմ կալ մնալ հաւասարիմ հպատակ Օգոստիաւո Վեհապետին եւ իմաստուն եւ արդարասէր կառավարութեան Մեծին Բիշտանիոյ։

Ընկալցի զուխս մեր եւ զգործս ձեռաց մերց ուղիղ արասցէ ի մեզ Տէր եւ զգործս ձեռաց մերց յաշոդեցէ մեզ, Ամէն։

Ուխտի արտասանութենէն ետք, Գեղը Տ. Տ. Խաչ, Ռուբէն եւ Մամբրէ Սրբազանները՝ կը բոլորուն ծնկադոգ Պատրիարքի Հաբշու զրաժ իրենց ձեռքերը անոր զըլխին, միաբերան կ'արտասանեն «Պահպանի՛ր եւ Աստուածային օրհնութիւն եւ օժանդակութիւն կը հայցեն Պահպալիչն Համար։ Ապա Ս. Պատրիարք Հայրը ոտքի՝ դարձած իր ժողովուրդին, կ'ընէ իր ուխտի խօսքը։

ՈՒՒՅԻ ՊԱՐԱՌԱՐ

ՄԱՍԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԿ ԶՕՐ

Այս ցուրեական յարկին տակ, Աստուծոյ Տան մէջ եւ Անոր առջեւ, հպատակելով Անոր կամին, բացարձակ անձնասուրբամբ Կատարեցինք այն սրբազան ուխտը որ կապուած է Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական Աթոռին հետ։ Հպատակելով Աստուծոյ կամին կատարած եղած սրբազան պատգաւաւորութիւնը մեր պատենին, իբրեւ մէկը որ զինուորագրուած է Աստուծոյ ծառայութեան։ Կատարելով մեր ուխտը, Աստուծոյ անուցով, կ'ընենք եղանկ մեր կամին ու կեանքը անոր անուցով, ղեկելով զանոնք եւ այն իշխանութիւնը որ մեզի յանձնուած է, Անոր հրամանին ներքոյ։ Կը հաւատանք քե յայդ կեանքին ու իշխանութիւնը պիտի յաջողոյն այնչափ որչափ անոնք համաձայն գտնուին Աստուծոյ կամին եւ առաջնորդութեան ինչպէս յայտնուած է Սուրբ Դրոց մէջ, Անտարանին մէջ, Նիկիեցւոյ կրօնական եւ բարոյական օրհնաց եւ կանոններուն մէջ եւ որ կը յայտնուին իր նախախնամական ճօնութեանց մէջ բոլորով իր յաւիտեական եւ անստանման իմաստութեան, բարութեան եւ սէրին։ Այդ պիտի ըլլայ մեր բնութեամբ, մեր պատենին եւ մեր իշխանութեան վերաբեր-

մամբ բնութեանով եւ յաղեցելով այն սկզբունքը որ Պօղոս Առաքելի մեզին մէջ կը կանոնադրուի երբ կ'ըսէ. «Ամենայն անձն որ ընդ իշխանութեանց իցի ի հնազանդութեան կայցի, քանզի ոչ ուզեմք է ի իշխանութիւն քե ոչ յԱստուծոյ, եւ ոչ եմք, յԱստուծոյ կարգեալ են։ Այսուհետեւ որ հպատակ կալ իշխանութեանց, Աստուծոյ հրամանին հաւատակ կալ եւ որք հպատակ կան անձանց դասատեան ընդունին»։

Այդ պիտի խառնեղանօք Սուրբ Աթոռոյ հովուական այն գաւազանը զոր դարեւ տարուակ փառաւորած են եւ ծաղկեցուցած մեր երջանկայեանակ նախորդները եւ որ այսօր կը դուրս մեր ձեռներուն մէջ։ Մենք ընդունեցինք զայն համբուրիւ իբրեւ տրուութիւն եւ պիտի պահպանենք զայն այնպէս օրհնելով յեաստիք մեր երանաւորին նախորդներուն եւ Սրբոց Յակոբեանց վանական ուխտի հաւատարիմ անդամներուն։ Ուրնք իրենց իտեալով գոհացնուած եւ ոգեւորուած, նուիրուած եւ սիրոյ անճաղախելիցիք ծառայութեամբ պահած ու պատկանած են զայն տեւականօրեւ դարեւց ի դարս։

Եւ դուք, սիրելի եւ պատուական միաբանակից եղբայրներ՝ ուխտել յաջողները անոնց, այսօր, մեզի հետ պիտի նորագէտ մեր ուխտերը, զորս կատարած էք այս օրուր սեղանին առջեւ եւ մեզի հետ պիտի քաջաբան հաւատարմութեամբ, սիրով եւ համեմատութեամբ, յաւազոյն կերպով տարուանկելու անոնց նուիրական գործը։ Մեր կրօնական եւ եկեղեցական կեանքը, մեր համապագորեայ պատգաւաւորները, Ս. Պատգաւները, տօնական հանդիսութիւնները պիտի տարուանկուին անխափան։ Տնօրէնական Սուրբ Տեղեաց մեր դարաւոր իրաւունքներն մէկ զամ յոյնիակ պիտի չե խափար իր տեղին։ Մեր կրօնական եւ մատուցական աշխատանքները իրենց հաստատութիւններով պիտի եւ տեւականօրեւ յաւազոյնին ու անհաշտան եւ մենք ամենքս, ամեն օր, պիտի եւ պիտի եւ զորենք հաւազա ճոզեւորական կեանքով, ներսն ամեն տեւակ աշխարհիկ ազգեցութիւններ եւ կիթերեւ, որպէսք Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական այս դարաւոր Աթոռը՝ որ Մայր Հայրենիքի եւ Մայր եկեղեցւոյ տեւեւ բոլորած աննահաղարեան Հաստատութիւնն է. — Ուղեղարուն մէջ ծաղկած —

ւորութեամբ: Զարմանալի բան: Իրեւակա-
յեցէ՛կ Արոս մը որ պարագայ, բախուր կը
պահուի: Բայց այս Արոսը պարագայ չէ իս-
կապէս: ամէն օր, երբ այս օճառի գոնեք
կը բացուին եւ ժամօրհնողը կը սկսի ասա-
ւածային պաշտամունքը, ամ կը լեցուի
սքուրքեամբ, ամօր վրայ կուգան ու կը
բազմին հոգիներ մեր երանաբեօրհն Եօթորդ-
ներուն եւ կը մասնակցին մեր աղօթքներուն՝
ձեզի համար եւ ձեր այն բազմահազար նա-
հասակաց համար՝ որոնց անունները Աստուած
գրեց: Զեզի եւ ձեր սիրտուն գաւակներուն
համար, մեծերուն եւ փոքրերուն, եւ մեր
Միաբանութեան պաշտական անգամներուն
համար, որոնք վստահ եմ այսօր կը ցնձան ամ-
բողջ հոգւովը եւ սրտովը իւրեցի Սուրբ Արոսի՝
վերականգնութեան եւ իրաւանց վերանաս-
տասութեան առթիւ: Կը մաղթեմք ի սրտեք որ
այս վերականգնութիւնը օրհնաբեր ըլլայ, եւ
ինչպէս պիտի բսկիք, մեր յաշտոյններ հա-
զարապահիկ աւելի երջանիկ եւ աւժամա-
ւորապէս վայելեն այս Սուրբ Արոսը՝ որուն
առջեւ մեր սիրք կը դողայ այս վայրկեա-
նին եւ ինչպէս չղօպայ, երբ մեր ետեւ նա-
խորդները սրբազան սոսկումով մօտեցան ա-
մնօր եւ բռնեցին ամօր գաւազանը: Բայց մեր
մէջ շինուած է այն խոր հաւատք, թէ մեր
լծակից եղբայրները անոր իւրեցի պիտի ըլլան
միշտ եւ վերապիտի բռնեն այդ գաւազանը,
որպէսզի մենք կարողանանք կասարել մեր
բոլոր պարսափանութիւնները իրենց հանդէպ,
այնչպիսի խանգաւարութեամբ, որչափ ան-
ցած 25 տարիներու ընթացքին: Եւ այս բոլորը
սիրելի ժողովուրդ, այս բոլորը, մեր Արոսը,
մեր Հաստատութիւնները, մեր պաշտամունք-
ները, մեր գոնաբերաբիւնները թող մնան ու
ժառանգակուին ի պահիւ Անեմակալին Աս-
տուծոյ, մեր Երկնաւոր Հօր, որում փառք եւ
երկրպագութիւն այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս
յաւիտենից: Ամէն:

Ուխտի լիթուրգիան տօն՝ Թեմին. Միքա-
զան Պատրիարք Հայրը՝ առաջնորդուած
արքեպիսկոպոսներէ ու վարդապետներէ,
փրկէն բռնէն ու յարգանքով եւ երկրպա-
ժութեամբ կը բարձրանայ Տեսնեցողոր Ա-
ռաքելական Աթոռի պատուաւորաւորին, մինչ
զպիղծները կ'երգեն Աղբիւր կենաց եւ փրկ-
չութեան մերոյ: Եւ Երանգարդ պայծա-
ռացո՛ր՝ զգաւազան իշխանութեան մերոյ

հայրապետին...», Ս. Հոգիին նախորդած
շարականը: Հոգեւորական դասը՝ զոյգ առ
զոյգ կը մօտենայ Աթոռին ու անոր Գահա-
կալին, խոնարհութեամբ ու յարգանքով կը
յայտնէ շնորհաւորութիւնները եւ կը համ-
բուրէ Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք
Հօր Աջը: Տպաւորիչ այս արարողութիւնը
չը վերջանայ Սրբազան Պատրիարք Հօր,
պանդախիչով՝ արտաստուած Աթոռէն:
Աւանդատան մէջ՝ հանդիսական հոգեւորա-
կաններն ու ժողովուրդները, հանելէ ետք
իրենց շուրջառններն ու շապիկները, դար-
ձեալ Եկեղեցւոյ մէջ կը կազմեն թափօրը
ու Ս. Աթոռոյ պաշտօնական օրհներգը՝
«Օրհնեցէ՛ք զՏէր օրհնութիւն ի Խոր» եր-
գելով կը բարձրանան Պատրիարքարան
Թափօրին կը հետեւին օսար հրաշխարարներ,
Պատրիարքարանի զահլիճին մէջ՝ երբ Սրբ-
բազան բարձրացած է Աթոռ եւ հիւրերը
զբաւած իրենց տեղերը, հրգեցիկ խուսիք
ձառնալ կ'երգէ անգլ. ազգային մաղթերգը
(God save the King), եւ ապա Սրբազան Պատ-
րիարք Հօր «պահպանիչ» յէն ետք հիւրերը
կը պատուատիրութիւն շարժանիալով եւ այլ
շապիկներով եւ մի առ մի կը մեկնին, շնոր-
հաւորելէ ետք Սրբազան Պատրիարք Հայրը՝
Եկեղեցւոյ եւ Գահլիճի հանդիսականաց
հերկայ էին քէ՛ն յեկեղեցի եւ քէ՛ն ի Պատ-
րիարքարան՝ պատուական ազգայիններէ
զատ հետեւեալ պաշտօնական հիւրերը:

ՀՈԳԵՆՈՐԴԱԿԱՆՆԵՐ

Յանազ Ամեն. Ս. Պատրիարքի կողմէ
Գերաշնորհ Տ. Աթինակորոս Արքեպիսկոպոս
Սեբաստիոյ, Դիւր. Արքեպիսկոպոս Թէոդո-
րիոս (Պատրիարքարանի Աւագ Թարգման)
եւ Պր. Զօրճ Սայիդ գերաւազար:

Հատուցեալ Ամեն. Ս. Պատրիարքի կողմէ
Դիւր. Տ. Վիշնաւ ժէշաւ:

Ճարանկականաց Կիւսթաթիալէն՝ Գեր.
Հայր Աղպերթոյ Կորիշ Սուրբ Տեղեաց Ճր.
Թիարաթութեան քիւրճի իր դիւանապետը:
Գլխոց Միաբանութեան կողմէ Հոգ. Տ.
Մատթիաս էլ-Անթունի, Եպս. Գիւրգիսեան
Ասորաց Միաբանութեան կողմէ Ճոգ.
Տ. Տեղաւ. Խաւաթէ, Եպս. Գիւրգիսեան:

Հայեղաց Միաբանութեան կողմէ՝ Հոգ.
Ռքրճ Թամազ Արապաթի:

Ռուսական Եկեղեցւոյ կողմէ՝ Դիւր. Տ.
Արքեպիսկոպոս Եմիլիան:

Անգլիացւոց Եկեղեցւոյ կողմէ, Գեր. Տ. Ու. Հ. Ս. Եպիսկոպոս Ստուարթ, և Արժ. Տ. Հ. Բ. Ա. Ճօնս, Արժ. Էրիք Պիլլզ, և Արժ. Տ. Ե. Սլլոթըն:

Եպիսկոպոսական Եկեղեցւոյ կողմէ, Արժ. Տ. Կարոլոս Պլլզկուս:

Թեան կողմէ, Հոգ. Արքա Մօրուս Քօֆման, Սկովտիացւոց Եկեղեցւոյ կողմէ, Արժ. Երէց Տ. Մուրլիսոն:

Հրէից Բարունակեալտին Ներկայացուցիչները, Իսլամաց Գերագոյն Ժողովի կողմէ, Շէյխ Սա'ադէզզին էլ Ալէմի:

Ոմբեցում Արքայական Հովարսակ:

Հայ Կաթոլիկ. կողմէ, Գեր. Հ. Յակոբ Կիրակոսեան:

Յոյն Կաթոլիկ. կողմէ, Արքեմանտրիթ Պետրոս Սապա:

Տոմինիքեան Միաբանութեան կողմէ, Հայր Պէնուա:

Գերման Տորմիշիոն վանքի Միաբանու.

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆՆԵՐ

Մէհր Թ. Բ. Կօրտըն Տըֆ, Մ. Բ. Է. Նուրին Վսեմութեան Պաղեստինի եւ Անգր-Յորդանանի Բարձր Գումիսերի Ներկայացուցիչ:

Սըր Ու. Ժ. Ֆիցէէրլտ, Կ. Շ., Մ. Շ. Պաղեստինի Գլխաւոր Դատաւոր:

էլը Գոմոգոր Հ. Դ. Մաքրէկր, Շ. Բ. Ե.,
D. S. O. Օգային Ուժերու Հրամանատար:

Մր. Ճ. Վ. Ո. Շօ, Շ. Բ. Ե. Պաշտօն-
տիրի Կառ. Աւագ Քարտուղարը և իր Տի-
կինը:

Մր. Լ. Բ. Կիպսըն, Ք. Բ. Ե. Ընդհ. Գա-
տախազ:

Մր. Ժ. Ուալլ, Շ. Բ. Ե., Շ. Բ. Ե. Պետ.
Տնտեսական Խորհրդական:

Մր. Դ. Էդուարդս, Դատաւոր:

Մր. Բ. Վ. Շօ Դատաւորը և իր Տիկինը:

Մր. Ժ. Մ. Քէյմըր-Ճօնս, Շ. Բ. Ե.,

Մ. Ընդհ. Ոստիկանապետ:

Մր. Յ. Բ. Մէյսըն, Երկրորդ. Ձկնա.

Ամեն. Մրգան Պատիւի Հայր բազմած՝
Տեսնողոր Առաքելական Արքուր:

Մր. Բ. Սկօտ, Շ. Բ. Ե. Պետ. ելեմտ.
Բաժնի Քարտուղար:

Մր. Ժ. Հ. Հ. Բոլոք, Շ. Բ. Ե. Երու-
սաղէմի Շրջ. Կառավարիչը և իր Տիկինը:

Պետ. բաժնի պետ:

Մ. Ճ. Հ. Ուէպսըր, Շ. Բ. Ե., Շ. Բ. Ե.

Պետ. Թղթատարական բաժնի և Բազա-
պետական Ժողովի պետ:

Մր. Ժ. Դ. Կեննէգի, Օ. Բ. Է. Փոս-Վա-
րիւ Թղթատարութեան բաժնի:

Մր. Զ. Կուճ, Պետ. Բարտուղար:

Մր. Դ. Կ. Մաքսիմիլիան, Մ. Բ. Է. Պետ.
Բարտուղար:

Մր. Դ. Մ. Կելզա, Շ. Բ. Է. Աշխատա-
ւորական բաժնի:

Մր. Ժ. Բ. Կրիֆին, Ք. Շ. Ընդհ. Դա-
տախազ:

Մր. Ռ. Նիւթըն, Օգ. Բարտուղար:

Մր. Օ. Զ. Գրոֆօրգ, Օ. Բ. Է. Պետա-
կան պաշտօնեայ:

Մր. Բ. Ու. Համիլդըն, Հնութեանց
բաժնի պետ և իր Տիկինը:

Մր. Ո. Պրանու, Պետ. Արտ. Ընդհ.
Հակակշռող:

Վսեմ. Բուկի Պէյ Ապտուլ Հադի, Պետ.
Բարտուղար և իր Տիկինը:

Մր. Ի. Ս. Գ. Բիկլի, Պետական պաշ-
տօնեայ:

Մր. Ժ. Ն. Սէլ, Անտառաց բաժնի պետ:

Մր. Ո. Հ. Ջին, Հանրօգուտ Մարմին-
ներու վարիչ:

Վսեմ. Ի. Յամուէլ, Ջայնսփիրոի
բաժնի ընդհանուր պետ և իր Տիկինը:

Մր. Մ. Զ. Ֆլանական, Շ. Բ. Է. Գնոց
Հակակշռող:

Մր. Հ. Լ. Վուլֆսըն, Սալվէնի պետ:

Մր. Հ. Ի. Ուալլս, Թշնամի երկիրնե-
րու գոյնց պահպանութեան պետ և իր Տի-
կինը:

Մր. Դ. Ս. Հ. Սուրիանի, օտար դրա-
մոց փոխ. բաժնի պետ:

Մր. Մանիդ Արդուլհադի, դատաւոր:

Մր. Զ. Ա. Հիլթըն, փոխ. Կառավարիչ
և խորհրդական:

Մր. Ո. Դ. Պաքսթը, Մ. Շ. Բաղաքա-
պետութեան քաղաքաւար և խորհրդական:

Մէնըր Զ. Զ. Բայնօլդ:

Մր. Դ. Ս. Թոմսըն, պետ. օգն. քա-
ղաքաւար:

Մր. Ա. Յ. Մանթուրա, Մ. Բ. Է. Պետ.
Գործադիր Պաշտօնատար և իր Տիկինը:

Վսեմ. Բաղդադ Պէյ Նաշալիպի եւ իր
Տիկինը:

Վսեմ. Զէմալ Պէյ Թուխան, գաւառ.
պաշտօնատար:

Մր. Մ. Մարրուժ, գաւառ. պաշտօնա-
տար:

Մր. Դ. Մ. Էլզըն:

Լէֆտէնէնտ-Գունէլ Ո. Դ. Հօրնիման,
Մ. Թ. Գրիգորեան:

Մր. Զ. Ստիլլընըն:

Մր. Զ. Գունզ:

Մր. Զ. Ի. Պուրդիլօն և իր Տիկինը,
Հասան Զէլալ Պէյ Իգրիսի, օտարկանա-

պետ:

Գապրտան Զ. Հելլարդ:

Մր. Ա. Պ. Ս. Վարք, Պարզէյս գրա-
տաւան տնօրէն:

Հ Ի Ի Պ Ա Յ Ո Ս Ն Ս Ե

Միացեալ Նահանգաց Ընդհ. Հիւպ. Պր.
Լ. Ս. Բինքըրթըն և իր Տիկինը:

Փոխ Հիւպատոսներ՝ Պր. Պլաշֆօրգ և
Պր. Ստէպլըն:

Ճարանական Փոխ Հիւպ. Պր. Անդրէ
Կրօսօն:

Եզրպտական Փոխ Հիւպ. Պր. Մունամ-
մէտ Բէլֆֆիկ Հաննօ:

Հիւանանի Ընդհ. Հիւպ. Պր. Շէհաա
Խօսսէյն:

Եուկօսլապիոյ Ընդհ. Հիւպ. Պր. Մ.
Սէֆանօպիլ:

Իրանի Ընդհ. Հիւպ. Պր. Ապօլհասան
Պէհնամ և Փոխ Հիւպատոս՝ Պր. Նուրէդ-
դին Քիա:

Յունական Ընդհ. Հիւպ. Պր. Զիօրճէս
Բրիստօտուլօ:

Պելճիքական Ընդհ. Հիւպ. Պր. Բօնըր
Թէյման:

Սառնական Արաբիայի Ընդհ. Հիւպ. Պր.
Ապտուլ Ազիզ էլ Քիւնէյմի:

Չեխօսլապական Հիւպատոս՝ Պր. Ժան
Նօվակ:

Հոլանտական Հիւպատոս՝ Պր. Հ. Դ.
Պօրնսթայն:

Իրաքեան Հիւպ. Պր. Սալէն Մահդի:
Սուրիական Փոխ Հիւպ. Պր. Օմար էլ

Զապրի:

Եթովպական Հիւպ. Պր. Հադդիս Ալա-
մայէհու:

Շուէտական Հիւպատոսարանի Դիւանա-
պետ՝ Պր. Կարոլոս Ուալնիարթ:

Բրիտանական Առեւտրական Ներկայա-
ցուցիչ՝ Պր. Ի Մըրրէյ Հարփի և իր Տիկինը:

ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԵՍԸ

ՊԱՏՐԻԱՐԲԱՐԱՆԻ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՍԷՋ

Օտար հիւրերու մեկնումէն ետք, Պատրիարքարանի Դահլիճը վերածուած է հանգիստատանի, որ ժամը 5-ին կը յորդի արդէն բազմութեա՛հը հանդիսական մերազ։

Հանդէսը կը բացուի պատրիարքական մատթան քով՝ երգուած ժողովականոր տաներէնս Սպարդիւսը. Հռոմաւորապէս Հայրը, հանազիսականներու խոր ուշադրութեան մէջ կը

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը իր Գանուն վրայ
(Պատրիարքարանի Դահլիճին մէջ)

նեխց, Պատրիարքական իր գահին վրայ է Ամեն. Սրբազան. Պատրիարք Հայրը և իր երկու կողմերը, ունի հոգևորական դասը,

կարդայ Ն. Ս. Օծութիւն կրկնէր Կաթողիկոսի շնորհաւորական գիրը, զոր հանդիսով ու յարգանքով կը շնորհակցէ հաս-

Առ. Ամենապատիւ Տ. Կիրեղ Արքեպս.
Պատրիարք Հայոց Սրուսաղէմի

Մերազան եղբայր,

Ուրախութեամբ օտացանք Ձեր աւետաբեր հետազոյր Ամենապատուութեանդ գահակալութեան ժամանակի եւ Մեզ ուղղած հրաւերի մասին: Տարաբախտաբար ինչ ինչ պատճառներով անձամբ ներկայ լինելու ուրախութիւնն ունենալ կարող չեմք, բայց մեր կողմից ուղարկում ենք Գեորգ Տ. Խաղ Արքեպիսկոպոսին, իբրեւ ներկայացուցիչ մեր անձի, Կաթողիկոսարանի եւ Միաբանութեան:

Յայտնելով մեր ուրախութիւնը Ձեր գահակալութեան առթիւ, ի սրտէ մաղրում ենք որ Ձեր Ամենապատուութեան Պատրիարքութիւնը լինի ըստ ամենայնի՝ ֆախսաւոր եւ արդիւնաւոր Ս. Յակոբեանց հիմաւուրց Արքեպիսկոպոս: Սրուսաղէմի Պատրիարքական Աթոռը Հայաստանեայց Եկեղեցու նուիրական Աթոռներից մէկն է, որ իւր կրօնական-եկեղեցական եւ մշակութային դերն է կատարել մեր եկեղեցու երկար պատմութեան մէջ, վառ պահելով եւ բուրգոնելով կրօնական զգացմունքն ու ցեղեմեանցութիւնը հայ ուխտաւորութեան մէջ, պահելով բարոյական ու կենդանի կապ հանուն հայրութեան ամեն կազմերի հետ, որեւէից զայիս եւ ուխտաւորութիւնը:

Բայց նա մեր պարծանքն է նաեւ իբրեւ ներկայացուցիչը Հայաստանեայց Եկեղեցու համայն Բրիտանիոյն համայն Ս. Վայրենիում, իւր Միաբանութեան անձնուէր աւստիւսութեամբ եւ արքուն պանդանութեամբ մեր իրաւունքների այդ սրբազան կեդրոնի մէջ:

Նա մեր պարծանքն է նաեւ իւր եկեղեցական եւ մշակութային գանձերով, հարուստ ձեռագրասան եւ հնութեանց հաւատարիմ պահպանութեամբ եւ նոյն մասնագաւառների կազմութեամբ:

Մենք պատրաստ ենք եղբայրական աջակցութեամբ մեր հնարաւորը ի մէջ բերել, մեր երկու Աթոռների, ինչպէս եւ Էջմիածնի Մայր Աթոռի, պայծառութեան համար, ի տան ընդհանուր Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու:

Ներայայտարար եմ հարուստելով Ձեր գահակալութիւնը, Աստուծոյ օգնութիւնն ենք մաղ-

թում Ձեր ծանր կոչման եւ պարտականութիւնների կատարման մէջ:

Ներայայտարար եմ:

ԳԱՐԵԳՐԵ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Նամակի ընթերցումէն ետք, Լուսարար պատրիարքը, ի զիմար Ս. Աթոռոյ Միաբանութեան, կ'ընէ հետեւեւ ուղերձը, իբրեւ շնորհաւորական խօսք Նորին Ամենապատուութեան:

Ամեն. Մերազան Պատրիարք Հայր,

Ըրիվ Ձեր Ուխտը, Գահակալն էք դարաւոր այս Աթոռին: Ինչպէս որ գաղաքներու վրայ կը գաղտնի կ'ենան սովորական օրէնքները եւ ձնուկը կ'առնեն անցուցակելի, ինչպէս անսպասելի ծագնաւներ, այնպէս ալ դարաւոր այս Աթոռին բարձունքին վրայ Ձեր կը սպասեն ծանր ու մեծ պարտքեր եւ իրադրոճումներ:

Ձեր ուխտին մէջ դուք եղևնցա՛վ Ազգին կողմէն Աթոռին վստահուած իրաւունքներուն լիակատար պատասխանութիւնը, մեր Միաբանութեան բազմազան կարիքներուն անբերի լանձանձուկը, դարեւ մը ի վեր սկսած, եւ քառօրդ դարեւ ի վեր նոր բափ առած, կրթական, իմացական եւ ցրական աւիասանքներու բեղմնաւորումը: Սրուսաղէմի Աթոռը առաւել էան անուն մըն է: Մեծ եւ սիրելի անուններ Ձեզմէ առաջ այդ սպասին մէջ արդարացուցած են ինքզինքնին, որ այսօր այնքան թիրակալան օտարազգայնութեամբ մեզ բոլորս առած է իր ծագնաւին մէջ: Բայց Հայաստանեայց Եկեղեցին չի կրնար մեռնիլ, եւ անոր կեանքին վառարանը, չըսելու համար արգանդը, Սրուսաղէմն է, որուն ուղղուած են բոլոր նայուածները իրիւրեւր Հայաստանեայց Եկեղեցու հարիւրաւոր Մարմիններու:

Ազգը մեզ կանուխեն ի վեր կ'որակէ զինուորաւոր Միաբանութիւն, անուրուս ակնարկելով Ս. Տեղեաց վրայ մեր դարաւոր իրաւունքներու պատասխանութեան: Ի վերջոյ աւսնէ ներառելի Միաբան երբ կ'առնէ վերջաւոր իր գլխին՝ գիտէ քէ իր պարտքերուն գերազանցն է ազգային այդ իրաւունքը ամեն զինով պատասխանելը: Այսօր ենք քէ Ձերոյ Ամենապատուութիւնը վաս զգացումը պիտի պահէ իր լիութեան եւ ուժին մէջ, աստի-

նան մը աւելի, անոր մէջ զննելով արդի պայմաններու պահանջած, խելք, նկունութիւն, եւ թեք պէտք ըլլալ կիրք: Ոչ մէկ նահանջ Ս. Տեղեաց մեր իրաւունքներէն. այս ալ մեր ուխտը:

Տրտուել եւ խորունկ դէպքեր, ապիւնալու ասեմ շունեցող վերեր, իրաւ եւ թեք մեր Միաբանութիւնը կ'ընեն ինչ մը յուզուած:

Կեանքին բաժինն է օգնութիւն, ալիքները զաւակն են ծովուն, բայց խաղաղութիւնը մայրն է դարձեալ այդ ծովերուն: Ձերք Ամենապատուութիւնը կանչուած է ըլլալու բարձր գործաւորը այդ խաղաղութեան, վերածելու իր Արողը հայրենի օճախի մը օրհորեան, բանալու համար իր սիրտը բարի հօր մը պէս այս Արողի բոլոր զաւակներէն:

Հոս եղողներէն ասեք կը յիշեն թե երկու օտանակ օտարներ առաջ, Կիրեղ Աբեղան արթի եւ հոգիի ինչ քաղաքիւն եր եւ նառազայթ, երբ իր երթաւորութեան կազմոյրը եւ եղբայրական սերը կը մասնուակէր Արաւոտեան որբանոցի բախտաւորակներուն՝ մասնաւորաբար եւ հայրենագուրի մեր ժողովուրդի զաւակներուն՝ ընդհանրապէս:

Թե Կիրեղ Վրդ. ինչ խնամասար եղբայր եղաւ Ժառ. Վարժարանի իր Փոխ-Տեսչութեան եւ Տեսչութեան, երբ իր խնամքներով, յոգնեցնելու չափ, կ'ողողեր զնոյն:

Իր Լուսաբարոյցութեան, այդ համալրանքը Արողի հարազատներու նկատմամբ եւ անօտարանցիւր սերը Արողոյ վերաբերմամբ, քաղցրապէս բայց ճշտուել համբերութեան վերաբերմամբ, օգնութեան հետ օփորուելու աստիճան: Կը հաւատամք Սրբազան Պատրիարք Հայր, թե այս բոլորը աւելի լրացած եւ ազնուացած կ'ապրին ձեր մէջ, վանգի դուր իբրեւ զաւակը այս Արողին, Միաբանութեան կապուած էք ընտանեկան զգացումներով:

Կը հաւատամք թե մշտնջենք, զգացումներ եւ երազներ որոնք ձեզ առաջնորդեցին Արողին, իրենց բովանդակ գործաւորներն ու հմայրը կը պահեն ձեր արթին վրայ: Կը հաւատամք թե Արողը ոչ միայն գիտակցի եւ մաքարի չովորականութիւն մը ձեռնին մէջ է, այլ մանաւանդ ընդունակ եւ արդիական գործիչի մը:

Ձեզի կը մտաբերմ կարողութիւն յանուն Միաբանութեան, ու կը բերեմ Ձեր մօտ ու հեռու բոլոր զաւակներուն ամենաստացիին

վերաբերումը Ձեր կողմէն զալիք բոլոր թելադրանքներուն եւ հրամաններուն: Ձեզի հետ ենք եւ Ձեր օրհանգիստեան ներքեւ, ինչպէս մեր սիրտով՝ այնպէս ալ մեր կամներով:

Թող մեր հաւատքը անբաժնաւ մը ծաղկեալ ընծայէ Տերը, իր անսահման աղբիւրներէն հեղիւղ Ձերդ մօտին՝ Իր լոյսը, Ձեր արթին՝ Իր ուժը, եւ կամքին Իր արգար պողպատը: Սրբանիկ օրեր Ձեզի, եւ ուրախութիւնը՝ Ձեր բարի ջանքերուն պարգևները վայելելու:

Ուղերձէն ետք, Ժառանգաւոր սաներ կ'երգեն Ն. Դուրեանի «Խաղը» քերթուածը՝ զաշնաւորուած Պր. Շ. Ռ. Պէրպէրեանէն Ապա՝ Գեորգ. Տ. Սարգսեան. Աշխատանք, յանուն Նորին Ս. Օծուծիւն Կիրիկիոյ Կաթողիկոսի եւ Իր Միաբանութեան, կը կարգալ չետեսեալ ուղերձը:

Ամենապատու Սրբազան Տեր,

Կը խորհիմ թե օակաւին քաղաքն է ձեր յիշողութեան մէջ այն պարագան, որ ինձ վիճակուած եր ներկայ գտնուի Ձեր նախորդին, երջանկայիշտակ Մեսրոպ Սրբազան Պատրիարք քաղման փառաւոր արարողութեան, եւ այդ օխոս առթիւ ալ, յայտնելու մեր եւ Կիրիկեան Միաբանութեան ցաւակցութիւնները Սրբոց Յակոբեանց Ուխտին: Ձեր Ամենապատու Սրբազանութեան գանակալութեան հանդիսութեանց առթիւ ալ կ'ըլլին ինձ կը վիճակի յանուն Սուրբ Օծուծիւն Կիրիկիոյ Վեհ. Կաթողիկոսին եւ Ս. Արողոյ Միաբանութեան, ինչպէս նաեւ յանուն Լիբանանի, Սիրիոյ եւ Կիպրոսի մօտ 170 հազար մեծ ժողովուրդին, յայտնելու մեր արագին շնորհաւորութիւնները եւ արագեղ բարեմաղթութիւնները:

Ամենապատու Սրբազան, Կիրիկիոյ եւ Նուսադէմի զոյգ Արողներուն միջեւ ի վաղուց անձի հաստատուած եղբայրական այնքան անկեղծ եւ սիրալիք յարաբերութիւնները, իբրեւ արդիւնք փոխադարձ հասկացողութեան, աւելի սերացած ու ամրացուած էին օրհանգիստեան վերջին օրացմին: Քաղաքական դժբախտ պարագաներու բերումով, Սիւս մայրաքաղաքին ճեղքման եղած Շնորհալիներու պատմական Արողը երբ օակաւին նոր կը հաստատուէր Լիբանանի մէկ ծովափին վրայ, Անթիքիոյ, Ձեր նախորդներէն:

մեծանուն Գուրեան Պատրիարքի եւ ծերունազարդ Ստեփան Գեհ. Կաթողիկոսի միջեւ զոյգացած համամարտերեան վրայ, Սիւրիոյ եւ Հիբանոսի՝ Նրուսիսիմապոսկան եկեղեցիներուն եւ ստուց յարակից տեսչական եւ կրթական տեմերոն փոխանցուիլն Կիլիկիոյ Արքուհի, մեծապէս կը զիջացնէր Կաթողիկոսապետին բնական կազմակերպութեան կարեւորագոյն գործը։

Ձեզ Ամեն. Մաբաղնութիւնը որ այսօր կը բազմի Մթաթ. Յակոբեանց Առաքելական Աշտուղի վրայ, վստահ եմք թէ հետեւելով իր նախնեաց օրինակին, աւելի ամուր եւ անխաղճի պիտի պահէ եղիւ Աթոռներուն մէջ վարդապետ հաստատում բարեկամական սիրաւոր կայար :

Բաշտամուք է մեզ Ս. Արուսյ պիբին ու վարկին բարձրացման եւ Տնօրինական Սըրբավարելու իշխանաց պատգամութեան համար, Ձեր Ամենապատիւ Մրբազնութեան ունեցած նախանմանիդի որդին: Սուրբ Արուսյ ժառանգաւորաց վարժարանին ներս թաքինեցու ընթացին Ձեր վարժած բարւո՛ւր աւագ տարւած պատգամավարութիւնը, մանաւանդ Ձեր Լուսարարապետութեան պնդման ծանր մեկ պատճառաւորմանս պատճենին մէջ յայտնաբերած մեռնեղեղութեան ոգին ու Մրբավարելեալ թաքնեղութեան աւ բարեկարգութեան համար բոլորեցուցին Ձեր ջանքերը, իրաւամբ արժանի ըրին մեզ բազմեալ Մրբոց միակդեանց պանծալի Արարիկ վրայ: Իրայն եկի՛ր Ձեր Ամեն, Մրբազնութիւնը խոշաւագան գիտելի առաջնական իր բարձր պատճենին ընդդէմ եւ տարողութեան, առաջնեղութեան յով իրեն իմաստութեան աւ խոհաւորութեան մաստաւային ոգին, առաւել եւս խնամասար ու հոգածու պիթի ըլլոյ Հայ երեսփոխանի ներս, երանանորի մեթոնքներէն պակեղ մեցած տղայապաճած հաստատարութիւններ աւանկար պալիպանման, Ս. Արուսյ Միտբաճութեան մէջ խաղաղ ու անդորր կեանքի զարգացման, ինքզնի մտն կոտնակեղեղեցական, կրթական եւ վաշտաւոր գործոց բարւո՛ւր ընթացին եւ յաւաքը իրմութեանս:

Անենի Պարսիաբ Բրբազան, խոսքս վեր-
ջացնելի առաջ ի բոլոր սրեհ կը մարբեմ Զեր
Ամենաազատիկ Բրբազունքեան ուժ առ կայա-
ղութիւն, Տեր զօրացնի զՁեզ Աստուածային
• Ազգովն, կարենալ շանելու համար ծանր այն

բեռը՝ զոր յօժարակամ առանձնեցիք ի պաշ-
տառութիւն եւ ի շինութիւն այս մեծ ծան։
Ջերմօրէն կ'աղօթուի որ Ամենակարողն Աստ-
ուած յաճաժէ ու անպատան պահէ Հայաս-
տանեայց Առաքելական Ս. Սկեղեցին եւ նուր-
բազեօական Աթոռները Ս. Էջմիածնայ, Կի-
լիկիոյ, Սուրբադէմի եւ Կ. Պոլսոյ, ի մխի-
թարութիւն եւ ի ճգնելու շինութիւն բազ-
մաշարար Ազգիս Հայոց։

Գերբ. Ռադ Սրբազանէն հաք խոսք
կ'առնէ Եղիշտոսի Առաքնորդ՝ Գերբ. Տ.
Մարտէ Արքեպօ, Սիրաւեանն և յանուն
իր թեմի բոլոր կաթմակերպութեանց, պաշ-
տօնակաւն մարմնակերպող և հաւատացեալ
ժողովրդեան կը շնորհաւորէ Ա. Աթոռոյր
Փահակալն եւ իր Միաբանութիւնը, եւ կը
մազթէ կարգութիւն եւ երկար կեանք,
տանելոյն համար՝ ալս նուիրածկան Հաստա-
տութիւնը իր ճակատագրին, ինչ որ ամենէն
արդիւնեւոր ծառայութիւնը եղած պիտի
ըլլայ մեր ազգին, որ իր ծով պէտքերուն
ու կարիքներուն մէջ յաճախ նայածէ ու
կը նայի հասարակ ալ յայս Աթոռին եւ անոր
Փահակային:

Ս. Աթուդյան Սրբազան հիւրերէն՝ Գերշ. Տ. Ռուբէն Արքեպս. Մանասեան, անհան-
գստութեան պատճառաւ կը օտարացի թա-
ցակալի սոյն հանդէսէն եւ զրաւոր տալ
շնորհանորական իր խօսքը, զոր կը ներ-
կայանենք հոս:

Ամենապատիւ Տէր,

Այսօր, Ձերդ Սրբազնութեան պատիւը, քաղաքի զանազան խմբակներէ մէջ, կը զգացուի խորապէս, որպէս Հայ Եկեղեցու սպասաւոր եւ Սուրբ Էջմիածնի Միաբան:

Դեռ արսին չէ անցած երբ մեր եկեղեցու երեք Աթոռները թափուր էին եւ այս պատճառով տխուրօրէն կը պատէր մեր բոլորիս սրբերուն, սակայն ասուածային սեփեռնաւթաւ Ն. Էջմիածնի Ընդհանրակառ եւ Կիլիկիոյ Մարտիրոսասկան Աթոռները ունեցան իրենց արժանապատէ ցանկայաները :

Այսօր ունեցաւ նաեւ Երուսաղէմայ Ս. Արթուր իր գահակալը՝ յանձին Ձեռք Ամենապատուութեան, որի համար իմ խնդակ-ցութիւնս էւ տնօրհաւորանքս կը մատուցա-

ենմ Ձեր Մերազնություն, եւ Ս. Աւստի ամբողջ Միաբանութեան:

Ներքե ամեն անգամ Ս. Արքու կուգամ ուխտի, Պատգամի Հայ հասարակութեան հետ, որպէս նոգեւորական միութեամբ կը գտամ ինքզինքն եւ տալիս հայ հպատակ մեծ ունեցած իրաւունքների եւ կրօնական ծեսերի պահպանումը սեփական:

Այս իրաւունքները ձեռք են բերուել մեր նախնի պատրիարքների եւ Միաբանութեան անխնայ ջանքերի, անձնագործութեան եւ հայ ժողովուրդի ամուր հաւատքի շնորհիւ:

Դուք թաւառակողն եք եւ պատգամներ երջանկայիտեաց անձնագործ պատրիարքների գանձի եւ պահապանը մեծ իրաւունքների:

Դուք՝ առաջին հարգանք գաւազնը այս Ս. Արքունիք, Ձեր փորձառութեամբ եւ լրջութեամբ վստահ ենք թէ աւելի եւս պիտի յառաջդիմէ եւ զարգանայ այս Ս. Արքունիք:

Անցեալ տարիների ընթացքում վանքում պատահած անխնայ եւ շարժառնություններ կատարուած առաջնիքների ժամանակ, Ձերդ Ամենապատուութիւնը ըստ կարելիք լուրջ Արքունի պատիւը ու անունը ձեռ իրաւունքները բարձր պահելու:

Այսօրուան Ձերդ Ամենապատուութեան Դաւանակաւորութեամբ աւելի եւ աւրաստմէի եւ եռանդի ապարհեղ թէ բացառած Ձեռ տառք, գիտեմ թէ որքան ծանր է այդ բեռը որ պիտի օսնիք եւ հաւատարմութեամբ թէ պիտի օսնիք, որովհետեւ ունիք դուք Ձեռ տուրք եւ Ձեռ Պատրիարքական Արքունի հաւատարմութեամբ կից, եռանդուն Միաբանութիւն մը, որ պատիւ է բերած ոչ միայն Ս. Արքունիք, այլ եւ հայ հասարակութեան ժողովուրդին:

Ուստի կը շնորհակալեմք Ձերդ Ամենապատուութիւն եւ կը բարեմտութեամբ ուժ եւ կատարութիւն Ձեզ եւ Ս. Արքունի Միաբանութեան:

ՌՈՒՐԵՆ ԱՐՔԵՊԻՍ. ՄԱՆԱՍԵՐ

»

Հ. Ն. Մ. ի երգչախումբի կողմէ քառասուն երգչուած «Ո՛վ մեծասքանչ» երգէն ետք: Խօսքը կը տրուի գաղութի մեծայարդ ազգայիններէն Տէր. Կալպիտին, որ ի դիմաց Պաղեստինի եւ Անդր-Յորդանանի Հայ հասարակութեան կը կարգադրէ հետեւեալը:

Ամենապատու Պատրիարք Մերազն Հայր,

Այս հանդիսաւոր պահունք, երբ Սարգիսկառնանց պատրիարքանին անուոգը կը վերանայ, առաջնորդութեամբ հարգանքով պատգամներով, յանուն Պաղեստինի եւ Անդր-Յորդանանի Հայ գաղութին, հանդիման ու պատիւը ունիմ մեծ ժողովուրդին սիրտը ողորդող հոգեւանքի եւ գոհունակութեան բարձրանք ըլլայ, մեր համայնքի առաջնորդները բերելու եւ խառնելու Միաբանութեան բերեւեմներ, եւ Ս. Արքունի պայծառութեան ստատուի մեր բարեմտութիւնները միացնելու Հայ եկեղեցւոյ եւ Հայ ժողովուրդի ստի ժողովունքներուն:

Ամենապատու Մերազն Հայր, այս պատգամով թաղեմք թաղեմք ինձ ըլլալ անվերապան եւ անկեղծ, երբ նոյն իսկ տալու հոգեւանքներու եւ համոզումներու առաջադրելու նիստ Ձեր Մերազնութեան համոզութեամբ վերադառնալ:

Ճանչցած եմ Ձեզ, մօտ հաւատք դառնի վեր. Ձեռ մէջ տեսած էի միշտ, առանցապան եւ ամբասիր հայ վանականը, բայց վերջին երկու տարիներու ընթացքին, երբ Ս. Արքունիք Միաբանութեամբ կ'անցնէր փառքայալոյ տրամք մը, եւ երբ գեղեցիկ եւ տրեւեալ հաւանակութեամբ պահանջէին բերումով, Կալպիտ, բայց տեսնեմք սկսնալով կ'ըլլայի այդ օտերու անգամային, Ձեռ անձնատուրութիւն ինձ համար մօտ շարունակութեամբ թէ վանքի եւ հոգեւանքային տրեւեալներուն է յաւանակապէս որ ի յայտ կուգան իրական անձանքներ:

Այդ տեսումը տեսնում եւ Ձեռ մէջ տեսնող միայն անբարեւոր եւ անանգապան հայ եւ կեղեցականը, այլ մանաւանդ նմանեցի համարեալ եւ սրբակրօն վարդապետը, անխնայ տալու, հերոզանքի եւ վեհանքի ժողովունքներ, հազ անգամուր հայր, եւ հեռաւոր ու անվանքի վանականը: Այս բարեւոր պատգամով եւ հաւատարմութեամբ հաւատն ըստ տեսած բարեւոր չին, այլ իմ խոնարհ առաջադրութեամբ միայն ձեռ առաջնորդութեամբ կը պահեմ իմ մէջ, եւ հաւատարմութեամբ թէ Ձեռ Պատրիարքական Դաւանակառնութեամբ կը կարգադրէ որ միայն պիտի վերադառնա իմ նախկին փառքը, այլ անհնաւոր Ձեզի նման

անձնուէր պէտք մը, պատմական այս Արոտին, զայն պիտի առաջնորդէ սահմանուած իր նախասագրին:

Ներկայիս, այս աշխարհուէր պատերազմի վերջաւորութեան եւ խաղաղութեան վաղորդայնին՝ երբ ազգեր տուարած, վիրաւոր եւ ուժարափ՝ իրենց վերերը դարմանելու ջանքեր կ'ընեն, Հայ ժողովուրդը եւ Հայ եկեղեցին կ'ապրին պատմական բախտորոշօրէն, եւ այս Հաստատութեան վրայ կը ծանրանան լուրջ եւ սեփական պատրաստակարարութեան Հայ եկեղեցւոյ վերածնունդի եւ Հայ ազգին վերականգնումի գործին մէջ. նոր եւ նուիրուած եկեղեցականներու պէտք կայ, պէտք ունինք կղերականներու որոնք իրենց պատրաստութեանց համար գոհուելու պատրաստ ըլլան, կղերականներու՝ որոնք նուիրուիլ գիտնան հայ գրականութեան, հայ բանասիրութեան եւ նուազեմի Ս. Տեղեաց մէջ մեր ազգային իրաւունքներու պաշտպանութեան:

Միխրաբական է որ Դուք Ձեր տուրքը ունիք, ժաշան, կարող, ազգանուէր եւ երեսասարգ ուժեր. որքան կը սահմանափակ ըլլայ անոնց թիւը, մենք կը հաւատանք թէ անխնայ եւ միաբան ջանքերով այս Հաստատութեան վրայ դրուած յոյսերը լիովին պիտի իրականանան: Հայ ազգը տաս բան կը պարտի Հայ կղերին, որ գոնեւով անձնական ամեն հաճոյք եւ նոյն իսկ բարօրութիւն, քրիստոնէականութիւն նուիրուով իր կեանքը ի սպաս դրած է ազգին: Հայ եկեղեցականը մեր պատմութեան աղբաղջային եւ դժբախտօրէնքն իսկ՝ Լուսաւորչի կանքերը վառ պահած է եւ լոյս եւ յոյս սփռած իր տուրք: Հայ կրօնաւորը խաղի ձեռքին մեր արքաներու եւ իշխաններու կողմէն՝ մեզ առաջնորդած է պատերազմի եւ խաղաղութեան միաժամանակ, իսկ մեր ազգային անխախտութեան կորուստէն վերջ՝ մեր միակ առաջնորդը հանգիստացած է: Հայ ժողովուրդը խորապէս գիտակից է այս իրողութեան, անոր համար մինչեւ այսօր Հայ եկեղեցականը բացառիկ պատուոյ, յարգանքի, գուրգուրանքի առարկան է իր սիրոյն: Հայ ազգին միահամուռ բաղձանքն եւ արդար պահանջն է որ նախանշախնդրութիւն ցոյց տուի այդ սեմին հանդէպ, զայն կ'երեւն պատիւր ունեցողներու կողմէ:

Պաղեսիմահայ գաղութը, որուն անմի-

ջական հոգատարն է Ս. Արոտը, ճանապարհի վիճակի չէ եղած իրեն ուրոյն վարժարանները ունենալու. մօտ մէկ դար է այդ նուիրական պատրաստութիւնը Սուրբ Յակոբայ Միաբանութիւնն է ստանձնած եւ մեր մանուկներուն տուած հայեցի՝ դաստիարակութիւն. մասնաւոր հպարտութիւն մը գրացի երբ Հայաստանէն վերագարձող Ամերիկահայ պատգամաւորներէն մին, զարմանով, բայց սրտի լայն գոհունակութեամբ մը ինձ կ'ըսէր թէ իրեն համար հանելի անակնկալ մըն էր տեսնել այսօրու ստուարաթիւ ազգայնէր հայ երիտասարդներ, որոնք մաքուր հայերէն կը խօսին եւ որոնք հայ գրականութեան եւ ազգային պատմութեան լուսասեղեակ են, երեւոյթ մը որ Ամերիկայի մէջ դժբախտաբար գոյութիւն չունի, եւ ուր կ'ընայ ուրանալ այն մեծ դերը որ Սրբոց Յարգմանչաց Վարժարանը ունեցեր է այս յուսադրիչ իրականութեան մէջ: Սակայն աշխարհի հսկայախալը կը յառաջդիմէ, ուսուցումի եւ զարգացումի բազմաթիւ պէտքեր օր ըստ օրէ անելի կը տեսնուին, մասնաւորապէս մեզի պէտք փոքրաթիւ ժողովուրդի մը համար, որ գէթ որակով գերազանց պէտք է ըլլայ: Վստահ ենք որ Ձերդ Սրբազնութիւնը հոգածու պիտի ըլլայ Պաղեսիին հայ դպրոցներու կրթական մակարդակի բարձրացումին, զօրացնելով ուսուցչական կազմին բանակն ու որակը, բնծայելով վարժարանին նոյնպէս առողջապահիկ պայմաններ, որոնց դերը նոյնքան բարեբար է դաստիարակութեան գործին մէջ:

Դժուար է այս խօսքերը վերջացնել առանց կրկին անդրադառնալու ներքին հրահանգին եւ հոգեկան ուրախութեան, որ այս պահուն կը լեցնէ մեր սիրտերը: Կը սկսինք նոր օրջան մը՝ բարեւ տալուրութիւններով տոգորուած եւ փայլուն ապագայի մը հեռանկարով ոգեւորուած: Ձեր Սրբազնութեան անձը մեզ կը ներշնչէ անխախտ այն հաւատքի՝ թէ մօտիկ ապագան պիտի ըլլայ սկիզբը Ս. Արոտոյ փայլուն օրջաններէն մէկուն:

Յուսալից եւ գոհունակ, յանուն Պաղեսիին եւ Անդր-Յորդանանի Հայ գաղութին՝ անգամ մը եւս կը ընդհանուրեմ Ձեր Սրբազնութիւնը, մարքելով յաջողութիւն եւ երկար կեանք, եւ կը վստահեցնենք մեզ որ Հայ ժողովուրդին բոլոր խաւերը անխախտ, Ձեր ազգօգուտ գործունէութեանց մէջ իրենց

ոչ պայմանաւոր ժամդրակութիւնը լիովին պատասխան եմ դնելու Ձեր օրամատուցեանը տակ:

Կեցցե՛ք մեր նորընթիւր Ամեն. Տ. Կիւրեղ Պատրիարքը:

ՅՕԳԹ. Վ. Յ. ԴԱՆՊԵՏԱՆ

Ապա Ժառանգաւորաց Վարժարանի Ընծայարանի աշակերտներէն Տրց. Մանուկ Սթարտեան ի դիմաց իր դասընկերներուն և Ժառանգաւոր սաներուն կը կարգայ հետեւեալ ուղերձը:

Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայր,

Մերոց Յակոբեանց Միաբանութեան Գանձին վրայ Ձեր բազմեղուն այս հանդիսաւոր պառնուն՝ օտք եւ Ձեզի ալ ընտանի զգացումներ կ'ուղղեն Ձեր բոլոր զուակները՝ Ձեր անձին: Զգացումներ՝ բոլորն ալ անցած հրեմքումնքի եւ վստահութեան պրիսմային:

Հրեմումնքի մէջ է Միաբանութիւնը՝ Ձեզմով ժառանգ ըլլալու գիտակցութեամբ՝ յաջորդ մը՝ Հոգեւորդ Մեսրոպ Սրբազան Պատրիարքի. Ժառանգող մը՝ Մերոց Յակոբեանց հնաւանդ Արքային. ու առաջնորդ մը եւ հայր մը միտաժամանակ՝ բոլոր վարդապետ հայրերուն:

Հրեմումնքի մէջ է Ազգը՝ իր Պատրիարքը ողջունելու:

Ու հրեմումնքի մէջ է աւելի՝ Ձեր Դպրոցը, Ժառանգաւորաց Վարժարանը: Անձամբ չէ մեզի Ձեր համբան՝ մինչեւ հոս հասնելու, եւ ասով իսկ՝ է՝ աւելի ընտանի: Դպրութեան՝ Տեսչութիւն, ապա՝ Լուսարարապետութիւն. ու այսօր՝ այն սիրելի Գանձը՝ որուն փառքին անխնայ մեակը եղաւ անոր նուիրուելու Ձեր առաջին վայրկեանէն: Բազմազան աշխատանքներ՝ որոնցմէ մէկը, երկունքը արգէն բաւ պիտի ըլլային լեցնելու մարդու մը կենսոյնը:

Ձեր գործին գնահատականը չէ որ կը փորձենք ընել: Ասիկա կ'ընեն՝ աւելի հանգամանաւոր մարդեր: Բայց կը նայինք Ձեր ճամբուն՝ հասնելալի յուղումով, քանի որ մեր ալ համբան է ասիկա:

Ու, Ձեր Գան բարձրանալը՝ առիթ մըն է որ մեր մէջ անգամ մըն ալ ուժգնօրէն քառմանն հաղցը եւ ծանր երազներ...:

Թէ այսօրուրէն, երբ այս Հաստատութեան փէր կը յանձնուի Ձերդ Ամենապատուու-

րեան, ի՞նչ կ'ուզէ Ձեզմէ Միաբանութիւնը՝ ասիկա կ'ընեն մեծերը:

Թէ ի՞նչ կը սպասէ Ազգը՝ ասիկա բաժնն է Ազգին:

Բայց, ուրախ է մանաւանդ, ըսի, Ժառանգաւորացը՝ որովհետեւ իրեն համար ա՛յլ թէ Պատրիարք մը, այլ Հայր մըն է որ կը բազմի մեր Գանին վրայ:

Այս հանդիսաւոր եւ պատօնական պառնուն՝ Ձեր հայրական զգացումներէն հաշտութեամբ՝ կը համարձակինք յայտնել մեր աւելի մեծնիկ քան թէ պատօնական զգացումները, տեսնելով Ձեր մէջ Հայրը եւ հռանդուն ուսուցիչը:

Ասիկա երբ կ'ըսենք, անուշտ, ինչպէս Դու՛ք նոյնպէս եւ մենք՝ կ'անցնենք մեր մրտէքէն բոլոր այն Ձեր երիտասարդ եւ աշխատանքով լի տարիները՝ զորս զոհեցիք Ձեզի սիրելի, Ձեր Վարժարանի կամարներուն ներքեւ:

Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայր, կը հաւատանք, ու կը սնուցանենք յոյսը՝ մեր մէջ, թէ այդ եղանակն ու անձնութիւնը Ժառանգաւորացին համար՝ ոչ ի՛նչ կ'ըցած է նուազեցնել, ու մանաւանդ պիտի չնուազեցնեն Ձեր մէջ: Այլ, կը յուսանք որ աւելի՛ արդիւնաւոր ձեռով մը պիտի անցնէ արժարձուն մեր բոլորիս վրայ, այս անգամ՝ Մերոց Յակոբեանց Պատրիարքական Գանին:

Կը մաղթենք Ձերդ Ամենապատուութեան ծաղկալից եւ պոյնտից երկար կեանք մը. եւ կը տոնաւորենք Ձեր Գանակալութիւնը, համբուրելով Ձերդ Ամենապատուութեան Հայրական Ս. Աջը:

ՅԻՐԱՅՈՒ ՄԱՆՈՒԿ

Տիրացու Մանուկէն հոգ, խօսք կ'առնէ Պր. Ա. Կարապետեան, և յանուն Հայ երիտասարդաց Միութեան Պաշտօնի երեք Մասնաճիւղերուն, կը կարգայ հետեւեալ ուղերձը:

Ամենապատու Սրբազան Հայր,

Անհուն հաճոյքով է որ կ'ողջունենք այս վայրկեանը, ուր ինձի առիթը կը տուի բերելու Ձերդ Սրբազնութեան յանուն Պաշտօնի Հայ Երիտասարդաց Միութեան երեք Մասնաճիւղերու, անգամ-անգամահիմներու երիտասարդական անկեղծ ու սիրոյ տոնաւորութիւնները, Մերոց Յակոբեանց Միա-

բաժնուրեան անասան զանիս արժանի ժառանգորդը լինելուդ համառ:

Մենք, Սօբոց Յակոբեանց Միաբանութեան երախտապարս մնացած ենք շարունակ, մեզի մատուցած ճանաչման համար եւ տախտակն որքան երախտապարս պիտի մնայ ինքն իր կարողանայինք մեզ երախտապարս կան ուժերն ու զգացումները գոյով չափով նուիրել զարեառ մէջն անցնող ու ապրող այս Հաստատութեան վերելքին:

Մենք չենք մոռցած այն հայապահ զուրգոտեանքներն ու պատգամաւորներն, որ Ձեռք Մրբագնութիւնը խնամակալ հօր մը պէս իր ձեռները մեր վրայ երկաթած կը պատահե՞ր մեզ ամեն միջոցներով, եւ ինչպէ՞ս կ'ենայինք մոռնալ այդ ամենը երբ մեր մանկական օրերը ամբողջովին անցուցինք Ձեզի հետ: Ձեր ճշմարիտ ապրեցումն ու զարգացումն:

Ամեն Մրբագն Հայր, ներկայ խորհրդաւոր վարկեանքներ վկայ րլլան մեր այս անկեղծ զգացումներուն, թէ Հայ Միջապատու դաս Միութիւնը միտն Ձեռք Մրբագնութեան եղբորդ վարժարանը պիտի կոչուի՝ երբ չպակսի Ձեռք Ամեն Բարձր նուիրելիք մեր վրային, որուն համար օւրիշ բան չունինք Ձեզի ընծայելու բայց միայն մեզ պայծառ ստեղծ մարքանքներուն հետ, խնդրել Ամեն նախալինք որ տառնէ Ձեռք Մրբագնութեան վրայ իր ամենագոր բազուկը, պանն ու պան պանն Սոսր Արար որ անոր հաւատարիմ Միաբանութիւնը, պարգեւեղով Ձեզի արեւ, տառութիւն, կարողութիւն աւ յազդութիւն:

Հոռակ օրերէն փոսք կ'առնէ Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրը:

Խորունկ եւ ծանր զգացումներուն տակ նրա տուած կը գտնուի ինքզինքն այս վարկեանքին:

Մեծ անկախութիւններ, հրաշալի բողոքներ, ծանր պարտքեր, լիակատար արդիւններ, բազմազան կարիքներու յանձնումն ու իրագործումը, իրենց բոլոր դժուարութիւններովն ու պահանջներովը միացած կապիւնքին մի հսկայ բողոք, որուն տակ ոչ եւ ոչ ալ ինքն պէս տառնէ պիտի կրնան տակալ:

Բայց ուրիշ եւ ոչ այլ բողոք պիտի Ս. Արարի մէջ կառուցուեցաւ, վասնզի այդ իսկ կը վկայէ թէ Հայ ժողովուրդը ինչ մեծ հաւատք եւ յօր կը տնուցանէ հանգիստ իր

նկեղեցիին, հանդէպ այս Արարին եւ անոր Միաբանութեան: Թող այն մնայ հոս կանգուն իբրեւ այդ հաւատքի եւ յօրի մտնելու նախան յուսարեւոյնէն մին, մեր Արարի եւ անոր զուակները միշտու դէպի շինարար եւ տեղեկան աշխատանքի:

— Այդ բուրգին ծանր նմաններէն դուրս գալով կը դառնամ զայն կառուցանողներէն առաջինին՝ Գրե. Հայր Նիքիթին, յայտնելով իմ սրտազին շնորհակալութիւններս եւ անկեղծ զգացումներս: Անկեղեցի ուրիշ ու տուի իր ուղեւոր, վասնզի, ան կը խօսէր այն Միաբանութեան կողմէ՝ որուն վրայ կառուցած եւ եւ ալ իմ անկախութիւններուն բռնար: Եւ կը փափաքեմ հաւատալ, թէ այդ անկախութիւնները պիտի կրնան իրականանալ, եւ վրասն եւ թէ պիտի իրականանան, երբ ինքն եւ իրեն նման Միաբաններ՝ առաջներս ըլլալով մեծամուն ու սուղիշներս՝ հետեւելով մեծամուն նախնիներուն, պատրաստ ըլլան աշխատելու իբրեւ զինուորեալ Միաբանութիւն:

Պէտք է ըսնք թէ այդ վստահութիւնն է որ ինքն խաղաղութիւն տուաւ ելլելու հոս, այս պարտականութեան զրախը: Նա գիտէմ եւ կը գնահատեմ իւրաքանչիւր Միաբանի արժեքն ու արժանիքը, եւ իմ բաղձանքներուս մեծագոյններէն մին է միշտ տեսնել զիրենք՝ իրենց կոչումի եւ արժանիքի բարձրութեան վրայ:

Հուսատարապէս Հայր Նիքիթին իր յիշուրդներէն եւ գնաց երկու տասնեակ տարիներ, ու իր պատանեկութեան մէջ գտաւ Կիրակէ Աքեղան, իւր եւ իւր ընկերներուն հետ կապուած երիտասարդութեան ամբողջ աշխարհովն ու նուիրումովը: Նա կը վստահեցնէմ զինքը, այսօր, թէ այդ եղանակն ու նուիրումը ոչ միայն չէ պակսած, այլ աւելցած է աւելի քան երկու տասնեակ տարիներու տասնութեամբ, եւ եւ պատրաստ են տարանակելու իմ ծառայութիւնը, բազմապատկուած քափով:

— Իմ խորին երախտագիտութիւնս կը յայտնէ Ձանն Կիրիկիոյ վեհ. Կարօղիկոսին, իր հայրապետական ջերմ մարքանքներուն եւ զգացումներուն համար, ու թոյլ կուտամ ինքն ըսելու իրենք՝ թէ Մուսաղիմի Առաքելական Ս. Արարի իր օւլաւոր Միաբանութեամբ, հաւատարմութեամբ պիտի տարանակն իրենց նուիրական պատգամն ու պարտականութիւնը, ոչ միայն իբրեւ պատանս եւ պահապան Ս. Տեղեացք ալ եւ իբր

բեւ Հայաստանեայց. նկեղեցւոյ նեկայացուցիչը, միջազգային այս հոգեւոր ուսանին մէջ: Կը վստահեցնեն Նորին Վեհափառութիւնը, քի իմ եւ իմ Միաբանութեան յազանքն ու սերը իր անձին նկատմամբ՝ մեծ է աւ անկեղծ, եւ կը յուսամ որ իւ մեծաւորութիւնն ու ներշնչիչ ազդեցութիւններն ու քեկազանքները պիտի վերաճարձեն մեր Միաբանութեան մէջ բանասիրութեան այն ոգին ու սերը, որոնց մէջ իմն այնչափ գերազանցօրէն կը փայլի:

Այս առթիւ, իմ կողմէ, փոխադարձաբար, Նորին Վեհափառութեան կը մարդեմ կտրուութիւնն եւ առողջութիւնը, որպէսզի ինքն ալ իր կտրոն կարողանայ իրագործել այն բազմանները՝ որ մեր Արքունի համար ունի, եւ իրագործել մանաւանդ այն գեղեցիկ առաջադրութիւնները՝ որոնք նոր կեանքն եւ արդիւնաւորութիւնը կը խոստանան Կիլիկիոյ պանծալի Արքունի:

Իմ ընտրակալութիւնս կը յայնմ նաեւ Նորին Վեհափառութեան, Կիլիկիոյ Արքունի եւ ժողովուրդի նեկայացուցչին՝ Գեառնորհ Տ. Խաչ Մեազանին, որ աննաւ յայնի իր ազնուութեամբ, այնքան մօտիկ եղած է մեր Մ. Արքունի, անոր Գառնակալութեանն աւանոր Միաբանութեան: Ես, մին եւ այն օտերէն, որոնք կրնան հրապարակաւ վկայել այդ մասին, եւ ես կը վստահեցնեմ զինքն քի մեծապէս կը գնահատենք իր այդ վերաբերմունքը: Փակ ինչ կը վերաբերի մեր զգացումներուն, հանդէպ Կիլիկիոյ մեր պատանական հայրենակիցներուն, մեր Արքունի Միաբանութիւնը՝ հպարտ եւ հաստատելու, ցոյց տաւմ է սեր մը որ անմախքնապէս է, սեր մը՝ որ խօսով չէ վերջացած այլ զգոնակամայիս ապրած է: Անոր ապացոյցներէն մին է այն կարգադրութիւնը զոր ընտրեան եւ իմ եւ վստակալիստակալ խաղաղութիւնը, Երուսաղէմապետական Նկեղեցիներու եւ հաստատութիւններու նկատմամբ:

Ուրախ եմ որ այս պահուս դուք եւս կը հաստատենք մեր երկու Արքուններուն այդ սերը իրագործութիւնը: Իմ հայրենական ողջոյնները եւ օրհնութիւնները խնդրեմ յանձնեցէ Կիլիկիոյ Արքունի պատանաւորման հոգեւոր կատուն եւ ժողովուրդին:

— Իմ ջերմագին ընտրակալութիւններս կը յայնմ նաեւ Գեառն. Տ. Մամբէ Մեազանին իւ ընտրակալութեան խօսքներուն եւ յայն-

ման ազնիւ զգացումներուն համար, որոնք կը ներկայացնեն միեւնոյն ժամանակ զգացումներն ու բարոյանները եզրիպատկարարութեան: Նորին Մեազանութեան սերը Երուսաղէմի Արքունի նկատմամբ՝ կը սկսի իր նկեղեցական կեանքի առաջին օտերէն, եւ երբեք չէ կտրուցուած իւ խանդավառութիւնը: Ինչպէս առաջին օտերէնուն, նոյնպէս Սեպտուարի Առաջնորդական իւ պատանաւորութեան ընթացին Ս. Արքուն միւս վայելած է իր բարեպաշտական վերաբերմունքը: Այս առթիւ ընտրակալութիւն կը յայնմն իրեն, եւ բոլորս ալ վստահ ենք որ յետագայ եւս պիտի վայելենք իր բանկալին արակցութիւնը: Երուսաղէմի Արքունի կապը եզրիպատկարարութեան հետ. իր հնութեան չափ օտ է, եւ որչափ ասելի կը պակսի Սեպտուարի ընտրակալութիւնը Պապեստինէն, այնչափ ասելի պիտի բարձրանայ այդ ջերմութիւնը եւ մերմաւորութեան զգացումը: Ես ինքն ապրած եմ եզրիպատկարարութեան մէջ ասելի փոքր օտերներ, Գառնի Պապեստեան Ազգ. Վարժարանին եւ Առաջնորդարանի մէջ, եւ այդ ջերմութիւնը կը զգամ խորապէս:

Ուրախ եմ որ այս առթիւ պատկարար ենք վայելելու եզրիպատկարարութեան արժանատեպոյն անդամներէն երեքի նեկայութիւնը, Մեծապապ Տեառն՝ Տ. Չագրի, Յ. Կիրակոսեանի եւ Զ. Բեհեմանի: Ձեռն անոնց միջոցաւ նկայաւորման պատանական մերակները՝ իր հոգեւոր իմ հայրական օրհնութիւններն ու սիրազեղ սղոյնները, կըրկնելով քի պիտի աւանդենք չքերանալ մեր պատանաւորութիւններուն մէջ, պիտի ջանանք իրագործել մեր անկալութիւնները մասնաւոր օգնակամութեամբ, եւ վառ պիտի պանծենք մեր հաւատքին հաւաք Ս. Տեղեպ եւ Ս. Յակոբի մէջ: Ձեր Գեառն. Մեազանութեան հետ կը ժողովենք, ինչ որ այսօր ընդունեցան նկեղեցւոյ մէջ եւ այստեղ, եւ այն բոլոր գեղեցիկ առաջադրութիւնները որոնք հնչեցին երկու տեղերուն մէջ ալ, յայտեալ եւ յոյսերու բոլոր խաղախանները զուարճանքին, ալ ունենան իրենց տեսական ազդեցութիւնն օգնակամութեամբ, որպէսզի արժանաւորապէս կարգաւանմ գիտմաւոր վերաբերմունքներուն այն նոր օտերներ՝ որ կը բացուի Հայ Նկեղեցւոյ կեանքին մէջ:

— Նորին Ամենապատանաւորութիւն ընտրակալութեան

կալուքին յայտնեց ՏԲԲ. Գալպիեանին իրեն հանգիստ արտադրած համակրանքին համար, եւ իր արտաքին օրհնութիւնները նուիրեց Պաղեստինի եւ Անդր-Յորդանանի Հայ ժողովուրդին: Ըստ զոգւմ ձեռ խօսեցին մէջ ինկապէս հարազատ քարգամներ հանգիստացաւ Հայ ժողովուրդի հոգեւոր զգացումներուն: Հայ ժողովուրդը միտ սիրած ու յարգած է իր Նիկոնիսն ու անկէ ակնկալած կենսական մեծ բարիքներ: Թէ չաւախաբ չէ եղած այդ ակնկալութիւններուն մէջ, վկայ է ամենէն աւելի այդ սիրով եւ յարգանքի անխախտ յարաբերութիւնը: Մեր օրերուն, շարունակեց, նոյնը կը տեսնուի եւ ես կրնամ ձեր զգացում միտքաբանութիւնը ընդարձակել եւ ըսել թէ հակառակ բոլոր անպատաստաններուն, Հայաստանեայց Նիկոնիսն հաւատարիմ պատգոնեաները իրենց պարտականութեան վրայ կը գտնուին զեւհասեղի անձնութիւններով:

Ինչպէս անցեալին մէջ, նոյնպէս ներկայիս Նիկոնիսն վերին իշխանութիւնը իր լաւագոյնը կ'ընէ այդ հաւատարմութեան բոլոր բազմապնդումները: Սրտաւորմիւս Ա. Արքեպիս Ժողովուրդաւորացի պալատական է աւելի քան հարիւր տարի, հակառակ ամեն կարգի դժուարութեան: Այսօր, գրեթէ տարւած երիտաւորներու համբերաբար աւելանալով եւ զոհաբերութիւն պէտք է, ժողովուրդը տեսնուած Նիկոնիսն վարժարանի եւ Ընծայարանի երկու յաջորդական դասընթացներէն եւ հասցնելու « Բանաստեղծական աստիճանին »: Եւ աւելցուց թէ յոյս ունի որ « Սուրբ Արքեպիս այդ նուիրական հաստատութիւնը Միաբանութեան ջանքերով պիտի զսկեր իր լաւագոյն արդիւնաւորութեան ընթացքը: Սրբոց Թարգմանչաց Վարժարանի նկատմամբ Նորին Ամենապատուութիւնը հպարտութեամբ յայտարարեց « այդ հաստատութիւնը Ս. Արքեպիս անհնարաւոր աշխատանքներէն մին կը հանդիսանայ, եւ կը յուսանք ոչ միայն ընդարձակել ներկայ շինքը, այլ մօտ ապագային ունենալ նաեւ այլեւանց առանձին վարժարան մը: Անոր նման սեպհական վարժարաններ պէտք են նաեւ Հայֆայի եւ Ամմանի մէջ: Ս. Արքեպիս կ'ըսական աշխատանքներուն ընդարձակման եւ յառաջդիմութեան համար յուսալից եմ, որովհետեւ մեր պատուարժան Միաբանութիւնը՝ կրթական գործին վրայ կը նայի իբրեւ իր ա-

ւագ պարտականութիւններէն մին: Այս գնահատելի իրականութիւնը ուրախութիւն պէտք է պատճառէ մեր բոլոր ժողովուրդին, վասն զի, այս կերպով ուր աւելի մեծ ուսուցողութիւն կընայ նուիրել իր ազգային մնացեալ պարտականութեանց: Հոգեւորին հետ մեկ կը ստանձնենք կրթական գործը եւ մնացեալ պարտականութիւնները կը բոլորեն ձեռք յուսալով որ պիտի չբերանալ զոհողութիւններու առջեւ, զարգացնելու կենսական ապագային մէջ թեւակոխող հայ երիտասարդը՝ Ֆիզիկական եւ մտաւորական, եւ մտակերպով մեր մեծ համարիս հայրենասիրութիւնը՝ որ պատրաստ է ամեն բան զոհելու, հայրենիքի սիրուն եւ գերազանց տանքներուն: »

— Նորին Ամենապատուութիւն իր հայրական օրհնութիւնները նուիրեց նաեւ Ժողովուրդաւորացի Վարժարանի եւ Ընծայարանի սաներուն եւ աւելցուց. « Ուրախ եմ որ այս օրուան ընդհանուր հրճուածքին մէջ դուրս ալ ունենալ ձեր լիաւորութեան: Կը հաւատամ թէ ինչ որ ըսիք ձեր ընկերոց բերնով՝ անկեղծ է, եւ ես ալ նոյն անկեղծութեամբ եւ զգացումներով պիտի շարունակեմ իմ հայրական պարտականութիւններս հանգիստ ձեռք եւ ձեր սիրելի հաստատութեան, որ կը գրաւէ իմ արեւմտականութեան ծախքը: »

— Նորին Ամենապատուութիւն շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ Սրտաւորմիւս Հայ Սեփականութիւններուն, որոնք ազնիւ փափաք ունեցած էին արտադրութեան օրուան համարին մէջ. եւ ըստ Նորին եւ մասնաւորապէս Սրբոց Թարգմանչաց Վարժարանի ոգին կը խօսի ձեր մէջ եւ կ'ապրէ ու կը փառանորդի, վարժարանին դուրս: Յաջորդութիւն կը մտադրեմ ձեր բոլոր բարեկամական եւ օգտակար ջանքերուն: »

Նորին Ամենապատուութիւն իր շնորհակալութիւնը յայտնեց նաեւ այն ազնիւ ազգայնոց, որոնք՝ անձամբ, նամակաւ կամ հեռագրաւ իրենց սերն ու յարգանքը եւ բարեմալութիւնները բերած էին օրուան հանձնարարին եւ գնահատելով դպրաց դասի եւ երգչախումբի եւ անոնց վարիչներու յաջողութիւնները, վերջացուց իր խօսքը ըսելով.

« Ս. Արքեպիս օրհնութիւններով կ'օրհնեմ բոլորդ, ամբողջ հոգեւոր եւ արտաքին, եւ իբրեւ մէկը որ հայրենիքի ու խաղաղութեան նոր վերադարձած է, կը յիշեցնեմ ձեզ՝ ձեր հայրենասիրութեան նուիրական պարտականու-

քիւնը՝ որ արտասանմանի բոլոր հայերուս ուսերուն եւ սրտին վրայ կը ծանցանայ. այդ իրադրոճման մէջ է որ իսկապէս պիտի կաւեննա՞ւ արժեցնել ձեր հայրենասիրութիւնը:

Կը մաղթեմ որ Աստուած բոլորիդ պարգեւէ խալաղ կեանքդ այս Ս. Նիկիին մէջ, որպէսզի հանգիստ օրով կարենայ կատարել ձեր ամենակական, համեմատեալ եւ փառաբանական պատրաստութիւնները եւ պատիւ բերե՞ն ձեր ազգին»:

Սրբազան Պատրիարք Հօր խօսքէն հաջորդեալ երգուած «Հայր մեր»-ով ու Սըրբազան Պատրիարք Հօր օրհնութեամբը կը վերջանայ սոյն հանդիսութիւնը եւս: Սյոն-լու Արքեպիսկոպոսները կը շնորհաւորեն Աթոռայապետը Գահակալը: Եւ ապա Ս. Աթոռայ միաբան վարդապետներ կարգով կ'երթան որդիական ակնածանք խոնարհիլ իրենց Հօր և Պետին աջին, և ընդունիլ Անոր Հայրական ողջոյնը: Միաբանութենէն վերջ հանդիսականները կը մօտենան ու կը շնորհաւորեն արքայական հրովարտական ծառայողներ Գահակալն ու իրենց Պետը: Ժամը 6.45 է արդէն երբ կը սրուի ժողովուրդը, ու Սրբազան Հայրը քանի մը վայրկեաններու հանգստի համար կ'առանձնանայ իր սենեակը:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՅՏԻ ԱՄՍԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԷ ՀՕՐ

Նախապէս եղած կարգադրութեան համաձայն, ժամը 7.15ին Սրբազան հիւրերը, Միաբանութիւնը, Ժառանգաւոր Սաներն ու Ս. Աթոռայ աշխարհական պաշտօնիւններ և յարգելի հիւրեր ու ներկայացուցիչներ, Ս. Աթոռայ սեղանատան մէջ նստած են սիրոյ և ուրախութեան ընթրիքի, բոլորուած Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր շուրջ: Հոն են՝ Եղիպտոսէն, Պէյրութէն, Անգլո-Յորդանանէն, Հայֆայէն, Եռպղէն, Ռէմլէն և Ներուսաղէմէն յարգելի ազգայիններ, պատգամաւորներ, տեղական մարմիններու և կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ: Կ'ըլլան ուղերձներ ու բաժակահառեր և մաղթանքներ Ամեն. Գահակալի առողջութեան, Ս. Աթոռայ պայծառութեան և Նիկիեցւոյ հաստատութեան համար: Հոսկի ուրեմն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր խօսքով և աղօթքով կը փակուի մտերմական իր մթնոլորտով գեղեցիկ այս պահը եւս:

ՏՊԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ ՍԸ

Պիտի չուզէի լուռ մնալ, ակամասեալ ըլլալ վերջ արտասովոր շուրջի եւ շփոթութեամբ կատարուած գահակալութեան հանդիսութեանց:

Պիտի չուզէի խեղդել զգացումներս եւ զլպել անհուն ուրախութիւնս եւ յուզումս ի սեռ այն խորհրդաւոր եւ միաշիւք մթնոլորտին՝ որուն մէջ կատարուեցան գահակալութեան հանդիսութիւնները:

Ալիսեցի՞մ Սրբազան Հայր, հաւատարիմ մնալ մեր Ս. Նիկիեցւոյ, ազգին ու կայսեր, այնպէս ինչպէս Ձեր երջանկայեալ Գահակալները ուխտած էին: Անոնք ալ յուզումով Ձեզի նման կատարած էին իրենց ուխտը, բայց կը համարձակեմ ըսելու ոչ այն մեր-նորոշին մէջ՝ որ կը տրեւ այս անգամ:

Ուսագրութեամբ մտիկ ըրի Լուսարապէս Գեր. Տ. Նիկիե Վրդ. Տերեւեանի սրբառուչ ուղերձը, Գեր. Տ. Խաղ Սրբազան Արքեպիսկոպոսի, Գեր. Տ. Մամբէ Սրբազան Արքեպիսկոպոսի, Մեծայարգ Տօբոր Վանան Գալպիտեանի, ի դիմաց պաղտօն-նախալութեան, եւ Հ. Ե. Միւրեան Աթոռապետ Պր. Կարապետեանի, սրագին եւ գեղեցիկ ճառերը, ինչպէս նաեւ Ժառ. Վարժաւանի առակներին որդիական արտայայտութիւնն ու մաղթանքը, ու այս բոլորէն վերջ՝ Ձերդ Ամենապատուութեան սրտէն յորդապանուած խօսքերը: Այս բոլորը բան մը կ'ըսեմ, զոք սիրելի բան մը:

Դուք, Սրբազան Հայր, խօսեցա՞ք ձեր ուսերուն դրուած բուրգերու մասին, բայց, սիրոյ մթնոլորտը որ կը տրեւ այդ երեկոյ, հալեցուցած էր այդ ամէնը, եւ դուք բուրգերուն ծանրութիւններէն արդէն իսկ զարմանալիօրէն թքեցա՞ք կը զայիք: Որչափ մխիթարական եղաւ մեզի բոլորիս թանել եւ զգալ այն սիրոյ կապերը, որոնք այնքան զօրացած են վերջերս մեր Գաւառապետական Աթոռներուն վրայ բազմալի հովուապետներուն միջեւ: Որքան սրտազնային մանաւանդ՝ նկատել թաղուն այն սերը, որ Ձեր Ամենապատուութիւնը եւ Ս. Թակոբայ Միաբանութիւնը կը կապէ իրարու: Զգացի՞մ թէ անցած էր փոքրիկը Աստուծոյ այս Ս. Տանը վրայէն, եւ

Ձերդ Ամենապատուութեան եւ բոլոր Գերա-
ւնորհ ձայներուն դիմեմունքս փայլ կը բաց-
ուիք անվերապան ժպիտք, որ խոստումն է
վաղուան:

Մեր միակ բաղձանքն է որ այդ անկեղծ
սերք մեր հոգեւոր հովիւներուն միջեւ, Ձերդ
Ամենապատուութեան եւ պատանձման Միա-
բանութեանդ միջեւ, զօրանայ եւ ծաւալի,
ի փառս Աստուծոյ եւ յօգուտ մեր ժողովուր-
դին: Վասնզի առանց սիրոյ ոչինչ կրնայ առ-
ջատուոյիլ, սերք սկիզբն է բոլոր հրաշալիք-
ներուն: Այս ուրախութեան անմիջական հա-
ղորդ է Պապեսինի հին Հայութիւնը որ շատ
մը պատրիարքներ եւ վարդապետներ թուած
է իր ծոցէն այս Արքային: Վանին պարիսպ-
ներուն շուրջ բոլորուած այս փոքրաբիւ,
բայց ազնիւ եւ աստուածալիկ ժողովուրդը,
ուրած է միտք իր լուսադայնը այս Արքային, եւ
խառնած է իր ձայնը մեր Ս. Տաճարներուն
մէջ Ձեր Միաբանութեան ձայնին: Իսկ Ս.
Արքաք փոխադարձաբար սիրած է միտք այս
ազնիւ ժողովուրդը, գուրգուրացած անոր
վրայ, խնամած ու կապած անոր վերքերը,
եւ ի հաւելին կերակրած է զայն, բաժնեկից
անոր հետ իր ներմակ կամ սեւ հացը:

Յուսադէմի եւ Պապեսինի տեղացի ժո-
ղովուրդին վրայ աւելցած է այսօր, համառ-
խարհային պատերազմի շրջանին, քրտնա-
յատասանէն գաղթող ռուսի պատուական հա-
յութիւն մը: Անոնք ազգային նոր կեանք եւ
հայեցիք դրոճ բերին Յուսադէմի հին հա-
ղորդեան, լուսաք բերեցին իրապէս պատուա-
կան ժողովուրդ մը՝ որ այսօրուան պաղես-
թինահայութիւնն է:

Ս. Յակոբայ երբեմնի պատրիարքները
՝ շատ քաւաքաբիւ հոս մը ունեին, Ձերդ Ամե-
նապատուութիւնը այսօր կը գտնէ զօրացած
եւ մեծապէս ծաւալած գաղութ մը որ մեր
առատասանմանի լաւագոյն գաղութներէն մին
կրնայ համարուիլ: — Քող Տէրք Ձերդ Ամեն-
եղիպար կեանք պարզեւեւ, թրպիսի ինչպէս
տգրը բովանդակի, այնպէս ալ Պաղեսթինի
հասարակութիւնը, կարեւոր վայելել Ձեր
նովանին, ու ձեր բարի փափաքներուն եւ
լաւաջադուրեանց արդիւնները:

Կ. ՄԵՐԱՆԵԱՆ

Վ Կ Ա Ց Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

Մբոց Յակովբեանց օճան՝ ր՝

Դարերով զուգորդ իրարմէ տարբեր
տարրերներու, մեր ժողովուրդի բոլոր խա-
ւերուն համար, Անիկա ատեն մը մեր հո-
գիին երկրորդ բնեւոր: Մեր եկեղեցական-
ներուն համար սապարէզ խելքի, մեծու-
թեան, հերոսութեան: Մեր օրերուն՝ հա-
յրացած ալ:

Բայց որ

ԶԼԼԼԼԼԼ, սա տողերը գրուած պահուն,
լրագրիներու մէջ թիրախ աւելի կամ նուազ
վաւերական արդիւնաւորներու, իրենց հա-
շիւներուն կապարճներովը, ոչ ալ աւելի
կամ նուազ թուրքի, գիրքի վրիպած պա-
ղիկներներու շահերուն անդառառ, այժ-
մէն թիւնը հետապնդող ու գայթակղող
թիւնները ոսկիզծ մատուցանող մարդերու
միամտութեան, կիրքերուն: Ու չԼԼԼԼԼԼ յոյն
ատեն քարէ հատոր մը, սա ու ան դասա-
խօսին, մագաղաթաւոր ճարտարագիտին
տեղուկութիւնը Բանին, Ձեռնէ, Որոհուր-
դէն արեւմուտիւնը կանչուած: Ու չԼԼԼԼԼԼ
պատմութիւն քանի որ այնքան գէշ, կող-
մակալ, սխալ ու առաւելուել է տարր ճա-
կատագրի: Թերթեցէ՛ք մեր տարեգրու-
թիւնները, հետուն ու ժանաւանդ մօտը,
որպէսզի համոզուիք սա եղբարապէս իրաւ
փոքրութեան: Քառորդ դար մը Սփիւսք
դէ՛ք պատմութեան էջերուն: Ու Եղբեր
պիտի ըլլան դպիրքն էջերը միայն ու մի-
այն: Ու չԼԼԼԼԼԼ դարձեալ այդ Սրբոյ Յա-
կովբեանց տաճարը

— Կախարդական ապարանքը, ծանր,
տառապահար բազմութիւնները ուխտաւոր-
ներուն անփոփելի գերով մը, նախամուտ
դուռը երկնքի թագաւորութեան, ինչպէս
մատապատկերած է զայն մեր ժողովուրդը,
«ամենաուրբ» Վերիօգովմը, երբ իր մար-
մենէն ցաւերուն խոր կապոցները ու իր
հոգեկան տագնապներուն որանքը բարձած
իր տուներուն, կը շինէր իր դարերը: Պէ՛շ
դատող մը՝ իր պատմութիւնը, ան զոր վը
կարդանք բայց չենք հասկնար, ոչ անշուշտ
աչքի կամ խելքի պակասէն: Մեր պատ-
մութիւնը, թուրքիներէ վեր ու դուրս, հե-

ուս, հին, անայց արքայութիւն, մեր արի, չարքաշ, անմահ գեղեցկներուն սրտովը, եզունդներովը, քրտնքովը իրել հող ու արտ, հիւշակ ու մատուռ, պատկած մեր լեռներու կողերուն ու փէշերուն, փոխ ի փոխ կարմիր ու կանաչ, մեր արիւնովը ու մեր յոյսովը: Մեր պատմութիւնը հերուսութեամբը, քաղցրութեամբը, կիրքերովը մեր յիմար, կուսազան ասպետներուն, նախարարներուն, արխարանց սեպուհներուն որոնք կը կուռէին ու մեռնէին նոյն հեշտանքով որքան կը սիրէին ու կը տառապէին ներքին մեծութեամբ: Միշտ մեր պատմութիւնը՝ խորունկ տերտէրներու, այսօրուան գահազուրի, աքորապահ տիպարէն բոլորովին տարբեր: որոնք կը կենային մեր ժողովուրդի գլխին, զայն գտնելու ստամոռուած բոլոր փորձանքները ընդառաջող, ու շանթարգելի նման զանոնք իրենց քաշող ու եպիսկոպոսներուն, կաթողիկոսներուն, աճէն մէկը աշխարհ մը հողի, տառապանքի հանգիստարան: Փորձեցէք աւարտողականի ճիրաններէն ինքզինքը ազատելու հետամուտ թէ դարու կաթողիկոս պատմարած Յովհաննէսը ոգեկոչել ձեր մտքի դաշտին, ու պիտի հասկնաք թէ որքան ծանր էր նախապատգիւրը մեր պատմութեան ճարտարապետներուն: Կը լոսմ արքաներէն, ոչ անշուշտ աժան արհամարհանքով մը: Անոնց մէջ մեծերը դուրս են մեղմէ: Անոնց մէջ փոքրերը՝ դուրս մարդկութիւնէ: Բազուկ, քաջութիւն, հաւատք, խելք բաւեր են այսօրուան նահապետանին երեսին: Սրտոց Յակոբեանց Տաճարը հատոր մըն է մոռցուած բանիւր զոր լաւ կ'ընեն գրիւ առնելով ամբողջ աւելի հանգա՝ մանաւոր սպառաքիտները:

Իմ ձեզի տալ ուզած տաճարը

Ըլաւր սանկ չէնք մը, հողէ մը վեր բարձրացած: Զորոս ամուր սիւներու վրայ բռնուած դարձեալ կախարդական բայց ոչ պալատ մը, այլ

— ամպնովանի մը

որուն տակ միշտ թափօրապետ եպիսկոպոսներ, պատրիարքներ տեսեր ենք թէ եւ բայց որուն դերն ըլլաւ այս անգամ ուրիշ ապուրանք գտնելը:

* * *

Այսպէս յորինուած այդ ամպնովանիին

տակ դուն ունենայիր պատեհութիւն, ազատութիւն մանաւանդ կարողութիւն ուզած բոպէրդ այդ տաճարին սիւներն ու պատերը բազմամարդող պատկերները արձակելու իրենց կտաւներուն գերեզմաններէն՝ «վաւեւամայօփ եւ երկապալմօփ», որպէսզի, իրենց սրբութիւնները, առաքինութիւնները այդպէս բանտարկուած պահելու տեղ, երթային իրենց երկրները, խօսէին ուրիշ փառքերու սպասարկու իրենց ժողովուրդներուն, առնուազն իրենց հանգիստը վերածէին կենդանի, ստեղծագործ երկունքի: Հայրապետները որոնք այնքան քանքն ունին օրուան ամբարիշտ, յաւակնոտ վարդապետութիւնները ըմբռնող ու նապետները, մոռցուած յոյգերու, ուրացուած բարիքի նոր աղբիւրներ բանալու մեր սրտերուն անկարելիք ամայախտանին ներսերը: Առաքելները որոնք խօսէին նոր Արքայութիւնէն, ան զոր լսեր էին ու քարովը դարձեալ վայելքի ու մեղքի կայարութեան մը ոտատններուն: Ղկաները, որոնք շնեհներուն բարիքը պատմէին, մեռնելը ստեղծէին մեր կենսաքն պարպուած միտքին, հողիին: Սուրբերը, լման այլուձին մեր սրբազան կայսրութեան: Պիտի փափաքէին ոչ միայն անոնց բոլորին աջ մեկնելու տաճարին պատերէն, դէպի նոր պարտէր, նոր քարոզութիւն, այլ եւ անպերազարծ հեռանալը, որպէսզի այսպէս մաքրագործուած այդ ամպնովանիին տակ կարենային գալ գարերը միայն ու միայն՝ եւ ժողովուրդիդ: Այս տողերը մի կործանէք մեր օրերու ցեղապաշտ հանգանակներով պարտադիր օտարամերժ եսութեան մէջ: Այնքան յոյսեր են մեր միտքերը այդ ուրիշ փառքերուն գողքէն, իրկուս առաւուր, մեր բոլոր ժամկետն մէջ անխափան երգուած: Իմ ժողովուրդին գարիքը, որոնցմէ մեր զիտցածը, բաժնը՝ այնքան գէշ է ու քիչ: Դարե՛րը, իրենց արցունքներով, անպարագիծ վիշտին անսփոփ իրաւութեամբը: Ու գարեւուն հետ

մարդերը

— Կարող ինչպէս տկանալու յ Դուն գիտնալու էք որ մարդերը շատ յաճախ կուգան ոսկերիչներու չուկաներէն, ասոնց փորձաքարերուն վրայ իրենց արժէքները փորձելէ, կամ վաւերացնելէ վերջ:

— Շինակոն ինչպէս աղաք: — Շրջե-

լով մեր ներքո ամբաստանող ըմբռնություններ, դարաւոր կերպարանքներէ, որոնց մէջ մարդ երկոտանին կը ծնէր, կը մեծնար ու կը մեռէր, ինքզինքը փոխելու անկարող։

— Տիրացու ու վարդապետ —։ Որոնք մեր օրերու հայածուած, ուրացուած կամ շփացուած տիպարներ ըլլալէ առաջ, մեր ժողովուրդի գոխքին վրայ բացուած հոգեղէն սրբութեան, կոկոններու փառքեր էին, խորհրդանշել պատգամներ՝ միտքի, հոգիի հերկերուն վրայ, առակին ցորենին պէս սահմանուած ինչալու հողին, մեռնելու որպէսզի ուրիշները ապրին։

Տէրտէր ու կարողիկոս —։ Որոնց վրայ հատորներ հազիւ պիտի գային բաւ, առնելու համար իրենց ներսը խտացուած ապրումներէն ամենէն կարեւորները։

Մառայ ինչպէս քաղաւոր —։ Մեզմէ այսօր լիովին օտարացած, պաղած զգայուն թիւներ են երբ ծառաներն ենք մեր կիրքերուն, աստեք արքայական գահոյքներ բարձրացնել վերջ, զմեզ կործանելու մէջ աւելի «անպիսան», ինչպէս կը պատմեն գիրքերը։

Մարդերը

Որոնք, սա էջին վրայ տող գրաւելէ առաջ եկեր են իրենց օրերուն սա կախարդական կառոյցով ամպհովանիին տակ, աբեռով անուշացած տաճարին մէջ, մութէն պաշտպանուած, քալելովուած, իրենց «ծովածալալ» մեղքերը գնելու, իրենց «աօխարհասասան» անարդարութիւնները քաւելու մոխրով ու արցունքով, իրենց անսպառ ու զարմանալան ցաւերը ծախելու, և ազատագրելու իրենց մարմիններն ու հոգիին սա աշխարհին կեղերէն ու որդերէն ու երկինք հանող սանդուխի առջին քարին քսելու իրենց մեղապահ ճակատները։

Հին քաներ՝ Մոռցուած քաներ։

Բայց առիթի քան իրաւ, այսօր ալ։

* * *

Տաճար՝ Սրբոց Ծակովբանց, ինչպէս կը գրուէր դարերով անուշ ու անհաստան, վերածուելէ առաջ ու վերջ ալ ժողովրդական ու ընտանի Սուրբ Ծակովբին որ

Մէնք է կոկիկ, գողար, դոմինիկեանները

կնքած են, զոհար՝ Նրուաղէմի ընդհանուր սրբատեղիներուն մէջ, մեծահարաւ՝ ոչ միայն իր սրբութիւն, այլ և գեղեցկութիւն, պատմող մեր ժուժկալ բայց տաք երազանքէն, երբ մեր կառուցները կը պահէինք զգաստ համեմատութեանց մէջ ու վրայ, արտաքին աչքերու համար քիչ ցոյցով բայց որոնց ներքո մեր զգայունութիւնը կը գտնէր կերպը հաշտեցնելու հարստութեան պոնթիկումը ու չափին օրէնքները, սանձելով քարերուն ուլացքը պարկեշտ սահմաններու ծիրին ու շեղելով սիրտէ փրթած բաներուն արիւնոտ, տաք հրապոյրները սկսեցուն, պատմուն, կամարաներուն, ձեռով բեհեկին ու ոսկիին... Սուրբ Ծակովբ որ ճարտարապետութիւն ըլլալէ առաջ, հանդիսարան՝ մեն է քաղցր հրաշքներու։ հազարի մօտ տարիներ, հազարէ աւելի հսկայ փորձանքներու զիմացող։ Մեզի համար անիկա ոչ միայն դարաւոր հնութիւն մըն է այլ և բարձր յիշատակարան ուր կը խտանան մեր ժողովուրդին մութ ուժերը, լոյսին փայլատակած քիչ անգամ, բայց մեր հսկաներուն նման լեռներուն սիրտը ապաստանած, դարուց ի դարս, երբեմն երբեմն ելլելու, մեր առջև չողալու ու կրկին իջնելու անդունդ, ճիշտ ու ճիշտ հայոց պատմութիւնը։ Անիկա, սա մեր օրերուն ինքնատիպ նմոյշ է ճարտարապետական, ու է նոյն ատեն պատրաստ գիւն, իրենք իրենք պատմաբան կարծող խակ ու փակ մարդոց ամբաստանութեանց։ Լրագրող մը, Ֆրանսա կամ Գերմանիա ըրած, որուն սկիզբը կրնար վրիպած ճարտարապետ մըն ալ ըլլալ, ազատ է այսօր անոր կերպարանքին յատկացնել ծանրահոռ ստատուութիւններ, ենթադրութեան բովանդէս։ Ուզենք չուզենք մեր շէնքերը պիտի օգտագործենք կամ անգոյ փառքեր արժեքներու կամ մեր պատմութիւնը գնելու։

Ուրիշ։

— Բայց այնքան շատ բան է այդ Սուրբ Ծակովբը։

Մէկը որ գիրքերէ, թերթերէ թիւ ու վկայութիւն հաւաքել միայն սորված է ու այդ հաւաքումները՝ դասաւորած, հանրութեան մատուցանելի կերպարանքներով, կը հաւատայ թէ կը ծառայէ հայոց պատմութեան, կայ հաւաք երկու հարիւր տարի, չըմբռնելով տարրական ճշարտութիւնը ու

բուն համեմատ թիւն ու նշանը - դրա - պարտաւոր են կեանքին վերածուել: Այդ մէկը, մէկիւրը, լէգէնն մինչև այսօր տա- կաւին չեն անդրադառնար որ կեանքը ըզ- քալու գերը չէ ներքիլ վստահիլ մեռելնե- րուն: Այդ մէկը իրեն պիտի տայ ազատու- թիւն, մեկնելով շէնքին անուէն, մաքրե- լու պղտիկ հաշիւներն ու գիրքեր, գրքոյկ- ներ լաստակերտելու, և իրեն հիմնովին օ- տար, անձանթ իրողութիւնները համա- ձայն այդ հաշիւներուն, հեռուն թեյա- դրուածներուն, փոխ առնուած ակնոցնե- րուն՝ զոնաւորելու, ներկայացնելու:

Ուրիշ մը պիտի պոռայ մեր գլխուն ի՞նչ իմաստութիւնը, անցելալ վերանորոգելու միաժիտ պատրանքի մը մէջ, Սուրբ Յակոբը երբ կը փափաքէր տեսնել առնուազն հինգ դար առաջուան հոգեբանութեան մը վա- ռարան, երբ մեր վարդապետները ապա- ռաժէ մը աւելի կարծր հաւատքի տապա- նակները իրեն, կ'աղօթէին անոր անուշիկ կամարներուն ներքև ու կը վազէին զուռ, իրենց բուռնցքներով խորտակելու կղակ- ները մեր իրաւունքները խորողներուն: Այսօր պատկեր մը վար առնելու համար երուսաղէմի Սրբատիգլիներուն պատերէն զրուսանգիտական թղթակցութիւն է ան- հրաժեշտ մէկ կողմէն մինչև Հռոմ, միւս կողմէն մինչև Լոնտոն:

* * *

Ձգալով թիւանց որսորդ, տեղ մը, Սուրբ Յակոբի մէջ, կը ջանամ առնել, հանդիսա-ւոր առիթով մը, քանի մը հիմնական ապ- րուանքի որոնք բխելով հանգերձ աշխու- փռուած մարդկային անտառէն, ըլլալին քիչ մը աւելի մասնաւորեալ, ինչպէս կ'ըսեն, իրենցմէ անդին ալ թելադրելու ընդունակ: Ու փափաք եթէ ոչ ջանք է իմ մէջ թա- փանցումը քննել շէնքին ոչ միայն քարեղէն փառքին, այլ և գաննել կծիկները ապրում- ներու թելին որոնք մեր ժողովուրդին սըր- տէն փրթեր, նստեր են հոս, ըլլալու հա- մար այս շէնքին մէկ մասնիկը ու զիգուե- լով վրայէ վրայ, բարձրացուցեր են անոր նիւթեղէն ինչպէս հոգեղէն կերպարանքը:

Տեղա՛ք:

Ու կը տեսնեմ

— առատ ոսկին որ կամարներուն խո- նարհումովը մթնած խորշերուն, տարածք-

ներուն վրայ կը բանայ իր աղօտ, գրեթէ տոնյն պայծառութիւնը երբ դուրսէն լոյսի կտորներ ինչպէս իրենց վէտերուն: Այդ առ- կին, ժողովուրդը պիտի ըսէ՞ր ոսկեղները: Կէս ցոլացիկ, բայց տաքութեամբ մը թանկ մետաղին յատուկ, կը բաշխուի, առանց տարադիտելու, խորաններուն բոլոր կարգ- դամասերուն, զարդեղէններուն, անոնց տալով մորթ մը ըսելիզ կուգայ, գեղեցաւուն պատմուճանը ուրիշ զգաստ նշանք մը արձակուէր: Եւրոպական արուեստին մէջ արձանները պարագլխով մարմար պատմուճ- ճաններէն դուք կ'առնէք ուրիշ նշանքը: Չեմ մանրամասներ, քանի որ նկարագրու- թիւնը հիմա արուեստի է բարձրացած, դա- րերով արհամարհուելէ վերջ: Բայց չեմ կրնար չխորհիլ մարդուն, մարդը որոնք հաւաքեցին այդ ոսկեփողին, Աստուած ինք գիտէ միայն, ինչ տառապանքով, անքան վտանգներու բերանէն, մէկ կողմէն պա- պենական պարաքին ուշադիր, իրենց գե- ղերը, գիւղաքաղաքները անցնելով իրենց խելքին բարիքներովը, միւս կողմէն, ի- րենց երկինքը գնելու լաւագոյն ձեւն աչ ջանացին գործադրել, Աստուծոյ քաղաքին մէջ իսկ, Եի սուրբ Վերապալում: Իրենց բառերովը, ապանշելով իրենց հոգիներու բուն փրկութիւնը, աւելորդ է բացատրեչ ինչպէս: Անշուշտ «Յրանի առ Եւսեփի ի- Կառակ ի Սին»-ը նախագասութիւն մըն է որ ժողովուրդի մը հոգեղէն թափը միայն չ'արտայայտեր, այլ կ'անցնի աւելի ունդին քան իւրայայտիւ մթին ու ճիշտ բառով մը՝ մոլի եռանդը (որ քաղաքական կիրքը կը համաձուլուի երկնայինին հետ) ու կը դառ- նայ աւելի բարձր պատգամ մը, քաղաքա- կանէն, աղքատներն ալ վեր տարազութեամբ ու խորութեամբ, բոլոր անոնց համար ու բոնք սա անցաւոր, մանաւանդ աղցաւոր աշխարհի երեւոյն այցուցեան մթին ձգողու- թեամբ աչ անանցին, այնքան իրաւ կարգ մը մարդից հոգեւունքին, այնքան անհա- ժեշտ՝ կարգ մը ցեղերու հոգեղաշարին, որ- յէսպի հանգուրժուէին աշխարհին բոլոր անարդարութիւնն ու զրկանքները, ան- հասկնալի ողբան իրաւ, բոլորն ալ յատկա- պէս ջուլուած, գասաւորուած իրենց «վա- յելումին», աստեանական ծանր պայման- ներուն հանգէսը ինչպէս: Անցնիլ աւելի անդին ու ապրիլ որպէսզի այդ անդինը Ը-

բար միակ իրաւը, իրականը, կարելին: Ու տակաւին տարբեր կերպարանքները այդ մտատեսութիւնները մենք ուրիշին ցուցաբերուն: մտատեսութիւն կ'երկարենք մեր քաղցրութիւնը, ժպիտը, սիրովանքը: Ու տակաւին կը խորհրմ, այն մարդերուն՝ միշտ իմ տիրուէն, դարերն ի վեր իմ պատմութեան, քստնելու համար ժամանակի պատաստող որ լլլլար հիւսուած տրիւնով, կրակով, անյատակ թշուառութեամբ, առիթ տալու համար մատնեբուն որոնք ճարէին հոգեղէնիմ հոնմմն ալ: Ե՛րբ, ուրկէ՞, ինչպէ՞ս իմ պատկերը գտեր են տեղութեան կտորը, գրեթէ ոտանակով հոյածոյդ աղէտներէն աչք բանալու ու զիգիւտ թանկ սա միտողը, առատ այնքան, իր ալիքներուն մէջ աղողելու համար ոչ միայն զարգասարտող խորաններուն, այլ և լման հասակները սիւններուն, երեսները գմբէթներուն, մանրանկար անտառակները կաթողիկէներուն, իրարու հետ հաշտեցնելով սլաքն ու վառքը, ամբողջիւնն ու նրբութիւնը, ճոխութիւնն ու ճաշակը որոնք բառեր ըլլալէ առաջ ապրումներ են տաճարին արեւծան մասը Արքայութեան փոխակերպող: Ազօթքը այդ ոսկիին մէջէն կը սուղեայ, ըսելու կոգգայ: Ճունկը այդ զեղնութեան մէջ կ'արկերն, կը մարդկայնանայ: Արեւ ինքն ալ կը որդուի, կ'անուշայտ երբ մօտեայայ այդ ոսկեգրուագ ձեւերուն ու անգամ մըն ալ կ'ոսկրանայ:

Ու կը տեսնեմ

— աւելի առատութեամբ մը բաշխուած արծաթը, մեծղի, հաստ, հասարակ ըսուելու չափ, քիչ մը ամէն դի: Որ կը յօրինէ կանթեղները, արուեստի գործերու մօտեցող շնորհներով ու աւետեաց երկրին համբաւով ողկոյնները կերպագող փորբրով: Անոնք ոչ միայն ամէն տեղ են, այլ և տաճարին երկրները ոճի ձգելու չափ ճաշակով մը կը կենան, իրենց բարձրացումներուն, խոնարհութիւններուն, տարադիմումին ու խրմութեան մէջ թեղաբերով ոչ միայն հարքա առթիւն, հաւատք, սիրտ, այլ և գեղեցկութիւն, այս ժողովուրդին ամէն արտայայտութեանց խորը զգալի հոգեղէն գեղձերու: — Եթէ կը ներէք բացատրութիւնը — մը ճառագայթման պաշտօնագործութիւն: Մետաղը ցուրտ է, իր հոգեղէն գրութեան մէջ, բայց արեւին մէջէն ու կանթեղին սիր-

տէն երբ լոյսը կ'անցնի, անիկա կ'ըլլայ տաք, ոչ միայն աչքին, այլ և հոգիին համար: Պիտի չուզէ՞ք ոս Ժանը, երկու հոգիէն իսկ չչալկուելիք ողկոյդը յիշեցնող կանթեղ—հանգոյցը վերածել զինքը նուիրողին հոգեղէն գրութեան, առնուապէ քանի մը հարիւր տարի առաջ՝ Խանյաժ անդիմն, բայց ատկէ առաջով զիտէ ինչ Ժանը ապրումներու սլաքներուն տակ, հայոց աշխարհին միջին խորքերէն, իր հարստութիւնը բարձած ջրորներու քամակին, իր կինն ու զաւկները ձգած սողին, կարելի բռնլոր վէնքերով կը կարաւորը զինած, եկրիէ վերիստղում, թիւրու ճամբուն մէջ մարդ գէպի Կլոսադիւր ընկելով ծնրաղիր, ու փոքրով իր գանձերը Առաքեալին անտես բայց ամենատես աչքերուն: Ինքը հիմա անուն ժնէ, կանթեղին մէջ պոչին: Բայց ես ապաւն եմ այդ անունը հազցնելու կենանքին թուր ծանր մեղքերովը, բարիքներովը, կ'ընեմ զայն ինծի պէս որսորդ մը ձեւերու, ապրումներու, կիրքերու: Մէն ատեն՝ Վեհաքի եր ունիցի յիտեսակ ի Սիմոն: Ու արծաթ է, սա տարօրինակ տաճարին մէջ, ամէն գիծ որ զեր ուրիշ բան մը կրելու, ամէն մակարդակ (plan) ուր մօտի մը ոտքը ունի ինքզինքը տեղադրելու: Ու արծաթ է զարձակ, կողքը գիրքերուն, մարմինը խաչներուն, հասակը աշտանակներուն: Արծաթ՝ թուր սպասեղներ, ծաղկամանները, զաւազանները, աղաւնիները: Արծաթ խոնարհներուն լման երեսակները, բաճակած, ձեռ սիրտ առած, սրբապան պատմութեան միծ անունները մանրագրերով կաժարներէն կայլակ կայլակ, ողկոյդ ողկոյդ, սիրտ սիրտ ինքզինքը կախելով, — ընդունարան լոյսի լեզուակներ: Ու կերպաներու հիւսքին: Ու քոյններուն սկաւառակին ինչպէս կ'սթուռներուն: Ու շաշտանակներու ստեղծներուն: Ու զամբերուն: Ու հոնակներուն: Սմէն բանի վրայ: Այս յաճախեցը ճերմակ մետաղին, շատ մօտիկէն յիշեցնող մարմնական գերութիւնը մեծահարուստ մարդոց, մեր առաքելն ներս, կ'անգամ նայ սակայն, կ'ըլլայ անուշ, վամզի ոսկին միշտ պիտի միջամտէ այդ անարին ճերմակութիւնը գունաւորելու: Այս ճերմակի և ոսկեգոյնի խոնարհողը մեր նկարներուն վրայ կ'անձնանայ, զանոնք զատելով ոսկիին, հաստ առատութիւնէն որ յոյն

նկարհերուն յատակը կը թանձրացնէ: Ձէք յոգնիր արծաթին սա յանախանքէն, ինչպէս չէք յոգնիր ձեր մայրենի ձեռերէն առատ ծփանքներէն: Ու կը կրկնուի իմ մէջ նոյն դարմանըը

— Ե՛րբ, ուրկէ՞, ինչպէ՞ս իմ ժողովուրդը գտեր է ժամանակ, միջոց իր նիւթական ալ հարստութիւնը ազատագրելու գտգտանին ու: Իրրիկին ապամուռքէն, զանոնք բերել դիպելու համար սա տանարին պահեստէն(*) ներս:

Տօնն է օսական սատարակուռ գահոյքին, Տեսողներդար Առաքեալին: Իմ աչ-

(*) Հէքիթը միշտմտած է, այդ պահեստը անցնելու, թերեւ աւելի անգին քան իրականութիւնը: Չունինք մահաբանն նկարագրելը Գանձաբան Գանձին, հասկնալի մահաբանութեան մը արդիւնք: Եւրոպացի համբարողներ (Լոթի, Գ. Մազլիշ) չեն տեսած զայն, կամ տեսած են այնքան մը բան որքան յաբար գտած է օրտան իշխանութիւնը վնասքին: Ինչ որ կէքիթը կը միշտմտ, իրականութիւնը կը տառապի: Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնը հարստութիւն մըն էր, ազգին խզմանութիւն ամենէն բարձր արտաշայտութիւնը դաբը ու զարք: Լուսահողի Մեսրոպ Գառնիարէք նշանակեալ կը պարտէր, արտառախառն յուզմամով թէ 1915-17 խարաշուք օրերուն, Միաբանութիւնը յոգնած էր անօթի պահպնել, բայց մեթած էր ամէն թելադրանք, խաչի ալ արծաթէն կտորէր մը իսկ ճակ վերածնունդ: Ինչ որ այդ գանձաբանին նմոշ կ'ըլլէ տեսքի, նման հանդիսանքներու, բաւ է օսական վատելութեան հանգամ երեւակայութիւններէն ալ: Զաթայ թագ մը, շուրջաւ մը, ականակուռ խաչ մը, եմիփերոն մը անբացատրելի, անկարգադրելի ապրումներ են, մինչև այսօր: Կրնա՞ք խորհիլ թէ ի՞նչ որ հոգին տիկիներն որ Պարսեթի շուրջաւ տեսնում ծանօթ հրաշալիքը կազմակերպած է, կտաւին վրայ բեկել են օսական, ազամանդն ու զոհարը սառնցնելով իր իսկ արեւն զարկին հետ: Ինչու ձեռագործներ որոնք թագ են, համարյոք մը պէս ու անուշ ապօթքի մը չափ: Ու անոնց հիւսքին մէջէն տիկիներն որ Երվանդները հայոց աշխարհին որոնք միայն ճշդիւնէն վնասագրած առաքելութիւններով չեղան զոհակալարդ, այլ եւ ձեցնելու մեր գուրգուրանքին, հարստութեան, հիացումին ինչ որ իրենց օրերուն տանէն աղեղնաբան մարմնապետութիւնն էր երաժ, երբ ողջ էին: Անբողջ հայ արուեստ մը կայ, այդ գանձերուն ոչ միայն մարմինին ներքը, այլ մահաբանի անոնց արծիւորման մէջը: Երեսուցէ մը չեղող մը, սառնէ չտեսնող մը անըզուսակ է այդ արուեստը զգալու: Կըսելու: Սուգ այդ կտորներուն մէջ մարգարեաբան տեսլացած է ու սառած, աւանդութեան զեղծեցականութեամբ: Դրէք զանոնք, այդ անմահ վիշապութիւնները հայ հոգիին, իրենց հարգած խորաններուն վրայ, որոնցմէ ամենէն նուիրականներէն մէկն է անշուշտ Ս. Յակոբը, իր Գլխաղիւղով, գուց մոտիկն էք զգալու ձեր ժողովուրդին ամբողջ խնդրութիւնը, կրակը, խոյանքը գէպի վայելքները ձեկն ու կիրքքին:

քերը վարժ՝ իր պոպուռն գմբէթիկին, առօրեա բռնող չորս ալ սինթետիկ որոնք ներքեւ կտոր մը միջոց, անվարձան հսկումին Կիսանք թէ տարին հեղ մը, իր տանին օրը, մէկը, անհրաժեշտաբար Առաքեալին յաջորդ պատրիարք մը, պիտի բարձրանայ այդ Աթոռին, պիտի լսէ Քրիստոսեանց եկեղեցիին ամենէն առաջ փառաբանութիւններէն մէկը, ՎՓառք Ի բրաւունս Առաւմտոյ, յետոյ պիտի իջնէ անկէ, թողնով զայն իր մենութեան, մեծութեան:

Այսօր, Հնդկաստանի գոհարներով շուղակուռ թագ մը, աւելի մասնաւոր բառով մը Ձարալ-թաղը, այդ գահոյքին կոնսիլը կը մարգակերպէ, գաւազաններով յորինուած եռանկյունի մը մէջէն, մինչ թագին օգնական օւրիշ սրբութիւնները կը պաշտպանեն տպագրութիւնը իրական գլուխին: Մարդ չի կրնար կշտանալ այդ փոքր գլուխը զօրոցը գիտելէ, ընդելոյ՝ ձեզի ծանօթ ու անծանօթ ամենէն թանկ քարերով, ամէն գոյնէ ու ամէն չափէ: Պիտի օւզէ 1900-ի բանաստեղծ մը ըլլալ, սանկ ինտրա մը, որպէսզի այդ հնդկիկ բայց չվաղող գոյներուն փոշիին վրան շողարեկումները, կաթնացումները, արիւնումները թուզթին նկարէին: Արեւիկ վեր է իմ կարողութիւնէն: Բայց ամէն իրականութիւնին անգամ մը ինքզինքն է ու երկրորդաբար՝ օւրիշ բան մը: Հոս, այդ օւրիշը՝ զմայլելի ճաշակն է, սրտայոյզ, սրբանուէր արուեստը որ այդ քարէ դիւթանքները իրարու կ'ընծայէ, գոյնին ու չափին հակադրութիւնները, հանդիսութիւնները, փոխադարձ պաշտպանութիւնները համագործելու համար անբացատրելի զգացման մը մէջ որ ոչ հարստանին կուշա հպարտութիւնն է, ոչ ալ մօլեռանալին կրքոտ: այլամերձ հաւատաբանութիւնն, նուիրանքը քաղաքական արարքի վերածող, այլ այն անուշաբանութիւնը, հայեցի տաքութիւնը որոնք մեծադէմ, մարմարէն — կրնանք միայն ալ տեսնել բառին ետին — ձայնէն ու կտուէր — կրնա՞ք մարդկային ամենէն նուրբ, իրաւ թրթռումները ճակ, միշտ բառին ետեւէն — կ'անցնին աչքեւ օւզ, կը վառեն սառնց փոքր ծովերը: Դեզիկ այնպէս կուգայ որ այդ մարգրեանները, ազամանները, մարմարները կը դողդաղան, կը լցուին լոյսէն բայց զեն յորդիր, կը նստին բայց չեն հանգչիր մինչ

հողիդ — այս անգամ նայուածք — կար-
միրէն կ'անցնի կանանչին, կապոյտէն դե-
ղինին, կախարդական այգի մը ընդմէջէն,
փտրհելու յուզուած, կարօտագին այն մատ-
ներուն որոնք այդ մարգարիտները առին
մատաղ կուրծքերէ, այդ զոհարիչէն փո-
շինները դրին ամենէն անուշ բեհեզներու
կողերուն, ու՞ր զիտէ որ անգլուսակ տիկինին
նւխտը — զաւկի մը երա՛զը — այդպէս
աղաժանդելով: Որքան հզօր են ուխտերը,
այդպէս քար ու զոհար իրրեւ պառկելէ ա-
ռաջ, ոսկեշար կտաւներու վրայ, սիրտին
խո՛րը՝ մարդոց որդիներուն: Ու կը խորհիմ,
մեծ մեծ մեղաձորներուն, մեծ մեծ սուր-
բերտէն, թանկ հողիներուն ու զօրախտ սի-
րողներուն որոնք այդ թագին վրայ կանանչ
աչքերը սեւեռեցին զմրուխտին, դեզքն
զորտիկը գամեցին յակինթին ու մանուշակ
դալուսթիւնները մեղեհիկներուն . . .
Գլուխը, այսպէս բացակայ բայց անմե-
տելի — որով է միշտ ներկայ — Առաք-
եալին, իր լման խորհուրդովը, այս ոսկե-
ղէնը, թաւիչը, բեհեզը, աղաժանդները
կենսաւորող, որպէսզի գնուի հողին: Դուք
այսօր հազիւ կը գիտակցիք այդ գինին:
Հարեւր տարի առաջ «Սիւնի մէջ յիշատակ
մը» քաջութիւն էր ու վստահութիւն:

Այժմ կը յագնի ու Ս. Յակոբին ոսկե-
ղէն փառքը սպառելու տեղ կ'առատի: Այս-
պէս է գիրը կարգ մը տեղերու:

* * *

Տօն է գահակալութեան:

ձեր ինչո՞ն պէտք հնաւանդ սրբաբա-
նին մէջ արդիական ներկայութիւնը նըս-
տարաններուն, տարին քանի մը անգամ
կրկնուող: Մանաւանդ ձեր ինչո՞ն է պէտք,
այդ նստարանները լեցնող մարդկեղէնին
կտաւը: Քայտարդէտ, ինչպէս ինքը, Սուրբ
Երկիրը: Հիւպատոսներ, ու դուք այդ մար-
դոց երկիրները կը կանչէք, աջէն ու ձա-
խէն, ու կուտաք այդ վկայութիւններուն
իրենց իրական ալ իմաստը: Գոյնի, աչքի
չափերու, ոսկորներու դրութեան հարա-
զատ բարելոն մը, Հոնտուրտսէն ինչեւ
Սպանիա: Այսինքն մարդկային տեսակնե-
րու լրիւ հանգիստարան, ցեղային շէտ նկա-
լազրկներու վաւերական կնիքով մը: Ու
անոնց տարազները: Ու մանաւանդ դէմ-

քերուն հին, հեռու, ապայտմէ փաստերը,
հետաքրքիր, անտարբիր: Որը՝ մենակնոց:
Որը՝ հանդիսաւոր: Պետական պառօնաւար-
ներ, լրջութեան, թանձր պատկառանքի ու
խոհեմ հաշիւի թովանդակ սարիքներովը,
դեռ ատեն չգտած գաղթանանալու, քանի
որ անգլիական կայսրութիւնը իր մարդերը
կ'ուզէ միայն ու միայն իր օսհմամած ժա-
նալներուն համար ու գանոնք կ'առնէ,
ուրիշ կարիքներուն երբ իջնանը աւարտի
պարտքին, պարտականութեան: Աւագանի
մը, աս ալ բազմաբեղուն թելադրանքնե-
րով, մորթէ, տարազէ, հողիէ: Ամերիկացի
լրագրող մը կ'ըսէր, մեծ զարմանքով «Պա-
ղեստինը երկիրն է ուր մարդիկ հազգիստի
համար երեք տարբեր օրեր կը տրամադրեն
Աստուծոյ պատուիրած մէկին տեղ»: Պա-
ղեստինը երկիրն է ուր այդ աւագանին եօթը
հեղ երեք կերպարանքներ պիտի պարզէ,
քանի մը երեք ալ քաղաքակրթութեանց
գասակարգային թելադրանքներովը: Հոն է
իւր կէլե-պէլէին մէջ ամբափաթ աբեւել-
քին զաղկրիկանը որուն արտերէն կը կրնն
ինքնաշարժ, ուղտը, լորին, աւանակը
հաւասար ուշադրութեամբ մը: Հոն է գե-
ղին հորթին գեղնապաշտ ներկայացուցիչը,
արդի պիզնէսմէնը, որուն զրամատունը իր
բազուկները կ'արձակէ հիւսիս ու հարաւ,
արեւելք ու արեւմուտք . . . Ձեմ շարունա-
կեր: Ու վերջացնելու համար, հոն են կրո-
նականները, զանազան ու զարմանազան
զգեստաւորումներով, նոյնքան տարանջատ
արտայայտութիւններով: Ամբողջ արեւելքը:
Ու ամբողջ արեւմուտքը:

* * *

— Հրաւաքաւու Աստուած

Որ, խայտարաղէտ ու երփներանգ սա-
լուութեանը մէջ Ս. Յակոբին, ձայն է ու
յարձակում, այս վերջին զգայութիւնը շատ
յստակ թելադրող, քանի որ Ս. Երկիրն
Սրբաօեղիներուն մէջ որոտալը գերազանց
է երգելին, ոճէն ու զգացական քաղցրու-
թիւններէն: Ասիկա թերեւս գինն է զորա-
ւոր վարժութիւններու երբ մերինները,
Սրբատեղիներու մէջ պարտքին տակն էին
իրենց ձայներով ալ յաղթանակ չ'ապելու:

Ու թափօր Դարձեալ չեմ նկարագրեր։ Իրենց խայտանկար շուրջառններուն ներքը, վարդապետներուն մարմինը կը վերածուի խոշոր, գրեթէ երկարափական ծաւալներու, մասնաւոր, ընտանի գիծերուն շնչումովը։ Ծանր, լայն ձեւեր, որուն կատարին դրուած մուշկ, լոյսէն աւելի սևացող դարձեալ երկարափական մարմին մը կը նպաստէ զօրաւոր պատրանքի մը ստեղծումին։ Տարագը մարդկայինէն վեր է երբեմն։ Այդ ձեւերը պարածակող կտուր, սակջուրին ծփանքներուն մէջը բեկեղին, և գոյնի ուրիշ գալկացումներ՝ նուազումներ, հրթիռներ՝ ազդակներ են որ աշատագրունք, աւելի արագ, անմիջականին, իրականին բռնութենէն, այնքան իրաւմէր ապաւորութիւնները փոքրելու արարքին մէջ, ու այնքան անհրաժեշտ որպէսզի ստեղծուի մեր ներսը ուրիշ հանգոյց մը զգայութիւններու, ապրումներու, դէպի հին, հնազոյն դարերը երկարող թելերով։ Իմ մանկութեան վարդապետ մը, մեր մեծ ժամուր բեմէն, հէքիաթին մէկ կերպարանքն էր, ուղղակի երկինքէն զրկուած։ Իմ աւելոյթին, վարդապետներու սա զուտարը առնուազն մեր միջին դարն է, իբրեւ, հայ, դժբախտ բայց լուսապայծաւ, երբ կը մըխուիս անոր տարեգրութիւններուն խորը ու կը մնաս ափ ի բերան, այս ժողովուրդին կեանքէ հարստութեան, անսպառութեան բիւրաւոր փաստներուն առջև։ Հոս, անոնց վերաւորներուն սլացիկ կոները, կաթողիկէները կը գաշնուին իրարու, ինծի թելադրելով ծանր յուշում, արտումութեան փոխուելու շափ խիտ, ինչպէս ուժի, կորովի, դիմանալու ծփուն գրութիւն մը, դարձեալ մեր խորքերէն յառնող, առնակ մը կոչ, օտարներ կ'ըսեն appel, սր տաք է ու խորհրդաւոր, թափանցուն է ու անդետեղելի։ Սև կտոււով բանտուած, պատանուած, կիսուած իրենց դէմքերէն՝ պակսիլը, կամ տարտամիլը ալքերով վկայութեամբ ու ճակարկ խաղող իմաստով պայմանաւոր զգայութիւններուն, կարծես կ'անգրադառնայ, կորուստը գիմաւորելու, դէմքին միւս կէտին վրայ շնչոյ, ուժի, պատկառանքի հանելով անոր արտայայտութիւնը որ կը գտնէ իր լիութիւնը, ինքնութիւնը, ծանր ճնշումը ինչպէս քաղցր պայծառութիւնը անոնց մօրուքներուն երեսին, այնքան ան-

հրաժեշտ դարձեալ՝ վեղարով գողցուածը լրացնելու, խորհուրդը երկարելու, իրենց կնքուած ձեւերուն մէջէն ցողունը մտին որով լոյսի ջուր մը կը տարածուի անոնց ճերմակը սկիւղով օծելու։ Մոռցէք բերանը, գէմքը։ Հոն է ճերմակ հրաշքը մօրուքներուն, որ կը թրթռայ, կը ցլցլցայ, կը թափանցէ, մինչ ուրիշ կտուր մը վրայ, այս անգամ համակ սև, այդ մոմեղէն սկիւղուրը այդ մատաղ սևազիրը կ'առնէ ուրիշ տաքութիւն մը տակը, այդ մօրուքներուն խորը լուցնով անմար մօրենիին հետու, հին կրակները։

Ու կ'որոտայ շարականը, յաղթական ու հպարտ, այնքան տարբեր մեր պարտուողական հոգեբանութեան թելադրածէն, առնելով իր թափը, ներսէն, իր բառերէն, ինչպէս դուրսէն, պահին սա հոծ մեծութենէն, իր ծանրութիւնը, վեհափառ իր գնացքը հաշտեցնելով գարձեալ ցեղային կշռոյթին։ Այս Հրաւաքառները մտիկ ըրին հայ իշխաններ ու արքաներ դարեր ու դարեր, մի մոռնաք ստիկա։ Ու այդ արքաներուն ու իշխաններուն անձնապահ գոռնգեր թրերն առաջը կրակներ էին, այսօրուան զպիւրները փոխանորդող։ Յետոյ — Ուրախ լիւր Սուրբ Եկեղեցի...

Անշուշտ։

Իայս ես գրական վերլուծում մը չուսնիմ նկատի Հայաստանայց Եկեղեցւոյ շտաբականներէն ու աղօթքներէն։ Ըսի ձեզի որսորդ մըն էի զգայութեամբ

... կը դողդաշն ջահերու առեղներէն շրթունքները բոցերուն, ոմանք ինքնատոյջ ալ, որպէս թէ երազներ փնտռէին քանոնք համարներէն, բանաստեղծին բացատրութեամբ՝ կիզելու, կրակով հարսնեւորելու, ուրիշներ՝ թեթեւ մը հակելով դէպի կրակները տառապող քրտերու։ Լման տաճարը, իր հանդիսականներովը որոնք չեն կրնար մտաւոր իրենց ալքերուն, այնքան ծանրաշէր մը թափօր, ծանրագոյն խորհուրդի մը հետզհետէ բացուող ծալքերովը, վեր է անոնց ընտանութիւններէն։ Ու չեն կրնար լսել պուստուած աւետիսին անուշուրութիւնը քանի որ մեր սրբազան երաժշտութիւնը այդ օտար պահններուն համար փակ խորհուրդ մըն է։ Լման տաճարը, մանաւանդ պատերը, սիւնները, խորանները բազմամարդող նկարներուն լուին հաճա-

թեամբը ըսես կը թրթռայ: Յետոյ գետնէն ու կամարներէն ու սիւններէն պահ մը կը հաւաքէ ինքիւնքը, կ'անէ կանգ, դադարելով չնկէլէ, նայելէ, ըլլալէ, մտնելու ետք կարծես ձայններուն անտես բայց այնքան ընդգրկող, զպող, զգուռ ու խողովող ալիքներուն մէջ: Տաք, ուժգին, անհանդարտ:

Ձեռ կրնար չառնուիլ պզտիկ, սառած աչուքներէն տարօրինակ զպիրներուն որոնք շուարած կը քալեն, առանց աչքի ըսելի կուգայ, այոքան փառքէ, այոքան շուքէ, ծանրութիւն բայց կը մնան ներքին իրենց կպարտութեան մէջ ճառագայթուն, երբ Երասաղէմի հայոց պատրիարքը կ'առաջնորդեն Դիւստրիէն դէպի Աւագ խորան: Բուրվանքէրը, այնքան դաշն, այնքան ստուերասփիւռ: Ինչո՞ւ չըլլայի նկարագրող քանաստեղծ մը, այդ «սոսկիւրալ» ճոճումներուն սիրան ալ բանալու: Կ'անցնիմ, անշուշտ ցաւելով ինծի զլացուած այդ շնորհին հաշտոյն, պարզ զգայութիւններուն գառնալու: Շարականը այնքան աճած: Կանթեղները իրենց բոցերը իրենց ներսը քաշած, կարծես վախճալով: Միջին դարը, անառնալի, իրաւ, ամբողջական, երբ այսպէս հանդիսաւորուած պահու մը, նման սրբազան խորանի մը զիստաց, ամբոյնները նախազայնէր, նախահամը կ'անշէին Վեռին Յուստաղէմին: Ու շարժումներ, զպիրներէ, սարկաւազներէ, կամաց, լուրջ, տրոնց բոլորին գումարը՝ սրբազան պատուաւորներ կը յանգի, Աստուծոյ Տունին դաբուոր ծանրութեան մէջ թեթեւացած, զգաստացած:

Ու Աւագ խորանի բեմին, մեծ, հզօր, նուիրական ու տեղն է կրկնելու բազմիցս դարաւոր պարտքերու բեռան ներքե կարծես յոգնաբեկ, Սրբոց Սաղոյսեանց Առաքելներն Աթոռին նորակող գահակալը, ու իր ուղեղէն կերպարանքին ետեւէն բոլոր հանգուցեալ պատրիարքները նոյն Աթոռին, որոնք աչքերուս առջև պարզուող տեսիլքի պահերուն առաջնորդուեցան սա բարձունքը, ու նոյն զգացումներով, նոյն գիտակցութեամբ խոնարհեցին իրենց ճակատները քարին համարողին, կը մնա խռուռ, ինքնամոփօփ, երկիւղած, պատրաստ կարծես ընդունելու հեռու, վերնագիր պատգամը

իր նախորդներուն: Բոլոր լոյսերը, բոլոր շարժումները կը լսեն: Երիտասարդ վարդապետ մը, պատրիարքական ասան կ'ծնուն, կը հրաւիրէ նորակող գահակալը, Ս. խորանէն ընկելու իր պատրիարքական ուխտը «Աստուծոյ և մարդկանց» առջև:

Դուք կարգացած էք ուխտին մարմինը: Ձեռ կրկնեք: Բայց ունիմ ձեզի ըսելիք ուրիշ պարտաւորութիւններ, բառեր, բուն միւսէն ու ձայնին կտուէն քակուել, ծորող այն թանձր յուզումը որ ինչպէս ծաղիկին հոգին, չի պահուիլ թուղթերուն վրայ: Երիտասարդ վարդապետը կ'ապրէր ծանր պահերէն մէկը իր կեանքին, որոնք չեն պատրաստուիր, կը ներկայանան ինքնաբեր ու կը զդրգեն: Ձէր կրնար չգալ դողը անոր ձայնին որ կը բռնէր շատ հաւանաբար անտես սիրտէն գաւազանին: Ու գարձեալ հաւանաբար անոր մատները կ'այրէին կրակին մէջը այն միշտ անշուշտ բայց անմահ հետքերուն, բոլոր այն մեծ մարդերէն հոն անցած, որոնք խորհրդաւոր այդ մականը, ոյգպէս ուխտէ մը առաջ, բացել էին ու կեցուցեր կէս իշնող սուրի մը հանգոյն, պատրիարքներու խոնարհած փառքին վերէ, ու յիշեցուցեր անոնց ուխտին հետ: Դարաւոր պարտքը բոլոր պատրիարքներուն: Ուղիղ միջին դարը:

Ու յետոյ,

«Առաքելական Սրբոյ Աթոռոյն», կըրկնելու համար նուիրականացած բացատրութիւնը, պատրիարքը որ

սա բոլորին ալ ազատագրուած է գինքը մասնաւորող բոլոր հանգամանքներէն, անունէն ու կարգէն, դառնալու համար անվիճանելի խորհուրդը, ծանր պաշտպանութեանը մէջ Աթոռին հիմնադիր մեծ Առաքելին ու Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ նուիրապետութեան ամենէն բարձրակարգութեան բարիքին յանձնուած խորհրդաւոր վերացում մը դարձած: Ան կը գնէ իր ծուկները քարին, կը խոնարհէ իր գլուխը, այս անգամ գտած իր մարդկային բնաստը, վեղարին բարձունքով ալիսառն, մութ, հեռու, երբ կը բխի իր զգեստին օսկիներէն, աղամանքներէն, հէքիսթի մը մէջէն կարծես, մինչ երիտասարդ վարդապետներ իրենց բազուկներուն կորով կ'երկարեն անոր կործանած մարմինին:

Ու յետոյ

երեք արքեպիսկոպոսներու մազադաթեայ դէմքերուն տրտում եւանիշ խորհուրդը այդ գետնամած, ծնրադիր փառքին վերեւ։ Ու կը տեսնեմ ձեռքերը եպիսկոպոսներուն որոնք կը բացոյն պատրիարքին զլուխն ու զայն կը տեսնուագրեն

— Ի պատրիարքութիւն Առաքելայն Արքային Յրոյն Յրուսաղէմի։

Օ՛ր, աղօթքները մեր հայրերուն, երբեմն անքան իրաւ, խորունկ, ձեռնադրութեան սա պահերը բարձրագոյն բանաստեղծութեան վերածող։

Բոպէ մը։

Յետոյ կը բացուին ձեռքերը ետ։ Կը շողայ, ազօտ ու տրտում մաս մը ալիքառն այդ գանկէն։ Ու բառերը, որոնք խորհրդաւոր քարայրէ մը փրթէին կարծես։

Անկեա ըրած է իր երգումը անասան պահելու փառքերը իր Աթոռին, իր եկեղեցիին ու իրաւունքները իր ժողովուրդին։

* * *

Ձայն տեսնել նորէն, երբ կը խօսի այս անգամ ժողովուրդին։

Դուք գիտե՞ք անոր խօսքը ամբողջութեամբ։

Նոյն յուզումը, նոյն ծանրութիւնը, նոյն ապրումները։

Ու պէտք է կարճ ըլլալ։

Երբ անոր բառերը, տրտում ու քաղցրը, կը թաւալին, դաշնուելով պահին, անձին մանաւանդ ժողովուրդին սպասումին հետ՝

եւ կը նայիմ դասը լեցնող զպիւններէն ամենէն պզտիկին։ Տղեկը մեր գրահանութեան մէջ անմոռանալի անունը մը կը կրէ, Զօհրապ։ Ան ի՞նչ անպատմելի երեսունթիւն է սակայն պզտիկին նայուածքը։ Անիկա ինծի կը թուի ոսկի կամարը ըլլալ ուրուն վրայէն կը քալէ մեր ճակտին գիրը, երբեմն գէպի բարձունք, երբեմն գէպի անդունդ։

Ու կը բերեմ կամարին երկու ոտքերը իրարու։ Ան որ օրուան իրեն գահակալը կ'ողջունուի, գպիր մըն էր Զօհրապիկին նման։

Երանի ճակտի գիրովը քաղցնեցուն։

Յ. ՕՇԱԿԱՆ

Ժ Ա Մ Ա Ն Ո Ւ Մ

ՊԱՂԱՅՏԻՆԻ ԵՒ ԱՆԴՐՈՅՈՐԴԱՆԱՆԻ

ԲԱՐՁՐ ԳՈՄԵՍՅՈՐԻՆ

Նոյեմբեր 21 1945-ին Lieut.-General Sir Alan Gordon Cunningham, K. C. B., D. S. O., M. C., Պաղեստինի և Անգլոյորդանի նորընտիր Բարձր Գոմիսիոնը Լիտտա կը ժամանէ առաւօտեան ժամը 9.45-ին, և Երուսաղէմի օաճմաններուն՝ հ'ընդունելի պետական և ղինուորական բարձրաստիճան պաշտօնեաներու կողմէ, որոնք չըստեմբող կ'առաջնորդեն զինք իր ապրանքը։

Երեկոյեան՝ ապարանքի որակն մէջ, տեղի ունեցաւ «Երդման» արարողութիւնը. ի ներկայութեան բարձրաստիճան պաշտօնատարներու, կրօնական պետերու, և ներկայացուցիչներու։

Ժամը հիշք 4-ին Նորին Վեմութիւնը կը ժամէ սրահ ու կանգ կ'առնէ պատրաստուած բեմին կեդրոնը, երկու կողմերը ունենալով Պաղեստինի Գլխաւոր Գաւառարը և Պետական Ասագ Բարուաւարը։

Երուսաղէմի Անկիլիքան Եպիսկոպոսը աղօթքներ կ'արտասանէ թագաւորին և անոր Բարձր Գոմիսիոնի համար, ինչպէս նաև խաղաղութեան համար Պաղեստինի բնակչութեան։

Ապա Պետական Գործադիր Ժողովի Բարուաւարը կը կարդայ Ն. Վեմութեան Բարձր Գոմիսիոնի նշանակման Արքայական Լըովաբարակի բնագիրը, որուն կը լսողդէ նոյնին Արաբերէն և Եբրայեցիքէն խորհմանութիւններուն ընթերցումը։

Արքայական Լըովաբարակի ընթերցումէն ետք, իբրև Պաղեստինի Բարձր Գոմիսիոնի և Գլխաւոր Լըովաբարակի, Նորին Վեմութիւնը կ'արտասանէ հանգիստաւոր իր ուխտը, զոր ապա կը ստորագրէ ի հաստատութիւն։ Ի վկայութիւն կը ստորագրէ նաև Գլխաւոր Գաւառարը։ Նորին Վեմութիւնը՝ Անգլոյորդանի իբրև Բարձր-Գոմիսիոն, իր ուխտը պիտի կատարէ աւելի ետքը Ամմանի մէջ։

Ախտի արարողութեան ետք, Գլխաւոր Գաւառարը կ'արտասանէ ճարտի գալուստի իր ուղերձը, որուն մէջ ցաւով կը յայտնէ թէ Նորին Վեմութիւնը պիտի գտնէ Պաղեստինի մէջ քաղաքային լարուածութիւն մը որ ապահովութեան անբնական միջոցառումներ կը պահանջէ։

Նորին Վեմութիւնը սոյն ուղերձին կը պատասխանէ յստակ և կարուկ ոտով. յայտնելով իր պատրաստակամութիւնը համադրածակցելու բուրախութիւն և անվերապահ աքաղաղ Պաղեստինի բնակչութեան բարեբեքն և ապահովութեան համար։

Մէկուկէս ժամ տեւող երդման ուսն արարողութեան ետք հանդիսականները ներկայացուցան Նորին Վեմութեան։

Ամենապատիւ Արքայազն Գաւրիարը Հայրը անձամբ ներկայացաւ Նորին Վեմութեան, և բարի գալուստ մատթեց ի զինմաք Սբոց Յակոբեանց Մարանութեան։

Անցն յանուն Սբոց Յակոբեանց Միաբանութեան և անոր Գահակալին, կը մարթէ Նորին Վեմութեան առողջութիւն, համբարութիւն և կարողութիւն. վերահաստատելու խաղաղութիւնը Պաղեստինի մէջ և կառավարելու երկիրը խաղաղութեան մէջ երկար տարիներ։

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԷԶՍԻԱՄՆԷՆ

Ամեն. Մրբազան Պատրիարք Հայրը Էջմիածինէն լսացած է հետեւեալ հեռագիրները:

Ամենապատիւ Տէր Կիրեղ Պատրիարք

Պատրիարքարան Հայոց, Նրուսաղէմ

«Ընդունեցէք մեր շնորհաւորութիւնները եւ բարեմաղթութիւնները Ձեր Գահակալութեան առթիւ:

Ձեր հեռագիրը պիտի հրատարակուի «Սովետական Հայաստան»ի մէջ»:

Երեւան, 21/12/945

Կաթողիկոս Գէորգ Զ.

Ամենապատիւ Տ. Կիրեղ Պատրիարք

Պատրիարքարան Հայոց, Նրուսաղէմ

Նոյեմբերին, Հայերէն, Ռուսերէն եւ Անգլերէն լեզուներով յուշագիր մը ներկայացուցինք երեք մեծ պետութեանց ներկայացուցիչներու ժողովին, խնդրելով որ յարգեն հայ ժողովուրդին իրաւունքները, գնահատեն անոր բերած գործնական մասնակցութիւնը հայրենական պատերազմին եւ թոյլ տան որ ապօրէն եւ բոլոր միջոցներով տեղահանուած եւ քսորուած հայերը վերադառնան իրենց հայրենիքը եւ վերահաստատուի արդարութիւնը: Մեր դիմումագրի հայերէն բնագիրը հրատարակուեցաւ «Սովետական Հայաստան»ի մէջ»:

Երեւան, 15/12/945

ԳԵՂՈՐԳ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅԵ ՀԱՅՈՑ

Ամենապատիւ Տ. Կիրեղ Պատրիարք

Պատրիարքարան Հայոց, Նրուսաղէմ

Նոյեմբեր 25-ին, Եկեղեցական խորհուրդի Նախագահ Սուրէն Յովհաննէսեանի առաջնորդութեամբ, Նորին Ս. Օծութեան այցելեցին, «Սովետական Հայաստան», «Մոսկով-Նիւզ», «Կոմիւնիստ» թերթերու, ինչպէս նաեւ Սովետական Հանրապետութեանց այլ թերթերու խմբագիրներն ու թղթակիցները, ու ընդունուեցան Դահլիճին մէջ: Մամուլ ներկայացուցիչները հետաքրքրուեցան խորհրդային Միութեան, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Միացեալ Նահանգաց համագումարին ղրկուած յուշագրով: Նորին Ս. Օծութիւնը մանրամասնօրէն բացատրեց պատճառներն ու անհրաժեշտութիւնը վերոյիշեալ դիմումագրին: Թղթակիցները շնորհակալութիւն յայտնեցին տրուած տեղեկութիւններուն համար: Նորին Ս. Օծութիւնը յանձնեց անոնց դիմումագրի պատճէնը, զոր շնորհակալութեամբ ընդունեցին հրատարակելու համար իրենց թերթերուն մէջ: Ապա թէյյասեղան եւ մտերմական խօսակցութիւններ»:

Երեւան, 13/12/945

ՌՈՒԲԷՆ ԵՊՍ.

Նորին Ամենապատուութիւն
Կիրեղ Պատրիարք

Երուսաղէմ

«Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Զ., Նոյեմբեր 25-ին հրաւիրուեցաւ Երեւան, ներկայ ըլլալու Սովետական Հայաստանի 25-րդ Տարեդարծի հանդիսութեանց: Նորին Ս. Օծութեան ընկերացան Ռուբէն եւ Ներսէս Եպս.ներ եւ Եկեղեցական խորհուրդի Նախագահ՝ Սուրէն Յովհաննէսեան: Հանդիսասարահի մուտքին՝ պետական եւ ժողովրդային ներկայացուցիչներ դիմաւորեցին Ն. Ս. Օծութիւնը: Պետական անձնաւորութեան հառէն եւ խորհրդային Հանրապետութեանց ներկայացուցիչներու ողջոյնի խօսքերէն ետք, տեղի ունեցաւ հոխ երգահանդէս: Նորին Ս. Օծութիւնը գոհունակ վերադարձաւ Էջմիածին Նոյն օրը»:

ՌՈՒԹԷՆ ԵՊՍ.

ՎՍ

Նորին Ս. Օծութիւն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Նոր Տաւոյ եւ Կենդան շնորհաւորական հեռագիրը Ս. Աթոռոյ Ամեն. Պատրիարք Զօր:

Ամեն. Տ. Կիրեղ Պատրիարք

Պատրիարքարան Հայոց, Երուսաղէմ

«Նոր Տաւոյ եւ Ս. Մննդեան առթիւ, ընդունեցէք Հայոց ծերունագարդ Հայրապետին ջերմ շնորհաւորութիւնները, եւ հաղորդեցէք զանոնք իմ տարագիր ու սիրելի հօտին: Հայոց Կաթողիկոսին մեծազոյն փափարն է, տեսնել իր ցրուած ժողովուրդը համախմբուած եւ միացած. ընդարձակուած Մայր Հայաստանի մէջ, որուն համար ինք աղօթող է եւ պիտի աղօթէ միշտ: Ս. Մննդեան Տօնին ծնարդի աղօթեցի Իջման Սեղանին առջեւ, պիտի աղօթեմ միշտ որ Փրկիւր պահէ Ամենայն Հայոց Հայրապետութիւնը, Կիրեղոյ Կաթողիկոսութիւնը, Երուսաղէմի եւ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութիւնները, եւ ի Սփիւռս աշխարհի գտնուող Հայկական Եկեղեցիները, որոնք եղած են եւ պիտի ըլլան տարագիր Հայութեան մշակոյթին եւ զարգացման վառարանները:

Թող Տէրը անսասան պահէ Հայկական խորհրդային Հանրապետութիւնը, մեր հայրենի օճախը, խարխալը ֆիզիքական եւ կրթական բոլոր յառաջդիմութիւններուն: Աղօթենք որ Փրկիւր իր սէրն ու խաղաղութիւնը ընդհէ՛ բովանդակ աշխարհին, Իր լոյսով լուսաւորելով անոնց միտքն ու սիրտը, որպէսզի բովանդակ մարդկութիւնը կարենայ ապրիլ խաղաղութեան, բարեկեցութեան, գործի եւ յառաջդիմութեան մէջ»:

ԳԷՈՐԳ Զ.

Ամենապատիւ Պատրիարք Հայոց

Երուսաղէմի

«Նոյեմբեր 29 Հայաստանի Հանրապետութեան 25-րդ տարեդարձն է: Կը հրահանգենք հանդիսաւոր պատարագ մատուցանել աւուր պատշաճի բարոյզով եւ զկնի Ս. Պատարագի Հանրապետութեան նուիրուած գոհաբախական մաղթանք կատարել»:

Տ. Նոյեմբեր

Կաթողիկոս ԳԷՈՐԳ Զ.

ՏՕՆԱԿԱՆՔ ԵՒ ԲԵՄԱԿԱՆՔ

✳ 3 Նոյեմ. Եր. — Սրբոց Աւետարանչաց տօնին առիթով՝ ըստ սովորութեան, պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Թարութեան քահանային Ս. Թովմ. Աւետարանի ազգայնատեան մատան մէջ։ Պատարագեց Լոգ. Տ. Պարգե Վրդ. Վրթա-նէսեան։

✳ 11 Նոյեմ. Կիր. — Գիւտ Խաչի տօնին առ-թիւ ժամերգութեան և Ս. Պատարագի արարու-ղութիւնը կատարուեցաւ Ս. Թարութեան Տա-ւարի Ս. Գրիգորիւսաւորիչ ազգայնատեան մատ-րան մէջ։ Պատարագեց Գեր. Տ. Գեորգ Վրդ. Ճանսեան։ Ռեւմ. Ս. Պատարագի մեծահանգէտ Թաթոր Գրիգորեան շուրջ։

✳ 4 Դեկտ. Դշ. — Ս. Առաւուածանի Ընծայ-ման տօնին առիթով կատարուեցաւ Լրացափառ Ս. Առաւուածանի տաճարին մէջ եւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ Ս. Կուսի ցերեզմանին վրայ։ Պա-տարագեց Լոգ. Տ. Լայպի Վրդ. Առաւանեան և քարոզեց օրուան տօնին թեկաբան զաղափա-րին շուրջ։ Լոգշ. քարոզիչը ցոյց տուաւ թէ ընծայման զաղափարը կուգար շատ հին զարե-րէն, և թէ Առաւածաշուշնի մէջ աւիկա կը յայտնաբերուէր նախ մարդազոյնով, որ կը փոխա-րինէր կենդանիներու զգոյց, ազաւաններու և տատաղանքու զգոյց, ու վերջոյն աւխտի զու-նով, կամ ընծայումով։ Ու այս բոլ. բը՝ հանձն-նելու զԱռաւած, մեղմմամբ Անոր ցասումը, կամ խաւարիւր մօտալուտ պատուհանէ։ Ս. Կոյսի ընծայումով կը հիմնաւորուի աւխտի զգոյց այս քաթիթիւնը և քրիստոնէական կրօնքը կը իւրացնէ զայն։ Ապա թուեց ու ցոյց տուաւ զաղափարի, զիտօթեան, գթութեան յարկերու նշուրուած մարգց ընծայարարութեանց արժէքներն ու օ-գուտները մարդկութեան։

Այս բոլորէն ետք յորդորեց ներկայ բարե-պաշտ մայրերը, օրինակ ունենալով իրենց Ս. Կոյսը, ընծայարարելու իրենց զաւակները Առ-աւածոյ, որպէսզի բացօթին Անոր շնորհքին, քառալու համար զոգովութեան առաքինու-թիւններով ցեղեցկացած անհասականութիւն-ներ՝ լծուած ենդեցեցույ և ազգին, ու անոնցմով մարդկութեան ապրան։

✳ 22 Դեկտ. Եր. — Ս. Առաւածանի ի յԱն-նայի Յղութեան տօնին հանդիսաւոր պատարագ մատուցուեցաւ Ս. Առաւածանի կենդեցոյ մէջ Ս. Կուսի ցերեզմանին վրայ։ Պատարագեց Լոգ. Տ. Թովմանէս Վրդ. Էքմէճեան։ Քարոզեց Լոգ. Տ. Լայկազուն Վրդ. Արքատեան։ Ընաբան օւնենալով՝ Կիսմ աղայիմ Տեառն՝ Առաւածամօր խօսքը՝ ուղղեալ աւետող հրեշտակին, Շնչոց Տիրամօր մէջ հնազանդութեան որդին, սկսեալ ի մանկութենէ, Յոյց տուաւ թէ ամէն անգէ ո-րտեք մայր կը գառնան զաւակներու, հնազան-դութեան որդին պէտք է ցոյց տան և զարգաց-նեն իրենց զաւակաց մէջ, իրենց կենսքին իսկ օրինակովը։

ՊԱՇՏՏՈՆԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՔ

✳ 2 Նոյեմ. Եշ. — Ամերիկեան Միացեալ Նա-հանգաց հայազգի զօրավար Լալի Շէքերեան, այցելեց Ամեն. Սրբազան Պատրիարքին, ընկե-րակցութեամբ Ամերիկեան Փոխ Լիպատոս Պր. Պալաշորիի։

✳ 11 Նոյեմ. Կիր. — Լուսարարացիտ՝ Գերշ. Տ. Նշիշէ Վրդ. Տէրտէրեան, ընկերակցութեամբ աւագ թարգման Լոգ. Տ. Գրիգոր Արք. Ոսկան-եանի, Զինազարարի հանդիսութեանց առթիւ ներկայ գտնուեցաւ Անգ. Զին. Գերեզմանատան արարողութեան և ծաղկեպսակ զետեղեց յիւս-նակի սեղանին առջև։

✳ 15 Նոյեմ. Եշ. — Իսլամաց Գուրպան Պա-րամի առթիւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Լայրը, ըն-կերակցութեամբ Լոգ. աւագ Թարգմանի, շնոր-հաւորական այցելութիւն տուաւ Իսլ. Գեր. Ժա-ղովի նախապետին, Նիկիտոսի, Իրանի, Իրագի, Թուրքիոյ, Սաւրիոյ Ընդ. Լիպատոսաց և Վսեմ. Նաշալիպի և Բուհի Գէյրեան։

✳ 22 Նոյեմ. Եշ. — Ամեն. Ս. Պատրիարք Լայրը, ներկայ գտնուեցաւ Լիբանանի անկա-խութեան տարեդարձին առիթով Լիբանանեան Ընդհ. Լիպատոսարանի կողմէ Գիւլի Տէյլլիս պանդոնի մէջ տրուած թէյանսեղանին։

✳ 20 Դեկտ. Եշ. — Ամեն. Ս. Պատրիարք Լայրը ներկայ գտնուեցաւ Բարձր Գովոսեթի ա-պարանքը, Նորին Վսեմ. Բարձր Գովոսեթի կողմէ տրուած թէյանսեղանին։

✳ 26 Դեկտ. Դշ. — Նորին Ամեն. Ս. Պա-տրիարք Լայրը, ընկերակցութեամբ Ս. Աթոռոյ Պատմ. Տնօրէն Ժողովոյ Լոգշեւորդ անդեղուց և Միաբանութեան այլ աւագ անդամներու, շնոր-հաւորական այցելութիւն տուաւ Եւրոպական Ս. Մեսէդի առթիւ Ֆրանսիական Կրօնթոռին։

— Նոյն օրը, Պատրիարքական Փոխնորդ Գեր. Տ. Գեորգ Վրդ. Ճանսեան, ընկերակցութեամբ Լոգշեւորդ Լայրերու, շնորհաւորական այցելու-թիւն տուաւ Լայ և Յոյն կաթողիկոսներու Գեր. Տէառններուն, ինչպէս նաև Գէնէպոլիտեաններու Տօրիչիթի Միաբանութեան Գետին։

✳ 27 Դեկտ. Եշ. — Ամեն. Ս. Պատրիարք Լայրը, ընկերակցութեամբ աւագ թարգման Լոգ. Տ. Գրիգոր Արք. Ոսկանեանի, շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Եւրոպական Սկզբնաւոր երե-ցապետին։

ՀՐԱԽԻՐԱԿԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԻՌԻՐԵ ՄԵՐ ՄԵՋ

Նորին Ամենապատուութեան Գահակալութեան առիթով, ունեցանք Սրբազան Կրօնք, Պէրաու-թէն՝ յանուն Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի և Իր Միաբանութեան, Գերաշ. Տ. Իսաք Արքեպ. Սա-պահեան, Գահիրէէն՝ յանուն Նիկիտոսայութեան բոլոր Մարմիններու, կազմակերպութեան եւ հաստատութեանց, Գերաշ. Տ. Մարմար Սրբեպ. Սիրունեան, իսկ Պապատունէ՝ Գերաշ. Տ. Ռուբէն Արքեպ. Մանասեան։

Սրբազան Կրօնքը ինք հետ եղան աւելի քան չարաթ մը, մասնակից ըլլալով մեր ուրախու-

թեանց և ականատեան՝ ստեղծուած խնդրաւորութեան:

Յանուն Նորին Ամենապատուութեան և Միաբանութեան կը յայտնենք մեր խոր շնորհակալութիւնը իրենց եւ իրենցմով ներգայացուած հաստատութեանց, Մարմիններու և Ժողովրդեան:

ՄԵՄԱՅԻՆ ԼՈՒՔ ԶԻՐԻՐ ՄԵՐ ՄԷՋ

Այս առթիւ մեր մէջ եղան նաև Պէտրոս Թէն՝ Ս. Աթոռոյ բարեկամ մեծաբարզ ազգային Տէր և Տիկին Մ. Մըմբրիւն: Եղիպտոսէն՝ ձանրգ Զազըր, Պ. Գիրակոսեան և Զ. Քէլիշեան մեծաբարզ ազգայինները: — Շնորհակալութիւններ իրենց եւս:

Նորին Ամենապատուութիւնը և Ս. Աթոռոյ Միաբանութիւնը որոի պարտք կը նկատեն անգամ մը եւ շնորհակալութիւն յայտնելու բոլոր զանաձեղութեան, Մարմիններուն, կազմակերպութիւններուն և հաստատութիւններուն, որոնք անձամբ, ներկայացուցիչով, նամակով կամ հեռագրով փութացած էին շնորհաւորել Ամեն. Տ. Գիրիւղ Ս. Պատրիարք Հայրը և Ս. Աթոռոյ Միաբանութիւնը Գահակալութեան առիթով:

ՆՈՒՐԻԱՏՈՒՄԻԹԻՒՆ ՄԸ

Նորին Ամենապատուութեան Գահակալութեան առթիւ, Եղիպտոսեան ազգայիններէն մեծաբարզ Տիար Ստ. Բանիկեան, Ս. Աթոռոյ պարտաւք բարձրան հաշիւն կը նուիրէ Լ. Պ. 204:

Սը մանաւորնք մեր շնորհակալութիւնը Թէ՛ Նուէրին և Թէ՛ Նպատակին համար, այն յատուկութեան և խոր հաստեղծով թէ այս արարքը պիտի զաւաճի գեղեցիկ օրինակ մը բոլոր անոնց՝ որոնք այս Հաստատութեան բարեքն ու յառաջդիմութիւնը կը մտածեն:

ՆՈՐ ԶԵՌՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Այս տարի եւ Ս. Աթոռոյ ժառ. Վարժարանը և Ընծարանը տուին իրենց հոգեւոր հունձքը: Ժառանգաւորաց Վարժարանի Դ. դասարանի 7 աշակերտները աւարտած ըլլալով իրենց ջրամեծայ աստուծական շրջանը՝ Տեսչութեան կողմէ հրաւիրուեցան տալու իրենց վերջնական ուրշումը:

Անոնցմէ երեքը Տնօրէն Ժողովոյ առջև թծաբանութիւն յայտնած են կուսակցութեան եկեղեցականութեան լուծը ընդունելու ռախտագրել ստորագրած ըլլալով՝ 22 Դիկա. Շարաթ Երեկոյին, Կիւսաբակաւորութեան աստիճանը կ'ընդունին Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ:

Յաջորդ օրը՝ Ի ժամ Ս. Պատարագի, երեքը շնորհածները ծնդաւք կ'առաջնորդուին զէպի Աւագ Ս. Սեղան և կը ձեռնադրուին Աւագ Սարգիսապ:

Զեռնադրութեան արտառուէլ այս պահը կ'երկարածորի Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր խրատական և թելադրական քարոզով՝ սխուռած նեւեհեալ ընթարտումով. «Nouses Stc, qđ j'aiqđe d'au-
lay fa», շնորհայացնելով Սատուէլ մարդարէի զրուագը՝ կ'ապուած այս ընթարտին հետ. պարզեց ըբխտունական վարդապետութիւնը՝ Աստուծոյ յայտնութեանց մասին: Աստուած ինքզինքը յայտնադրած է աշխարհին, ընտրուած մեծ նորիններու և միտքերու միջոցաւ: Եւ միշտ իր ընտրեալներէն պահանջած է բացարձակ նեւազանդութեան ընական և արդար պայմանը: Դիտեց Տէր, զի լուրջէ ծառայ քառ: Այս խօսքը միայն Սատուէլին չեղաւ, այլ կարգախօսը բոլոր մարդարէներու, առաքեալներու, տարբերու, հայրապետներու և բոլոր անոնց որ Աստուծոյ ծառայելու կոչուած զգացած են:

Նորին Ամենապատուութիւնը մէջ բերաւ Աբարան մահապետի, Մովսէս և Սատուէլ մարդարէներու օրինակներ և անոնց միջոցաւ նշմարիտ կրօնքին բերուած մեծ արդիւնքները եւ զաւաճալով Սարգիսապներին ըստ, մեր երեւսողէմի կեանքը քարոջ նմանած է Սատուէլ մարդարէի պատանեկութեան շրջանի կեանքին: Չեր ծնողները Աննայի հաւատքով յանձնած էին մեզ Սրբոց Յակոբեանց Տաճարին, և դուք մեր ծառայութեան միջոցին հաւանաբար ունեցած էք պատանի Սամուէլի փորձաքնութիւնը և կարծած էք թէ մաքրիկ կը հոլեն մեզ, բայց այսօր կ'ուսնենք հաստալ թէ դուք մեր աղօթքներու և մաղթանքներու մէջէն լսեցիք Աստուծոյ ձայնը և պատրաստ պիտի ըլլաք պատասխանելու: Այս սորունքէ սոսկալ մեր կեանքը պիտի կառավարուի ծառայելու, ուսանելու և նեւապիղծու երբեք մեր երկտառարդութեան իտեալապաշտ ոգին, շնորհ զգացումները, խանդավառութեան, արժանաւոր լինելու: Աստուծոյ ընտրեալները, թափառաք պատգամաւորները մեր Տէրով խաչակիր առաքեալները եկեղեցոյ:

Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր խօսքէն ետք շնորհեալ Սարգիսապները կը սկսին ոպարարկել Ս. Պատարագին:

Կուսանք նաև իրենց անունները. —

Ստեփան Սարգիսապ Տէր Ստեփանեան, ծնեալ Դրըզդիան 1925, Տէրթեօցի ծնողաց դուստի, նախկին Թաթիսութիւնը առած Անքաւանթթի և Պէյրութի, Ժառանգաւորաց Վարժարան ընդունուած 1940-ին:

Պետրոս Սարգիսապ Գաղանճեան, ծնեալ Ի. Պ. Պոլիս 1927, Եղեղեցի ծնողաց դուստի, նախա-կրթութիւնը տաացած Պոլսոյ մէջ, Ժառանգաւորաց Վարժարան ընդունուած 1940-ին:

Մանուկ Սարգիսապ Սրբատեան, ծնեալ Պէյրութ 1927, Սեպեի ծնողաց դուստի, նախա-կրթութիւնը տաացած Պէյրութի մէջ, Ժառանգաւորաց Վարժարան մտած 1940-ին:

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29-Ի ՀԱՆԳԻՍՏՈՒՈՐ

ՏՂԱՆԱԿԱՍԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ս. ՅԱՆՈՒԿԵՆ ՆԵՐՍ

Նորին Ս. Օմեթեան, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս, Ս. Աթոռայ Սրբազան Պատրիարքին եկած հեռագրին համաձայն, 2 Դեկտ. 1945 Կիրակի օրը Ս. Ցաղբայր Մայր Տաճարի՝ ինչպէս նաև մեր թիմերուն մէջ, Եափա, Հայֆա և Ամման, գոհաբանական հանգիստաւոր և սրտառուջ մաղթանքներ եղան Հայաստանի իօրհր. Հանրապետութեան հաստատութեան 25-րդ տարեդարձի համար:

Ս. Յակոբայ Մայր Տաճարին մէջ հանգիստութեան իր նախադասէր Ամեն. Տ. Կիրակ Ս. Պատրիարքը, իր շուրջ ունենալով բազմաթիւ Սիւրբանութիւնը և խառնեւրած բազմութիւնը ժողովրդեան: Վեհ, քաղցր և բացառիկ եր պահը, հոգիներու երկիւղած, լուսութեան մէջէն իր լուսաւորէր կարծես զարթոյլ, զարեւն ի վեր անընդհատ քաղիւր հայ պատմութեան մարտիբոս օգիտն ամենամայրը:

Բռնակինգ տարիներու իրականութիւն մըն է այլևս իօրհրդային Հայաստանը, և մեր պատմութեան սրտառուջ իրողութիւններէն մին՝ Նոյեմբեր 29-ը, իր անցեալն սխրագործութիւններով, իր հոգոր և անխառն հաւատքով և արգասիքներով, Մեծի ծանօթ են, հաւ ստեղծեալած կեանքի պայմանները, անտեսական և մշակութային նուաճումները, ու հայրենի հողին վրայ ապրող մեր հարազատներու հոգեբանութիւնը՝ իր լուսաւոր երեւելներով, և որուն յառած կը մնան հայաւաճեցնելու աշխարհի բոլոր հայերուն: Հայաստանը՝ Սովետ խորհրդային շնորհիւ, անեցեալ բացառիկ պայմաններ, նորոգեց ինքզինքը, ըլլալու համար արդիական՝ չափանիւրով յառաջադէմ երկիր մը, իօրհրդային Սիւրբան մեծ ընտանիքին մէջ:

Այս նորոգեալ աւ զեղեցիկ պատմութիւն դիմաց չկայ հայ մը որ չհրճուի, ինչ որ աւ եղած ըլլան իր մտածելու կերպերը: Վասնզի կարելի չէ երևակայել հայ մը, որ չտիրէ իր Հայրենիքը եւ չցանկայ անոր բարգաւաճման, զօրութեան և ընդարձակման: Ու պէտք չէ գտնուի հայ մը, որ չլուսարի մը Հայրենիքի յայտնուան իմաստուն վարիներուն, որոնք այնքան ծանրներն կը զգան պարտականութիւնը իրականացնելու հայ ժողովուրդի դարերու երազը և մեղ հորտառէն փրկելով, ասանելու մեր հայրենի հողերուն:

Եթէ չկարենանք Նոյեմբիկ Նոյեմբերը Հայրենիքն ու իշխանութիւնը, գիտնանք սակայն մէկին համար սիրելի միւսը և փոխարձակաբար, Այս կերպ Հայրենիքին հետ եղած կ'ըլլանք, ընելով պայտօնութիւնը մեր ժողովուրդի հիմնական և մնալուն արժէքներուն և հետեւուն: Հայրենիքին հետը ըլլալով, մենք կ'ստեղծեմք կ'ըլլանք նաև այն իշխանութեան, որ այլ արժէքները և շահերը պաշտպանելու հոլովն ու պարտականութիւնը ունի:

Հայրենասիրութիւնը վեր է վարդապետական և վարչական հարցերէ, զանոնք իրարու հետ չփոխելը, եթէ տգիտութիւնն չէ, աղանդաւորութիւնն է առեւտար, իրաւունք չունիք վիրաւորելու հայութեան մնալուն հոգիները, հոգիներ, որ զարեւն կնիքով է կերպարանաւոր, միշտ զեռ ընկերային վարդապետութիւնները կեանքի մեքեր: Մտածելու սրը կերպեր են լոկ, որոնք ժամանակի գլանին սակելի, հոգեկան ապուսման, որոն կը կարծենք ժողովուրդներու հարազատ նկարագրելու կարենալ կազմելու համար: Հակառակ այս իրականութեանը սակայն, վերաբեր հայրենասիրը չի կըրար իր սիրոյն և զնարարման լուսնէն մէջ խորել մին կամ միւսը, մանաւանդ զաղթայարարի հալը, որուն համար Հայրենիքը զեղեցիկ երազ մըն է, և երազները մշուշ չեն հանդուրժեր: Հայրենիք մը անհնալը, հայրենիք մը մեծցնել և զօրացնելը, կեանքի ամենին լուրջ ցործն է, գերագոյն հերոսութիւնը զոր պատմութիւնը կրնայ արձանագրել. հետեւաբար կուտանցական գաղափարով, անհատական մտածումներով, և խոսքով զայն իրենց սեպականացնելու մենաշնորհալ յայտարարութիւններով, կարելի չէ հայրենասիր կոչուիլ և հայրենիքին ծառայել, ինչպէս կ'ընեն կարգ մը չտես և պարագ հոգիները, առանց անդրադառնալու իրենց յաւաճ խեղճութեան: Մարդիկ՝ որոնք խորհրդատուի և բարեբարի զերբով կը շարժին, առանց զգալու թէ մարդիկ չը կարեկցին առնուառն իրենց հիւրութեան:

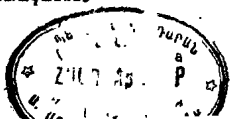
Պատկառանք և սեր ունենանք Հայրենիքի անդէպ, որ հոգեկան և նիւթական արժէքները մեծագոյնն է, և բաւորին անխաբ պատկանելով միայն կը հարտասնայ և կը հարտացնէ իր մտաւոր և հեռաւոր զուգահեռներ:

Ն Կ Ա Ր Ի Չ - Ճ Ա Ր Տ Ա Ր Ա Պ Ե Տ

Պ Ե Ն. Մ. Ա. Լ. Թ. ՈՒ Ն. Ե Ա Ն

Մ Ե Ր Մ Է Ջ

Եանթի Նկարիչ և համբաւաւոր նարտարապետ Տիար Մ. Ալթունեան և իր Տիկինը Նոյեմբեր 7-ին ժամանեց Ս. Աթոռ, իր հետ ընկելով Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Նկարչեցոյ համար պատրաստուելիք Նկարներու մանրանկար նմանները: Նկարները՝ զօնած ազգային-հրեական շունչով, արժանապատիւ բոլորի հիացման, և Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հօր հրամանաւ ներկայացուցեալ գաղափար յանձնախումբի մը՝ բաղկացած յայտնի Նկարիչ Պրն. Սիմիւրտէն և պետական նարտարապետ և նկագետ Պրն. Համիլզընէն, որոնք իրենց կարգին, գոհունակութիւն յայտնեցին մեծ արուեստագետի յաջողութեանը: Կը մաղթենք կարողութիւն և յաջողութիւն:

Ս Ի Ո Ն

ԱՄՍԱԳԻՐ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆ-ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՆՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐՈՒՍԱԼՆԷՄԻ ՀԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐԺՈՒԹՅԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

ԺԹ. ՏԱՐԻ 1945

Proprietor - His Beatitude the Armenian Patriarch of Jerusalem. Armenian Patriarchate, Jerusalem.
Editor - Father Torkom Manoukian. Armenian Convent, Jerusalem.
Printed by the Armenian Convent Printing Press, Jerusalem.

ՑԱՆԿ ՆԻՒԹՈՑ «ՍԻՈՆ»Ի 1945 ՏԱՐԻՈՑ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. —

- Կ. — Նոր Զուգայի Ս. Կատարիճեան անապատը: 23
Արաւազդ Արեւիկական (Բրիտ.) — Կի-
լիկիւ Հայկական Թագաւորութիւնը: 54

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ. —

- Առաւել. — Երբեմնեան թիւն՝ որ ձեռքն է... 20
Ուրեմն զո՛ւն Աստուած իմ... 57
Սղիվարդ. — Ստուերիներ: 21
Ներկայութիւն: 92
Կ'իջնես ինձի: 137
Ս.Ս. — Հապարդ: 22
Մեռեալ ծով... 58
Շէն-Մահ. — Չրմեռ ծառը: 22
Սիրոյ ճաշ: 59
Բ. Կ. — Բեթղեմիի զիշեր: 29

ԳՐԱԽՈՍԱԿԱՆ. —

- Սղիվարդ. — Թուղթ առ Երեւան: 60
Համապատկեր Արեւմտահայ Գրական-
նութեան: 118
Գրիգոր Արեւիկայ. — L'Eglise Apostolique
Arménienne et sa doctrine: 158
Գեղամ Գ. — Մուք Յաւեր: 159

ԳՐԱԿԱՆ. —

- Սղիվարդ. — Նորէն կը հնչեն զանգակները: 90
Ե. Օսկան. — Սերմանացան: 94
Վկայութիւններ: 192
Հայրիկ Վարդապետ. — «Սղիվարդ զինար
էջմիածին»: 101
Թարգմ. Արեւիկայ. — Պատմութեան ծայնե-
րէն: 103

ԼԵՋՈՒՍԳԻՏԱԿԱՆ. —

- Պրոֆ. Լ. Ահաւան. — Ատրական ողոր-
ցութիւնը Հայերէնի վրայ: 27
Յունական ազդեցութիւնը Հայերէնի
վրայ: 113, 153
Երրորդական ազդեցութիւնը Հայերէնի
վրայ: 156

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ. —

- Խմբ. — Նորէն էջմիածին: 4
Անթիլիաս: 35
Էջմիածին: 66
Արեւնէն վերջ: 72
Անյնոյ տարին: 129
Աթոռն ու Աթոռակալը: 162

ԿՐՈՆԱԿԱՆ. —

- Ե. Վ. Յ. — Երեւնդ: 7
«Ճառ խաչի»: 87
Թարգմ. Արեւիկայ. — Խաղաղական ժամ: 9, 44
Ս. Վ. Մ. (Թրգմ.) — Քրիստոնէութիւնը եւ
պատմութիւնը: 38
Դեռեմիկ Վրդ. Փոլսոսեան. — Աստուած-
պաշտութեան քննարկն ու նշանակութիւնը: 41

ԿՐՈՆԱՊԱՏՄԱԿԱՆ. —

- Ե. Վ. Խոզակեան. — Նոր Կաթարանի
Յոկոթոսները: 12
Աստուածաշունչի Հայերէն հին թարգ-
մանութիւնները: 47, 107, 145

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ. —

- Ե. Օսկան. — Ներսէս Շնորհալի: 15, 51, 149

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ. —

- ՅՈՒՆՈՒՐ - ՓԵՏՐՈՒՐ. — Ամսօրեայ լուրեր: 30
ՄԱՐՏ - ԱՊՐԷԼ. — » » 60
ՄԱՅԻՍ - ԾՈՒՍՏՈՍ. — » » 121
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ - ՆՈՎԵՄԲԵՐ. — » » —
ՆՈՅԵՄԲԵՐ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ. — » » 202

ՏԽՐՈՒՆԻ. —

- Վահան Թէքէնեան: 64

ՍՅԼԵԽԱՅՔ. —

- Ընդդիմութիւն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի: 1
Ամենապատիւ Պատրիարք Զոր ողջոյնը՝ Բեթ-
ղեմիէն եւ Սիոնէն: 2
Պարեգիմ Արեւիկայ. — Դէպի էջմիածին: 33
Կենսաբանական ակնարկ: 70
Կոնգրակ Հայրապետական: 76
Ընտրութիւն, ձեռնադրութիւն եւ օծում Ամե-
նայն Հայոց Վեհապատ. Հայրապետի: 77
Յայտարարութիւն՝ Քառասնամեայ Յորեկան
Ե. Օշականի: 126
Ջեկոյց եւ Տեղեկագիր՝ Ամեն. Սրբազան Պատ-
րիարք Զոր ուղեւորութեան ի Սուրբ Էջ-
միածին: 139
Հանդէս Գահակալութեան՝ Ամեն. Տ. Կիրեղ
Արքեպիսկոպոս Խորալէկեանի: 165
Ե. Մ. Սիւրբանեան. — Տպաւորութիւն մը: 191
Ժամանում Պաղեստինի եւ Անդրկովկասի
Բարձր Գովախներին: 201

ՆՈՒԷՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ուէր ԵՒ ՎԻՇՏ, հեղինակ՝ Եղուարդ Պոյանեան: Տպարան «Երևան», Պէյրուս, 1945, էջ 85, նուէր՝ հեղինակէն, (2 օրինակ):

ՅՈՒՇԱԿԻՐԲ Ս. ԽԱՉ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՊԱՐՏԱՄՈՒՐՀԱԿԻ ԿԻՋՄԱՆ, ՀԱՆԴԻՍԻ ԱՌԻԹՈՎ, New-York, 1945, էջ 48, նուէր՝ հրատարակիչէն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԿԸ ԽՕՍԻ, (քերթուած), հեղինակ՝ Մարգրիտ Դավրդեան: Տպարան Ո. Յ. Դաւթեան, Պաղտատ, էջ 14, նուէր՝ Յովհաննէս Իսփրեանէ, (2 օրինակ):

ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ, հեղինակ՝ Լ. Բաւալեան: Տպարան «Աւան», Հայէպ, 1945, էջ 300, Մատենաշար Հայէպահայ Ուսուց. Միութեան, թիւ 1. նուէր՝ Հրատ. Միութենէն:

ԸՆՏԻՐ ԳՐԹՈՒԱԾՆԵՐ, հեղինակ՝ Վահան Տեբեան: Տպարան «Աւան», Հայէպ, 1945, էջ 191, Մատենաշար Հայէպահայ Ուսուց. Միութեան, թիւ 2. նուէր՝ Հրատ. Միութենէն:

ՄՈՒԹ ԾԱԽԵՐ, հեղինակ՝ Կ. Յ. Կարապետեան (Անէ): Տպարան Սրբոյ Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1945, էջ 109, նուէր՝ Ա. Աթոռոյ Տպարանէն, (2 օրինակ):

ՀԱՄԱՊԱՏԿԵՐ ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, Ա. Հատր. Զարթովի Սեբուէպ, Ա.-Բ Գիրք, հեղինակ՝ Յ. Օսական: Տպարան Սրբոյ Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1945, էջ 365, նուէր՝ Ա. Աթոռոյ Տպարանէն:

ՄՓԻՒԹՔԸ ԵՒ ԻՐԱՒ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ, (Վ. Թեֆեանի առիթով), հեղինակ՝ Յ. Օսական: Տպարան Սրբոյ Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1945, էջ 111, նուէր՝ Ս. Աթոռոյ Տպարանէն, (2 օրինակ):

ATHEISM and the dream of the bridge of upward flowing waters. by Bagsar M. Bagdoyan. U. S. A. 1937. pp. 62. presented by the author:

JESUS, by Bagsar M. Bagdoyan. U. S. A. 1944. pp. 188. presented by the author 2 copies:

SNOWFLAKES - A TESTIMONY by M. Bagdoyan. U. S. A. 1944 pp. 13 presented by the author.

ARMENIENS, PEUPLE TRAGIQUE. par Vazkène Aykouni. Beyrouth 1945 pp. 101, նուէր՝ հեղինակէն:

ԻՆՔՍ ԻՆՉ ՀԵՏ, հեղինակ՝ Սեդուհ Բազէն: Տպր. «Անի», Թէհրան, 1945, էջ 34, նուէր՝ հեղինակէն:

ԱՐԱՔ ԵՒ ՃԱՐՍԻ ԼԵՋՈՒՆԵՐԸ ՎԱՆԵՑԻՈՑ ԲԱՐՔԱՆԻՆ ՄԷՋ, հեղինակ՝ Ա. Մաք-ապետեան: Տպր. «Փարոս», Թէհրան, 1943, էջ 165, նուէր՝ հեղինակէն, (2 օրինակ):

ԳԱՂՈՒԹԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆ, (Խոհեք կեանքի մասին), հեղինակ՝ Լեւոն Մելիք: Տպր. «Մոսեր», Թէհրան, 1944, էջ 82, նուէր՝ հեղինակէն, (2 օրինակ):

ՍԱՍՈՒՆԱԿԱՆ, հեղինակ՝ Զիբաւի: Տպր. «Արաքս», Բարիդ, 1942, էջ 1168, նուէր՝ հրատարակիչէն:

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, հեղինակ՝ Արմէն Մարտեան: Տպր. «Մասիս», Պէյրուս, 1945, էջ 256, նուէր՝ հրատարակիչէն:

ՍՈՆԱԹՆԵՐ, հեղինակ՝ Արսէն Սեկաք: Տպր. «Սահակ-Մեսրոպ», Գահրէ, 1945, էջ 268, նուէր՝ հեղինակէն:

VIVRE ET PENSER Recherches d'Exegèse et d'Histoire. 1ère série, Paris 1941, էջ 299:

ՃԱԿԱՏԱԿԻՐ, հեղինակ՝ Հեղինիկ Դաւիթեան: Տպր. «Հայրենիք», Պոսթըն, 1945, էջ 303, նուէր՝ հեղինակէն:

ՅԵՂԱՓՈՒԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ, հեղինակ՝ Դաւիթիկ Լազեան: Հրատ. Հ. Յ. Դ. Ե. Մ., Տպր. «Նուպար», Գահրէ, 1945, էջ 413, նուէր՝ հեղինակէն:

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ, հեղինակ՝ Աղղի Գափանայ Փայլակեան: Տպր. «Արարիկ», Բարիդ, 1942, էջ 477, նուէր՝ հեղինակէն:

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԴԵՐԸ ԱՋԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ, հեղինակ՝ Աղղի Գափանայ Փայլակեան: Տպր. «Արաքս», Բարիդ, 1942, էջ 53, նուէր՝ հեղինակէն:

ԴԷՊԻ ԱՆԱՊԱՏ, (Փոքուած էջեր օրագրէս), հեղինակ՝ Վահրամ Տաւրեան: Տպր. «Կոչնակ», Նիւ-Եօք, 1945, էջ 563, նուէր՝ հեղինակէն:

ԱԿՕՍ, Ժ. Դիւք, 1945, Պէյրուս, նուէր՝ հրատարակիչէն:

ԿԱՍՍ, (Պատմա-աշխարհագրական տեսութիւն), հեղինակ՝ Յովհաննէս Զաւարեան: Տպարան Սրբոյ Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1946, էջ 48, նուէր՝ հեղինակէն, (2 օրինակ):

**ՄԱՍԼՈՑ ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ Ի
ԵՂԻՎԱՐԳԻ**

Ի ՄՕՏՈՑ ԼՈՅՍ Կ՛ԸՆԾԱՅՈՒԻ

ԳՐԻԳՈՐ ԱԲԵՂԱՅ ՈՍԿԱՆԵԱՆԻ

ԱՒԱՐՏԱՃԱՌ-Ը

ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԸՈՒՐՋ